

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Michelet, Jules.; oversat af C. Rasmussen.

Jeanne d'Arc, Pigen fra Orleans

København : P. Hauberg & Comp. og Jul.

Gjellerup, [1888]

136 s.

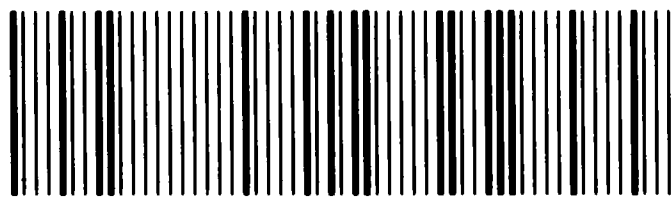
DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021583384

25-26/45-46.

DANSK FOLKEBIBLIOTHEK

N° 14.

Michelet:

Jeanne d'Arc.

Pris 25 Øre.

JEANNE D'ARC,

Pigen fra Orléans.

Af

Jules Michelet.

Oversat af C. Rasmussen.

København.

Forlagt af P. Hauberg & Comp. og Jul. Gjellerup.

Trykt hos Martius Truelsen.

Michelet.

Jules Michelet blev født 1798 i Paris; Faderen var Bogtrykker. I sit 23de Aar blev han Lærer i Historie ved Collège Charlamagne, 1826 ved Lærerseminariet, 1830 Chef for den historiske Afdeling, 1834 afløste han midlertidig Guizot som Professor i Historie ved Collège de France, og i 1838 overtog han Pladsen. Han forstod at vinde en Mængde Tilhørere ved sine frisindede Anskuelser og sit Had til Jesuiterne; men dette var ogsaa Grunden til, at han efterhaanden mistede alle sine Embeder efter Statskupet 2den Decbr. 1850. Man har en Mængde historiske Skrifter af ham; til de interessantere af disse hører foruden Jeanne d'Arc endnu *les femmes de la révolution*, som udkom 1855. Man træffer i hans Værker altid ejendommelige Synsmaader; saaledes i den foreliggende Bog paa Kvindens Stilling i Riddertiden og paa Grundtrækkene i den engelske Folkekarakter. Ved Siden af en rig Fantasi finder man hos ham en ærlig Stræben efter at begrunde det, han fremsætter, paa samtidige historiske Vidnesbyrd og Skrifter. Foruden egentlige historiske Skrifter har han ogsaa udgivet Værker af digterisk-filosofisk Indhold. Han døde 1874 paa de hvideriske Øer.

Jeannes Barndom og Kaldelse.

Jeanne d'Arc indtager en ejendommelig Særstilling og har intet tilfælles med den Mængde Sværmere, som i en uvidende Tidsalder rev Mængden med sig. Den Tiltrækning, de udøvede, skyldtes for største Delen en Begejstring, som havde noget smittende ved sig; hun derimod virkede ved det klare Lys, hun kastede over en uklar Tilstand, og ved den ejendommelige Kraft, der laa i hendes sunde Sans og gode Hjærte.

Den Knude, som Politikerne og Tvivlerne ikke kunde løse, huggede hun over. Hun erklærede i Guds Navn, at Karl den Syvende var Arving til Frankrig, og beroligede ham med Hensyn til det lovmæssige i hans Arveret, som han selv tvivlede om. Dette lovmæssige skaffede hun et guddommeligt Præg ved at føre ham til Rheims og at lade ham salve der; ved den Hurtighed, hvormed det skete, vandt hun en afgørende Fordel over Englænderne.

Det var ikke noget usædvanligt i de Tider, at Kvinderne bar Vaaben; de kæmpede ofte med ved Belejringer. Derom vidner de 30 Kvinder, som blev saarede ved Amiens, derom vidner Jeanne Hachette. Paa samme Tid, som Jeanne d'Arc befriede sit Fædreland, kæmpede for sit Fædreland, stred de bøhmiske Kvinder ved Siden af deres Mænd i Hussiterkrigene.

Det ejendommelige ved Pigen fra Orleans ligger heller ikke i hendes Syner. Dem havde Alverden i Middelalderen. Selv i det prosaiske femtende Aarhundrede havde Overmaalet af Lidelser ophidset Gemytterne. Vi se, hvorledes Broder Richard i Paris vækker Røre blandt hele Befolkningen ved sine Prækener, saa at Englænderne til Slut maatte jage ham ud af Byen. Karmelitermunken Conecta fra Bretagne samlede 15 til 20,000 Mennesker om sig, naar han prækede i Courtras eller Arras. Nogle faa Aar før og efter Pigen fra Orleans havde hver Provins sine himmelsendte. Der er saaledes Pierrette fra Bretagne, som havde Samtaler med Jesus Kristus; Marie fra Avignon, Katrine fra la Rochelle. Der er ogsaa den lille Hyrde, som Saintrilles førte med sig fra sin Egn; han havde Arrene paa Hænder og Fødder og svedte Blod paa Helligdagene, ligesom den hellige Pige i Tyrol for nylig.

Lothringen var den sidste Provins, hvorfra man skulde have ventet en saadan Fremtoning. Beboerne er tapre og kamplystne, men i Almin-

delighed snedige og lumske. Naar den store Guise viste Frankrig store Tjenester, för han bragte det i Forvirring, saa skete det ikke ved himmelske Aabenbaringer. Vi træffer to Lothringere ved Belejringen af Orleans, og begge viste de sig ligesaa spøgefulde som deres aandrige Landsmand Callot. Den ene var Kanoneren Mester Jean, som saa udmærket kunde ligge død; den anden en Ridder, som blev tagen til Fange af Englænderne, lagt i Jærn, og efter at de var dragne bort, kom tilbage, ridende paa Ryggen af en engelsk Munk.

Men Lothringen i Vogeserne — det maa man indrømme — har et ganske anderledes alvorligt Særpræg. Ned ad Skrænterne paa disse Bjerge strømmer Floder til flere Have; de er bedækkede med Skove, saa store Skove, at Karl den Stores Efterfølgere fandt dem værdige til dér at holder deres kejserlige Jagter. I Lysningerne i disse Skove knejsede de to ærværdige Abbedier Luxeuil og Remiremont. Abbedissen i dette sidste var en Prinsesse af den kejserlige Familie; hun havde sine Storofficerer, et helt Hof af Lensmænd, og naar hun drog ud, red hendes Sénéchal foran hende med dragen Kaarde. Hertugen af Lothringen havde, endog i meget lang Tid, haft sit Hertugdom til Len under dette kvindelige Kongedømme.

Det var netop paa Grænsen mellem Vogeserne og Slettelandet, mellem Lothringen og Champagne, at den smukke og tapre Pige, som

førte Frankrigs Sværd saa smukt, blev født, i Domremy.

Der var fire Domremyer langs med Maasfloden indenfor en Omkreds af 10 Mil. De tre laa i Bispedømmet Toul, det fjerde i Bispedømmet Langres. Formodentlig laa disse fire Landsbyer tidligere ind under Abbediet Saint-Remi i Rheims. Som man véd, havde vore store Abbedier under Karl den Stores Efterkommere vidtstrakte Besiddelser langt borte, i Provence, ja endog i Tydskland og England.

Langs Maases Bred gaar Vejen fra Lothringen til Champagne, og Hertugen og Kongen kæmpede haardnakket om det sidste. Jeannes Fader, Jacques d'Arc, var en skikkelig Mand fra Champagne. Hun slægtede uden Tvivl Faderen paa, hun var ikke barsk som en Lothringer, men blød som Champagnerne; ligesom hos Joinville var hendes Troskyldighed parret med en god Forstand og en vis Skarpsindighed.

Nogle Aarhundreder tidligere vilde Jeanne have været livegen under Abbediet Saint-Remi, et Aarhundrede senere livegen under Herren til Vaucouleurs, som Domremy laa under; men i 1335 tvang Kongen Joinville til at afstaa ham Vaucouleurs. Det var den Gang Hovedvejen fra Champagne til Lothringen, men ogsaa den lige Vej fra Tydskland og langs med Maas, en Korsvej. Den var — saa at sige — ogsaa Skellet mellem Partierne. Nærved Domremy laa der en Landsby, Hertugen af Burgunds

sidste Ejendom; alt det øvrige laa under Karl den Syvende.

Denne Vej fra Lothringen til Champagne led til enhver Tid gruelig under Krigene; de langvarige Krige mellem Østen og Vesten, mellem Kongen og Hertugen om Besiddelsen af Neufchateau og de omliggende Fæstninger, og dernæst Krigene mellem Burgund og Armagnac. Mindet om disse Krige, der blev førte saa grusomt som muligt, kunde aldrig helt dø ud. Man viste endnu for kort Tid siden et gammelt Træ med det uheldsvangre Navn: Partigængernes Eg; dets Grene har sikkerlig baaret mange menneskelige Frugter.

De stakkels Folk, der boede langs Vejen, havde den Ære at staa umiddelbart under Kongen, det vil sige, at de i Virkeligheden ikke stod under nogen; der var ingen, der støttede eller skaanede dem; de havde ingen anden Herre eller Beskytter end Gud. Befolkningerne bliver Alvorsmænd under saadanne Forhold; de har ikke noget at stole paa; de kan hverken gøre Regning paa Liv eller Gods. Bonden saar, men Soldaten høster. Ingen Steder bekymrer Bonden sig mere om Landets Sager end der; ingen Steds ligger de ham mere paa Sinde end der; de mindste Rystelser rammer ham haardt. Han søger Oplysninger, han gør sig Umage for at vide Besked, for at forudse, hvad der vil komme. For Resten böjer han sig under Skæbnen; han venter det værste;

han er taalmodig og tapper. Det samme gælder Kvinderne; de er nødte til at være det mellem alle disse Soldater for at kunne værne om ikke om deres Liv, saa dog om Æren, som Goethes könne og haandfaste Dorothea.

Jeanne var den tredje Datter af en Bonde. Man ser endnu den Dag i Dag over Dören til den Hytte, hun blev født i, tre Vaabenskjolde. Det ene er Ludvig den Ellevtes; han lod Hytten pudse op; det andet er en af hendes Brødres med Tilnavnet Lilje; det tredje har for oven en Stjerne, for neden tre Plovjærn: Stjærnen er et Udtryk for hendes Sendelse fra oven, Plovjærnene for de ringe Vilkaar, hvorunder hun blev født. Hendes Forældre var Jacques Darc eller d'Arc og Isabella Romée; Romée var i Middelalderen tidt et Tilnavn, man antog, naar man havde gjort en Pilgrimsfart til Rom. Hun havde to Gudmødre; den ene hed Jeanne, den anden Sybille.

Den ældste Søn hed Jacques, en anden hed Pierre. De fromme Forældre gav en af Døtrene det mest ophøjede Navn, den hellige Johannes's. Efter ham var en Mængde af Middelalderens berømteste Mænd opkaldte; det synes at antyde en mystisk Retning i Familiernes religiøse Anskuelser og er af stor Betydning i religiøse Tidsaldre, da man ved at opkalde Barnet efter en Helgen stillede det under dennes Beskyttelse.

Medens de andre Börn gik i Marken med

Faderen for at hjælpe ham ved Arbejdet, beholdt Moderen Jeanne hjemme hos sig og lærte hende at sy og spinde. Hun lærte hverken at læse eller at skrive, men hun blev undervist i alt det, hendes Moder vidste om de hellige Ting: Hun lærte ikke Religionen som en Lektie eller som Ceremonier, men i den tro skyldige og folkelige Form af en smuk Historie fra gamle Dage, som en Moders enfoldige Tro. Hvad man saaledes indsuger med Moder-mælken, har Livskraft i sig, det er selve det aandelige Liv.

Vi har et rørende Vidnesbyrd om hendes Gudsfrygt fra en Legesøster, en Hjærtens Veninde Haumette, der var en tre, fire Aar yngre end hun. »Hvor mange Gange,« sagde hun, »har jeg ikke besøgt hendes Fader og sovet hos hende i al Venskabelighed Det var en rigtig rar Pige, enfoldig og blid. Hun gik gerne i Kirke og til de hellige Steder. Hun spandt og gik i Huset som andre unge Piger. Hun skriftede ofte. Hun blev rød i Hovedet, naar man lod hende høre, at hun var altfor gudfrygtig og gik for tidt i Kirke.« En Bonde, som ogsaa blev kaldt til Vidne, föjede her til, at hun plejede de syge og var god mod de fattige. »Jeg véd det bedst,« sagde han, »for jeg var et Barn den Gang, og hun plejede mig.«

Alverden vidste Besked om hendes Kærlighedsgærninger og Fromhed. De saa', at hun var Byens bedste unge Pige; men de vidste

ikke, at det højere Liv i hende lagde fuldstændig Beslag paa hende og kom i Vejen for den sædvanlige Udvikling af Kvinden. Hun fik den guddommelige Naadegave at blive ved at være Barn paa Legeme og Sjæl. Hun blev voksen, blev stor og smuk, men hun fik aldrig Kvindens legemlige Svagheder at føle. Hun blev skaanet for dem til Gavn for hendes indre Liv og religiøse Beaandelse. Hun blev født i Ly af Kirken, vugget i Sövn af dens Klokker og opfødt med de hellige Sagn. Hun blev selv et helligt, rent men hurtig henfarende Sagn fra sin Fødsel til sin Død.

Hun var et levende Sagn . . . Men dette begejstrede og om ét Punkt sammentrængte Liv fik en skabende Kraft. Uden at vide af det *skabte* hun — saa at sige — og *virkeliggjorde* sine Tanker; hun dannede Væsener og meddelte dem af sit jomfrulige Livs Skatte en glimrende og vidtrækkende Tilværelse, som fik denne Verdens ynkelige Virkelighed til at blegne.

Dersom det *at digte* er *at skabe*, saa stod hendes Digtning vistnok i første Række. Man bör kende den Vej, ad hvilken hun naaede saa vidt, det lavtliggende Punkt, hun gik ud fra.

Lavtliggende var det upaatvivlelig, men poetisk. Hendes Landsby laa kun et Par Skridt fra Vogesernes store Skove. Fra Dören paa sin Faders Hus kunde hun se de gamle Egeskove. Feerne færdedes i disse Skove; de holdt især af en Kilde i Nærheden af en gam-

mel Bøg, som havde faaet Navn af Feernes eller Fruernes Træ. De smaa Börn hængte Kranse op paa det og gik og sang under det. Man sagde, at disse Feer fra gamle Dage, Skovenes Beherskere, ikke mer kunde forsamle sig ved Brønden, de var udelukkede derfra for deres Synders Skyld. Kirken nærede imidlertid stadig Mistillid til disse gamle stedlige Guddomme. Præsten læste hvert Aar en Messe ved Kilden for at fordrive dem.

Jeanne blev født mellem disse Sagn, disse folkelige Drømmerier. Men paa den anden Side frembød der sig en ganske anden Poesi, en vild, grusom, men desværre altfor virkelig — Krigen . . . Krigen! Hvilken Mængde Sindsbevægelser rummer ikke dette Ord. Der bliver just ikke hver Dag kæmpet og plyndret, men man gaar dog i spændt Forventning, hører Stormklokken klemte, springer om Natten ud af sin Seng i Dødsens Angest og ser Ilden rase langt ude paa Sletten . . . Det er en skrækkelig, men poetisk Tilstand; selv de mest prosaiske Mennesker, Beboerne af Grænselandet i Skotland, ere blevne Digtere i disse Grænsekrige; i denne øde Örken, der endnu ser ud, som om den var forbandet, er der fremspiret Ballader, vilde og livlig farvede Blomster.

Jeanne havde haft sin Del i dette romantiske Æventyr. Hun havde set de stakkels Flygtninge og hjulpet til at modtage dem, den flinke gode Pige. Hun overlod dem sin Seng

og sov selv paa Loftet. Hendes Familie havde selv engang været nødt til at flygte. Da Røvernes Flok var strömmet hen over Hjemmet, kom Familien tilbage, fandt Landsbyen hærjet, Huset plyndret, Kirken brændt.

Hun fik saaledes at vide, hvad Krig vil sige. Hun forstod denne ukristelige Tilstand, hun fik Rædsel for Djævelens Rige, hvor hver Mand døde i en Dødssynd. Hun spurgte sig selv, om Gud vilde tillade det til evig Tid, om han ikke vilde gøre Ende paa al denne Elen-dighed, om han ikke vilde sende en Befrier, som han saa ofte havde gjort for Israel, en Gideon, en Judith? . . . Hun vidste, at mer end én Kvinde havde frelst Guds Folk, og at han i Begyndelsen havde sagt, at Kvinden skulde knuse Slangens Hoved. Over Kirke-dören havde hun set den hellige Margrete til-ligemed den hellige Mikael træde Dragen under Fødder. Havde Alverden Ret i, at det var en Kvindes, en unaturlig Moders Værk, at Riget gik til Grunde, kunde saa Frelsen ikke komme fra en ung Pige? Saaledes lød jo en af Merlins Spaadomme. Man havde lagt til eller taget fra denne Spaadom i de forskellige Landsdele; den var bleven helt lothringsk i Jeanne d'Arcs Egn. Det var en Mø fra de lothringske Veje, der skulde frelse Kongeriget. Denne Mø skulde bo i Nærheden af den *graanede* Skov, og nu var der lige udenfor Jeannes Dör en Skov, der hed saaledes. Spaadommen havde rimeligvis

faaet denne forskönnende Tilföjelse, da René af Anjou blev gift med Arvingen til Lothringen, en stor Lykke for Frankrig.

En Fastedag om Sommeren ved Middagstid befandt Jeanne sig ude i Haven tæt ved Kirken. Da saa' hun et blændende Lys, og hun hørte en Røst, der sagde: »Jeanne, bliv et godt og forstandigt Barn; gaa tidt i Kirke.« Det stakkels Barn blev meget bange.

En anden Gang hørte hun igen Røsten og saa' det klare Skin; men i dette Skin var der ædle Skikkelser; en af dem havde Vinger og lignede en forstandig og retskaffen Mand. Han sagde til hende: »Jeanne; gaa og hjælp Kongen af Frankrig, Du skal skaffe ham hans Rige igen!« Hun svarede skælvende: »Jeg er kun en stakkels Pige og kan hverken ride en Hest eller anføre Soldaterne.« Stemmen svarede: »Du skal gaa til Kaptajn Beaudricourt i Vaucouleurs; han skal føre Dig til Kongen. Den hellige Katrine og den hellige Margrete skal komme Dig til Hjælp.« Hun stod som himmelfalden og græd. Hun forudsaa hele sin Fremtid.

Den refske Mand var ingen anden end den hellige Mikael, den strænge Erkeengel, der udfører Guds Domme og styrer Krigenes Gang. Han kom endnu en Gang tilbage og indgød hende Mod; han fortalte hende, hvor ynkeligt det stod til i Kongeriget Frankrig. Derpaa kom der hvide Helgenskikkelser imellem utallige

Lysstraaler; deres Hoveder var prydede med Kroner; deres Røst var saa blid og rørende, at man kunde komme til at græde over det. Men Jeanne græd især over, at Englene og Helgerne havde forladt hende. Hun sagde: »Jeg havde hellere set, at Englene havde taget mig med sig!«.

Hun havde god Grund til at græde, selv midt i sin Lykke. Hvad kunde disse skønne og herlige Syner gavne hende; fra nu af var hendes Liv helt forandret. Hun havde hidtil ikke hørt anden Røst end den moderlige, hvoraf hendes egen var en Genlyd; nu hørte hun Englenes mægtige Røster! . . . Og hvad forlangte denne Røst af hende? At hun skulde forlade denne Moder, dette kære Hjem. Et Ord var nok til at bringe hende ud af Fatning, og nu skulde hun færdes mellem Mænd, tale til Mænd og Soldater. Hun skulde nu for Verdens, for Krigens Skyld forlade den lille Have i Læ af Kirken, hvor hun kun hørte Klokkerne, og hvor Fuglene aad af hendes Haand. Thi saadan en Tiltrækningskraft havde den unge Helgenindes Blidhed, at Dyrene og Himlens Fugle af sig selv kom til hende ligesom i gamle Dage til Fædrene i Örkenen i Tillid til Gudsfreden.

Jeanne fortæller os ikke noget om sin første Sjælekamp, men det er klart, at den har fundet Sted og varet længe, siden der forløb fem Aar mellem den første Aabenbarelse og hendes Bortgang fra Hjemmet. De to Myndig-

heder, den faderlige og den himmelske, gav helt modsatte Befalinger. Den ene forordnede, at hun skulde blive i Mörket, i sin beskedne Stilling, ved Arbejdet; den anden, at hun skulde gaa hjemmefra og frelse Kongeriget. Engelen sagde til hende, at hun skulde gribe til Vaaben. Faderen, den strænge og skikkelige Bonde, svor paa, at hvis hans Datter gik bort med Krigsmændene, vilde han drukne hende med sine egne Hænder. Til en af Siderne maatte hun være ulydig. Det var uden Tvivl hendes störste Kamp; de, hun siden leverede Englænderne, var kun en Leg derimod.

Hendes Familie satte sig ikke blot op mod hendes Bortgang, men fristede hende ogsaa. Man prøvede paa at faa hende gift i Haab om at bringe hende paa fornuftige Tanker igen. En ung Karl fra Landsbyen paastod, at hun havde lovet at gifte sig med ham, da hun var lille; og da hun benægtede det, stævnedes han hende for den gejstlige Domstol i Toul. Man troede ikke, at hun vilde forsvare sig; at hun hellere vilde lade sig dömmes og gifte sig. Til stor Forbavselse for Alverden gik hun til Toul, mødte i Retten og talte, hun, som ellers altid havde tiet.

For at slippe bort fra Familiens Myndighed maatte hun se at finde en i Familien, som troede hende, men det var ikke let. Da hun ikke kunde omvende sin Fader, fik hun sin Onkel til at tro paa hendes Sendelse. Han tog

hende med sig under Paaskud af, at hun skulde pleje hans Kone, der laa i Barselseng. Hun fik ham til at gaa hen til Kaptajn Beaudricourt i Vaucouleurs for at bede ham om at støtte hende. Krigsmanden tog daarligt mod Bonden og sagde, at der ikke var andet derved at gøre end at sende hende tilbage til hendes Fader, efter at hun først »havde faaet et Par Lussinger«. Men hun lod sig ikke afskrække; hun vilde af Sted, og hendes Onkel maatte følge med hende. Det var det afgørende Öjeblik. Det var sidste Gang, hun saa' sit Hjem og sin Familie; hun kyssede sine Veninder, fremfor alle sin gode lille Veninde Mengette, som hun anbefalede til Guds Varetægt; men hun foretrak at forlade sin voksne Veninde og Legesøster Haumette uden at sige Farvel til hende.

Saa kom hun da til Vaucouleurs i sin grove røde Bondedragt og kom til at bo med sin Onkel hos en Hjulmands Kone, som fattede Godhed for hende. Hun lod sig føre hen til Beaudricourt og sagde til ham i en stræng Tone: »at hun kom til ham i Guds Navn, for at han skulde sige til Kronprinsen, at han skulde holde sig godt og ikke indlade sig i Slag med Fjenden, fordi Herren vilde sende ham Hjælp ved Midfaste . . . Riget tilhørte ikke ham, men Herren; men det stod fast, at Herren vilde have, at Kronprinsen skulde blive Konge, og at Riget skulde komme i hans Besiddelse.« Saa föjede hun til, at Kronprinsen skulde blive

Konge trods sine Fjender, og at hun skulde faa ham salvet.

Kaptajnen blev helt forbavset og var bange for, at der var noget Djævelskab med i Spillet. Han spurgte Sognepræsten til Raads, og denne var upaatvivlelig af samme Mening. Hun havde ikke talt med nogen Kirkens Mand om de Aabenbarelsen, hun havde haft. Han bredte sin Messehagel ud og besvor Jeanne at gaa sin Vej, hvis hun var en af den onde Aands Udsendinge.

Men Folket tvivlede ikke; det var ude af sig selv af Beundring. Alle Vegne fra kom man for at se hende. For at prøve hende sagde en Adelsmand til hende: »Kongen skal altsaa jages væk, og vi skal være Englændere?« For ham beklagede hun sig over Beaudricourts Vægring. »Og dog« — sagde hun — »maa jeg för Midfaste staa for Kongen, om jeg saa skal slide mine Ben af op til Knæene for at naa derhen. Ingen i Verden, hverken Konger eller Hertuger eller Kongen af Skotlands Datter kan tage Riget fra ham; jeg er den eneste, der kan hjælpe ham, sköndt jeg hellere blev hjemme og sad og spandt ved Siden af min kære Moder; alt det andet er ikke noget, der ligger for mig; men jeg maa af Sted, maa udrette det, fordi Herren vil det saaledes.« — »Og hvem er din Herre?« — »Det er Gud!« Adelsmanden blev rørt og lovede hende ved sin Ære og med Haandslag, at han med Guds Hjælp vilde

føre hende til Kongen. En anden ung Adelsmand blev ogsaa rørt og erklærede, at han ogsaa vilde følge denne Pige.

Det synes, som om Beaudricourt søgte Bemyndigelse hos Kongen. Inden han fik den, førte han hende til Hertugen af Lothringen; han laa syg og vilde spørge hende til Raads; men han fik kun det Raad, at han skulde forsones sig med Gud og træffe Forlig med sin Hustru. Alligevel satte han Mod i hende.

Ved sin Hjemkomst til Vaucouleurs traf hun et Bud fra Kongen, der bemyndigede hende til at komme. Han havde igen tabt et Slag og var nødt til at prøve enhver som helst Udvej. Hun havde fortalt om Slaget samme Dag, det fandt Sted. Folkene i Vaucouleurs tvivlede ikke om hendes Sendelse; de skød sammen for at udruste hende og købte hende en Hest til 16 Francs. Kaptajnen gav hende kun en Kaarde.

Men der var endnu en Hindring at overvinde. Hendes Familie havde faaet at vide, at hun skulde til at rejse; de var nærvæd at gaa ud af deres gode Skind og anstrængte sig til det yderste for at holde paa hende; de befalede, de truede. Hun kom igennem denne sidste Skærsild og lod En skrive til dem for at bede om deres Tilgivelse.

Det var en stræng og meget farlig Rejse, hun nu begyndte paa. Bevæbnede Folk af begge Partier strejfedes gennem Landet. Der var

hverken Veje eller Broer; Floderne var opsvulmede; det var i Februar 1429.

At rejse saaledes med fem, seks bevæbnede Mænd kunde nok gøre en ung Pige bange. En tydsk eller engelsk vilde aldrig have faaet Mod til det; det ufine derved vilde have slaaet dem med Rædsel. Hun lagde ikke den ringeste Vægt derpaa; hun var netop alt for ren til at være bange for noget fra den Kant. Hun tog Mandsdragt paa, og den lagde hun ikke mere: Denne tætsluttende, godt tilknappede Dragt var hendes bedste Beskyttelse. Og dog var hun ung og smuk. Men selv over for dem, der stod hende nærmest, var der om hende en Skranke af Religion og frygtsom Sky. Den yngste af de Adelsmænd, der ledsagede hende, erklærede, at uagtet han laa tæt ved hende, opstod der aldrig en Skygge af uren Tanke hos ham.

Hun drog med Uskyldets Mod gennem dette Land, som enten laa øde eller var forpestet af Soldater. Hendes Ledsagere angrede tidt, at de havde givet sig paa Vej med hende; nogle af dem antog, at hun var en Heks; de havde stor Lyst til at lade hende sejle sin egen Sø. Selv var hun til den Grad rolig, at hun vilde standse ved hver By for at høre Messen.

»I skal ikke være bange«, sagde hun, »Herren baner Vejen for mig; det er dertil, at jeg er født«. Og endvidere: »Mine Brødre i Paradiset sige mig, hvad jeg skal gøre.«

Karl den Syvendes Hof var langt fra at

udtale sig enstemmig til Gunst for Pigen: Denne himmelsendte Pige, som kom fra Lothringen, og som Hertugen af Lothringen havde sat Mod i, maatte naturligvis i Kongens Omgivelser styrke Dronningens og hans Moders Parti; det vil sige Lothringens og Anjous. Der blev lagt et Baghold for hende ikke langt fra Chinon, og det var et Herrens Under, at hun slap fra det.

Da hun kom, var Modstanden mod hende endnu saa stor, at man i flere Dage drøftede, om Kongen burde tage imod hende. Hendes Fjender troede, at man kunde skyde Sagen ud i det uendelige ved at søge Oplysninger om hende i hendes Hjemstavn. Til al Lykke havde hun ogsaa Venner, de to Dronninger uden Tvivl, men fremfor alt Hertugen af Alençon, der nylig var sluppen Englænderne af Hænde, og som nu var meget forhippet paa, at Krigen skulde føres Nord efter, for at han kunde faa sit Hertugdømme igen. Dunois i Orléans havde lovet Borgerne dér vidunderlig Hjælp, og de gjorde nu Fordring paa Pigen.

Endelig tog Kongen mod hende med stor Pragt. Det var om Aftenen. Salen var oplyst af 50 Fakler; et stort Antal fornemme Herrer og over 300 Riddere var forsamlede omkring ham. Alverden var nysgærrig efter at se Heksen eller den himmelsendte.

Heksen var 18 Aar gammel. Hun var en smuk Pige; vel værd at attraa, velvoksen, med en blød, men klar Stemme. Englænderen Grafton

siger rigtignok i sit morsomme blinde Had, at hun var saa styg, at det ikke var underligt, hun var Mø; det Billede, man har af hende i Randen af en Afskrift af Domsakterne, er kun et Makværk, Skriveren har kradset op.

Hun traadte ydmygt frem »som en stakels lille Hyrdepige«, opdagede ved første Öjekast Kongen, sköndt han med Vilje havde blandet sig mellem de fornemme Herrer; og sköndt han i Begyndelsen paastod, at han ikke var Kongen, omfavnede hun hans Knæ; men da han ikke var salvet, kaldte hun ham kun Kronprins. »Ædle Kronprins«, sagde hun, »jeg hedder Johanne, Møen. Himmeriges Konge lader Dem vide ved mig, at De vil blive salvet og kronet i Byen Rheims, og at De skal være Statholder for Himmerigs Konge, som ogsaa er Konge i Frankrig.« Kongen tog hende da til Side, og efterat de havde talt sammen nogle Öjeblikke, fik de begge et andet Udtryk i Ansigtet. Hun fortalte senere sin Skriftefader, at hun havde sagt til ham: »Jeg siger Dig i Kongens Navn, at Du er *Frankrigs rette Arving og Kongens Sön.*« Et senere Skrift fortæller, at hun havde sagt noget til ham, som han alene kunde vide. En Morgen, da han sad i sin Bedestol, havde han anraabt Gud om at maatte faa Riget, *hvis han var den lovlige Arving*; hvis ikke, at han da ikke maatte omkomme eller falde i Fagenskab, men kunne søge Tilflugt i Spanien eller Skotland.

Hvad der end mere øgede Forbavselsen og Rædselen, var, at den første Spaadom, der undslap hende, øjeblikkelig gik i Opfyldelse. En bevæbnet Mand saa' hende, fandt hende smuk, udtrykte paa en raa Maade sit onde Begær og bekræftede det paa Soldatervis med en Ed. »Stakkel!« sagde hun, »du bespotter Gud og skal straks til at dø!« Faa Öjeblikke efter faldt han i Vandet og druknede.

Hendes Fjender indvendte, at hun nok kunde forudsige Fremtiden, men at det skete ved Djævelens Hjælp. Man fik fire, fem Ærkebisper sammenkaldt for at prøve hende. Disse vilde uden Tvivl ikke lægge sig ud med de forskellige Partier, som splittede Hoffet ad, og foreslog at lade Universitetet i Poitiers anstille Undersøgelsen. Der var i Poitiers Universitet, Parlament og en Mængde dygtige Folk.

Ærkebisper af Rheims, Kansler af Frankrig og Formand i Kongens Raad, lod hente Doktorer og Professorer; nogle var Præster, andre Munke; dem overdrog han at prøve den unge Pige.

Da Doktorerne var førte ind og anbragte i Salen, satte den unge Pige sig yderst paa en Bænk og svarede paa deres Spørgsmaal. Hun fortalte med en Enfoldighed, fuld af Höjhed, om de Aabenbarelsen, hun havde haft, og Englenes Ord. En Sortebrødremunk gjorde en eneste Indvending, men den var ogsaa temmelig alvorlig: »Jehanne, du siger, at Gud vil

befri det franske Folk; er det hans Vilje, behøver han ikke bevæbnede Mænd.« Hun blev ikke forvirret, men svarede: »Ih min Gud! de bevæbnede Mænd skal kæmpe, og Gud skal give Sejren.«

Der var en anden, der var vanskeligere at stille tilfreds, det var en Broder Séguin fra Limousin, theologisk Professor ved Universitetet i Poitiers, »en meget gnaven Mand«, siger Kröniken. Han spurgte hende paa sit limousinske Fransk, hvad Sprog den foregivne himmelske Røst havde talt. »Han talte et bedre Sprog end det, De taler.« — »Tror Du paa Gud?« spurgte den vrede Doktor. »Gud vil ikke forlange, at man skal have Tillid til dine Ord, naar Du ikke kan gøre et Tegn.« — Hun svarede: »Jeg er ikke kommen til Poitiers for at gøre Tegn og Undergærninger; mit Tegn er, at jeg faar Belejringen af Orléans hævet. Giv mig bevæbnede Folk, faa eller mange, og jeg gaar straks derhen.«

Det gik imidlertid i Poitiers, som det gik i Vaucouleurs, hendes Hellighed skinnede ud blandt Folk, og inden kort Tid erklærede Alverden sig for hende. Kvinderne, baade de adelige og borgerlige, gik hen og besøgte hende hos en Sagførers Kone, i hvis Hus hun boede, og de gik helt betagne fra hende. Selv Mændene gik derhen; disse Raadsherrer, disse Sagførere, disse gamle haardhuede Dommere lod sig føre derhen uden at tro paa hendes Sen-

delse, og naar de havde hørt paa hende, græd de som Kvinder. »Den Pige har Gud sendt.«

Undersøgerne gik selv hen tillige med Kongens Staldmester for at besøge hende. De begyndte som sædvanlig med deres evige Spørgsmaal, anførte Kirkefædrene og andre lærde Folk og beviste af alle de hellige Forfattere, at man ikke kunde have Tillid til hende. Hun svarede: »Hør engang! der staar mere i Guds Bog end i eders; jeg kan ikke min Abc, men jeg kommer fra Gud af for at faa Belejringen af Orléans hævet og for at faa Kronprinsen salvet i Rheims. Først maa jeg dog imidlertid skrive til Englænderne og opfordre dem til frivillig at drage bort. Gud vil det saaledes. Har I Papir og Blæk. Skriv, jeg skal diktere Eder« Og saa dikterede hun: »Til Eder, Suffort, Chassidas og la Poule, jeg opfordrer Eder i Hærskarernes Konges Navn til at drage tilbage til England« De skrev villig; hun havde faaet Bugt selv med sine Dommere. Der er for Resten ikke Tvivl om, at dette saavel som hendes andre Breve er ægte.

De afgav nu den Kendelse, at man med god Ret kunde benytte den unge Pige; og samme Svar fik man fra Ærkebispen af Embrun, som man ogsaa havde spurgt til Raads. Denne Prælat mindede om, at Gud ofte havde aabenbaret for Jomfruer, for Eksempel for Sybillerne, hvad han havde holdt hemmelig for Mændene. Djævelen kunde ikke indgaa Forbund med en

Jomfru; man maatte derfor forsikre sig om, hvor vidt hun var det. Da Videnskaben nu var dreven ud af alle sine Forskansninger, kunde og vilde den ikke indlade sig paa den vanskelige Forskel mellem gode og onde Aabenbareelser; den vendte sig ydmyg fra de aandelige Ting til Legemet og lod det alvorlige aandelige Spørgsmaal være afhængig af det kvindelige Mystorium.

Da de lærde Doktorer ikke vidste, hvad de skulde sige hertil, maatte Damerne afgøre det. Den gode Dronning af Sicilien, Kongens Svigermoder, paatog sig med nogle andre Damer at anstille denne latterlige Undersøgelse, og den faldt ud til Ære for Pigen. Man havde sendt nogle Sortebrødre til hendes Hjemstavn for at søge Oplysninger om hende, og de kom tilbage med de bedste Efterretninger. Det var ogsaa paa høje Tid. Dunois skikkede Bud paa Bud, Orléans raabte om Hjælp. Man udrustede Pigen, man gav hende en egen Husstand. Man gav hende først til Staldmester en brav Riddersmand af moden Alder, Jean Daulon, som hørte til Grev Dunois Omgivelser og var den braveste Fyr blandt hans Folk. Hun havde ogsaa en adelig Page, to Vaabenherolder, en Hushovmester og to Tjenere. Hendes Broder Pierre d'Arc søgte hende op og sluttede sig til hendes Folk. Til Skriftefader fik hun Jean Pasquerel, en Eneboer af Avgustinerordenen.

Det var et rent Vidunder for Tilskuerne,

da de første Gang saa' Jeanne i sin hvide Rustning paa en smuk sort Hest med en lille Økse og den hellige Katrines Sværd ved Siden. Hun havde ladet lede efter det bag Sct. Katrines Alter i Fierbois, og man fandt det virkelig dér. I Haanden holdt hun Liljebanneret, paa det var Gud afbildet med Jordkuglen i Haanden; til højre og til venstre var der to Engle, hver med en Lilje i Haanden. »Jeg vil ikke bruge min Kaarde til at slaa Folk ihjel med.« Og hun föjede til, at sköndt hun holdt meget af sin Kaarde, holdt hun »40 Gange mer« af sin Fane.

Vi ville nu se, hvorledes de to krigførende Magters Stilling var, da hun blev sendt til Orléans. Efter Salisburys Død troede mange af de Tropper, han havde hvervet, at de nu var frank og fri, og de gik deres Vej. Hertugen af Burgund havde kaldt sine Folk tilbage. Da man stormede Englændernes vigtigste Fort, hvortil man havde trukket dem fra flere andre, traf man kun 500 Mænd. Rimeligvis var der i det højeste 2 à 3000, og det var ikke allesammen Englændere; der var flere Franskmænd blandt dem, og dem havde Englænderne næppe synderlig Tillid til.

Havde de været samlede paa ét Sted, vilde det have været en Hob, der ikke havde været til at kimse af; men de vare fordelte i en halv Snos Forter og Forskansninger, som for største Delen ikke stod i Forbindelse med hverandre.

Denne Ordning viser, at Talbot og de andre Anførere var tapre og havde Lykken med sig, men at de ikke var i Besiddelse af noget militært Geni. Det er indlysende, at disse smaa Fæstninger, der laa hver for sig, maatte være svage lige overfor en stor og folkerig By, og at denne Befolkning, der var bleven krigsvant ved den lange Belejring, til Slut vilde belejre Belejrerne.

Naar man læser den lange Liste over berømte Feltherrer, der kastede sig ind i Orléans, forekommer Orléans Befrielse En mindre vidunderlig. Der var la Hire, Saintrilles, Culan, Coaraze, Armagnac. Desuden var der Maréchallen af Retz med sine Bretnagnere og Maréchallen af Saint-Sévère med sine Gascognere, og Kommandanten i Châteaudun, Florent d'Illiers havde slæbt Naboskabets Adel med derind til at tage Del i dette korte Felttog.

Man maa dog indrømme, at der manglede én Ting, for at disse store Stridskræfter skulde kunne udrette noget, og det var en væsentlig, uundværlig Ting, en fælles Optræden. Dersom ikke andet havde været fornødent dertil end Snildhed og Forstand, vilde Dunois have været Manden derfor. Men det var ikke nok, der maatte Myndighed til, en Myndighed, der var endnu større end Kongens. Kongens Feltherrer var ikke engang vante til at lystre ham. For at faa Bugt med disse vilde, utæmmelige, viljekraftige Mænd, maatte Gud selv træde til. Den Tidsalders Gud var snarere Gudsmoderen

end Kristus selv. Den hellige Jomfru maatte selv stige ned fra Himlen, en folkelig, ung, smuk, blid og forvoven Jomfru.

Krigen havde forvandlet Mændene til vilde Dyr; man maatte skabe disse vilde Dyr om til Mennesker, kristne, lydige Undersaatter. Det var en stor og vanskelig Opgave, denne Forvandling. Nogle af disse Anførere fra Armagnac var maaske de forvorpneste Mennesker, der nogen Sinde har levet. Det er nok at nævne en, hvis Navn alene indgyder Rædsel, Gilles de Retz. Han er Forbilledet for Rolf Blaaskæg.

Der var dog ét Sted, hvor man kunde faa Tag i disse Sjæle; de havde brudt med al Menneskelighed og med Naturen, men de havde ikke kunnet frigøre sig for Religionen. Det er rigtignok paa den anden Side sandt, at de paa en egen Maade forstod at knytte Religionen til Røverhaandværket. En af dem, la Hire, sagde uforbeholdent: »Hvis Vorherre gjorde sig til Soldat, vilde han ogsaa plyndre.« Og naar han gik paa Hærværk, bad han først en kort Bön; han sagde just ikke ligefrem, hvad han ønskede; han antog, at Vorherre nok forstod en halvkvædet Vise: »Herre Gud, jeg beder Dig at gøre for la Hire, hvad la Hire vilde gøre for Dig, hvis Du var la Hire, og han var Gud.«

Det var et baade latterligt og rørende Syn at se det pludselige Omslag, der skete med disse Røvere. De blev ikke staaende paa Halv-

vejen. La Hire turde ikke længer bande; Pigen ynkedes over ham, da hun saa', hvorledes han gjorde Vold paa sig selv, og gav ham Lov til at sværge »ved sin Stok«. Djævlene var i en Haandevending blevne til smaa Helgener.

Hendes første Fordring var, at de skulde jage alle løsagtige Kvinder bort, og at de skulde gaa til Skrifte. Derpaa lod hun paa Vejen langs Loire bygge et Alter; her nød hun selv den hellige Nadvere, og de andre gik ogsaa til Alters. Den smukke Aarstid, det dejlige Foraar i Tourraine øgede i høj Grad den unge Piges religiøse Indflydelse. De graanede Krigere blev lige som foryngede; de havde helt glemt, hvorledes de var, før hun kom; de genfandt sig selv, som de havde været i deres bedste Aar, besjælede af Haab og en god Vilje; de blev unge som hun, rene Børn. I hendes Nærhed begyndte de af et oprigtigt Hjærte et nyt Liv. Hvor førte hun dem hen? Det brød de sig fejl om. De havde fulgt hende ikke blot til Orléans, men, om hun havde villet det, lige til Jerusalem. Det beroede kun paa Englænderne selv at gøre Følgeskab. I et nydeligt Brev, hun skrev til dem, foreslog hun dem at slutte sig til Franskmændene for at befri den hellige Grav.

Jeanne befrier Orléans og lader Kongen salve i Rheims.

Den første Nat, de slog Lejr, sov hun fuldt rustet og havde ingen Kvinder hos sig; men hun var endnu ikke vant til dette haarde Liv og blev syg. Hun vidste derimod ikke, hvad Fare var. Hun vilde have, at man skulde gaa langs Flodens højre Bred, den engelske Side, tværs imellem de engelske Forter; hun forsikrede, at de ikke vilde vove sig udenfor. Man vilde ikke høre paa hende; man fulgte den venstre Bred og gik over Floden to Mil ovenfor Orléans. Dunois red hende i Møde. »Jeg bringer Eder,« sagde hun, »den bedste Hjælp, der hidtil er ydet nogen, Himmerigs Konges Hjælp. Den kommer ikke fra mig, men fra Gud selv. Paa den hellige Ludvigs og den hellige Karls Forbön har han fattet Medlidenhed med Byen Orléans; han vil ikke finde sig i, at Fjenden skal have baade Hertugens Legeme og hans By.«

Hun drog ind i Byen den 29. April Klokken 8 om Aftenen; men det gik meget langsomt; hun kunde ikke komme frem for Folkeskarerne. Man sloges om at komme til at berøre blot Hesten. De saa' paa hende, »som om de saa' Gud«. Hun talte venlig til Folket og red lige hen til Kirken og derfra til Skatmesteren hos Hertugen af Orléans, en

hæderlig Mand. Hans Kone og Døtre tog mod hende, og hun sov hos Charlotte, en af Døtrene.

Hun havde Levnetsmidler med sig; men Hæren vendte om for at gaa til Blois. Alligevel vilde hun have, at man øjeblikkelig skulde angribe de engelske Forter. Hun sendte i det mindste paa ny en Opfordring til Nordforterne om at overgive sig og kort efter en lignende til Sydforterne. Kaptajn Glasdale overøste hende med de groveste Skældsord og kaldte hende en Kvægdriverske og en Taske. Hun tog sig disse engelske Fornærmelser meget nær, og da Glasdale kaldte hende en Hore, græd hun bitterlig og kaldte Gud til Vidne; kort efter følte hun sig trøstet og sagde: »Jeg har spurgt nyt fra min Herre.« I Grunden troede de, at hun var en Heks, og var meget bange for hende. De havde beholdt hendes Herold og tænkte paa at brænde ham i Haab om, at de maaske derved kunde bryde Trolddommen. Imidlertid troede de, at de først skulde spørge Pariseruniversitetet til Raads. For Resten truede Dunois med at dræbe dem af deres Herolder, der var i hans Hænder. Pigen var slet ikke bange for sin Herold; hun sendte en anden med den Besked: »Hvis Talbot ruster sig, ruster jeg mig ogsaa. . . . Kan han fange mig, maa han gjerne brænde mig.«

Da Hæren ikke kom, vovede Dunois sig ud for at lede efter den. Pigen blev i Orléans og var i Virkeligheden den raadende; anden Øv-

righed var der ikke. Hun red omkring paa Voldene, og Folket fulgte hende frygtløst. Da hun Dagen efter nærmede sig de engelske Forter for at faa et Overblik over dem, gik hele Skaren af Mænd, Kvinder og Börn med for at betragte disse berygtede Forter, hvor der ikke viste sig et levende Öje. Hun førte Mængden tilbage til Helligkorseskirke til Aftengudstjenesten. Hun græd under Gudstjenesten, og alle de andre græd med hende. Folket var ude af sig selv, det var ikke mere bange for noget; det var som beruset af Religion og Krig; det var et af disse forfærdelige Anfald, hvor Menneskene er i Stand til at udrette alt og at tro alt, og hvor de er lige farlige for Venner og Fjender.

Karl den Syvendes Kansler, Erkebisp af Rheims, holdt den lille Hær tilbage i Blois. Den gamle Politiker var langt fra at ane, at Begejstringen var saa almægtig; maaske han ogsaa var bange for den. Han kom dog, sköndt han nødig vilde. Pigen gik ham i Møde med Folket og Præsterne, som sang Hymner. Dette Optog gik baade paa Hen- og Hjemvejen forbi de engelske Forter under Præsters og en ung Piges Beskyttelse, d. 4de Maj 1429.

Denne unge Pige var ved Siden af sin Begejstring og Troen paa sit Kald i Besiddelse af en ikke ringe Del Snuhed; og hun var snart paa det rene med, hvor vrangvillige de nysankomne vare. Hun indsaa, at man vilde

gaa til Værket uden hende med Fare for at sætte alt paa Spil. Dunois havde betroet hende, at man var bange for, at der skulde komme friske engelske Forstærkninger under Anførsel af Falstaff. »Bastard, Bastard,« sagde hun til ham, »jeg befaler Dig i Herrens Navn, at Du øjeblikkelig lader mig det vide, naar Du hører noget om Falstaffs Ankomst. Gaar der noget for sig, uden at jeg faar det at vide, skal det koste Dig dit Hoved«.

Hun havde gyldige Grunde til at tro, at man vilde gaa til Værks uden hende. Da hun en Dag hvilede sig ved Siden af Charlotte, springer hun op og udbryder: »Aah, min Gud! vore Folks Blod flyder hen over Jorden . . . det er slet handlet! Hvorfor har man ikke kaldt paa mig? Kom med mine Vaaben og min Hest i en Fart!« I et Öjeblik havde hun rustet sig, og da hun traf sin unge Page i fuld Leg nedenunder, sagde hun til ham: »Du stygge Dreng, hvorfor har Du ikke villet sige mig, at man udgyder fransk Blod?« Og saa fo'r hun af Sted i fuld Galop; men under Vejs mødte hun saarede, som man kom slæbende med. »Jeg har aldrig kunnet se fransk Blod flyde, uden at Haarene rejste sig paa Hovedet af mig.«

Da hun viste sig, holdt Flygtningerne Stand igen. Dunois havde heller ikke faaet noget at vide om Sagen og kom i samme Öjeblik. Fortet — det var et af Nördforterne — blev angrebet

paa ny. Talbot søgte at komme det til Hjælp; men der kom stadig ny Kræfter fra Orléans; Pigen satte sig i Spidsen for dem; Talbot trak sine Folk tilbage, og Fortet blev taget.

Mange af Englænderne havde taget Præstedragter paa for at frelse Livet. Pigen tog dem med og bragte dem i Sikkerhed hos sig; hun kendte sine Folks Grusomhed. Det var hendes første Sejr, første Gang hun saa' en Valplads. Hun græd, da hun saa', hvor mange Mennesker der var døde uden Skriftemaal. Hun vilde skrifte og forlangte, at hendes Folk skulde gøre det samme. Næste Dag, Kristi Himmelfartsdag, vilde hun gaa til Alters og tilbringe Dagen i Bön.

Hendes Modstandere brugte denne Dag godt. Man holdt Krigsraad uden at tilkalde hende og besluttede, at man denne Gang vilde gaa over Loire for at angribe Saint-Jean-le Blanc, det Fort, som laa mest i Vejen for Tilførsel af Levnedsmidler, og at man i samme Öjeblik vilde gøre et forstilt Angreb ad en anden Kant. De, der var skinsyge paa Pigen, talte blot om det forstilte Angreb, men Dunois røbede det hele for hende.

Nu gjorde Englænderne, hvad de skulde have gjort for længe siden, de trak sig sammen. De brændte det Fort, man vilde angribe, og trak sig tilbage til de to Sydforter, Avgustinernes og Tournelles. Avgustinernes blev angrebet og taget i en Ruf. Sejren skyldtes især Pigens

Folk. Franskmændene blev i et Öjeblik grebne af en panisk Skræk og flygtede i største Skynding henimod den Baadebro, man havde bygget. Den unge Pige og la Hire frigjorde sig fra de andre, kastede sig i Baade og faldt Englænderne i Flanken.

Nu var Tournelles tilbage. Sejrherrerne tilbragte Natten udenfor dette Fort, men de tvang Pigen, som ikke havde nydt en Krumme hele Dagen, til at gaa tilbage over Loire. Hun tilbragte undertiden hele Dage uden at spise og drikke og nød først om Aftenen lidt Brød og Vand med en Draabe Vin i. Inidlertid samledes Krigsraadet. Om Aftenen sagde man til Pigen, at det var enstemmig vedtaget, nu da man havde Levnedsmidler nok, at oppebie de ny Forstærkninger, för man angreb Tournelles. Man kan næppe tro, at det var Anførernes oprigtige Mening; Englænderne kunde, hvad Öjeblik det skulde være, faa Hjælp af Falstaff, og en Opsættelse var derfor saa meget farligere. Man vilde rimeligvis skuffe Pigen og berøve hende Æren for et heldigt Udfald, som hun havde gjort sit til at forberede. Men hun lod sig ikke narre.

»I har været i Eders Krigsraad,« sagde hun, »og jeg i mit«. Derpaa vendte hun sig til sin Skriftefader med de Ord: »Kom til mig i Morgen ved Daggry og bliv hos mig; jeg vil faa meget at gøre, og der vil flyde Blod ud af mit Legeme; jeg vil blive saaret oven over Brystet.«

Om Morgen vilde hendes Vært holde paa hende. »Bliv, Jeanne«, sagde han, »og lad os spise denne Fisk, som man nylig har trukket op af Vandet«. »Gem den,« svarede hun muntert, »gem den til i Aften, naar jeg er kommen over Broen efter at have taget Tournelles. Jeg skal bringe en *Goddén* (Goddam) med, som kan faa et Stykke af den.«

Hun red nu i Spidsen for en Skare Krigsfolk og Borgere til Burgunderporten. Men Sire Gaucourt, kongelig Husminister, holdt den lukket. »De er et slet Menneske«, sagde Jeanne til ham, »men enten De vil eller ikke, skal Krigsfolkene igennem«. Gaucourt følte, at lige overfor denne Ström af Mennesker hang hans Liv i en Traad; desuden lystrede hans Folk ham ikke. Skaren aabnede Porten og sprængte en anden ved Siden af.

Solen stod op over Loire, da alle disse Mennesker kastede sig i Baadene. Da de kom til Tournelles, saa' de, at de behøvede Artilleri, og gik tilbage til Byen for at hente det. Derpaa angreb de den Forskansning, der dækkede Fortet. Englænderne forsvarede sig som Løver. Da Pigen saa', at de stormende begyndte at svækkes, styrtede hun ned i Graven, greb en Stige og lænede den op til Brystværnet, da en Pil ramte hende mellem Halsen og Skulderen. Englænderne gik ud for at gribe hende, men hendes Folk bar hende bort. Hun sad i Græsset langt fra Kamptummelen og uden Vaaben, da

hun opdagede, hvor dybt Saaret var. Pilen var gaaet helt igennem; da blev hun bange og græd. . . . Pludselig rejste hun sig op; de hellige havde vist sig for hende; hun jager de Folk bort, som troede, at de kunde hele Saaret ved Trylleord. Hun vilde ikke helbredes mod Guds Vilje. Hun tillod dog, at man gød Olje i Saaret, og skriftede.

Imidlertid kom man ingen Vegne. Natten faldt paa, og selv Dunois gav Befaling til, at man skulde trække sig tilbage. »Vent endnu lidt,« sagde hun, »spis og drik,« og hun gav sig til at bede inde i en Vingaard. En Basker havde taget den Fane, Fjenden var saa bange for, ud af Haanden paa Pigens Staldmester. »Saasnart Fanen rører ved Muren,« sagde hun, »kan I komme ind i Fortet. Den rører derved. — Nu kan I gaa ind; Fortet er Eders.« Og virkelig klavrede de stormende ude af sig selv op som ad en Stige. Englænderne blev i det Øjeblik angrebne fra to Sider.

Nu kunde Folkene fra Orléans, som med Öjnene fulgte Kampens Gang fra Loires højre Bred, ikke holde sig længer. De lukkede Portene op og styrtede hen ad Broen. Der var en Bue i Stykker; de kastede straks en daarlig Afløbsrende derover, og en Johanniterridder i fuld Rustning vovede först Overgangen. Man gjorde Broen i Stand, saa godt man kunde, og Skaren strömmede over. Da Englænderne saa' dette Hav af Hoveder, blev de svimle og

troede, at det var hele Verden, der var efter dem. Nogle troede at se den hellige Ananus, Byens Skytshelgen, andre Ærkeenglen Mikael. Glasdale vilde fra Forværket gaa tilbage til Fortet over en lille Bro; men Broen blev skudt bort under ham; Englænderen faldt i Vandet og druknede for Öjnene af Pigen, som han havde krænket saa dybt. »Aah din stakkels Sjæl«, sagde hun. Der var 500 Mænd i Fortet, de maatte springe over Klingen allesammen.

Nu var der ikke en Englænder tilbage Syd for Loire. Den næste Dag var en Söndag. De, der var tilbage Nord for, lod deres Forter, deres Artilleri, deres Fanger, deres syge i Stikken. Talbot og Suffolk ledede Tilbage-toget stolt og i god Orden. Pigen forbød at forfølge dem, da de trak sig frivillig tilbage. Men för de fjærnedede sig og tabte Byen af Syne, lod hun oprejse et Alter paa Sletten, man læste en Messe og takkede Gud i Fjendens Paasyn, Söndagen d. 8. Maj.

Virkningen af Orléans' Befrielse var vidunderlig. Alverden erkendte, at det skyldtes en overnaturlig Magt. Nogle henvørte det til Djævelen, men Störstedelen til Gud. Man begyndte i Almindelighed at tro, at Karl den Syvende havde Retten paa sin Side.

Seks Dage efter at Belejringen var hævet, udgav Gerson en Afhandling, hvori han beviste, at man kunde henvørte denne Begivenhed til Gud uden at støde an mod Fornuften. Den

gode Kristine af Pisa skrev ogsaa for at ønske sit Kön til Lykke. Der udkom flere Afhandlinger, der snarere udtalte sig til Gunst end til Skade for Pigen, selv fra Hertugen af Burgunds Undersaatter, sköndt han stod i Forbund med Englænderne.

Karl den Syvende burde gribe dette Öjeblik, gaa dristig fra Orléans til Rheims og lægge Haand paa Kronen. Det kunde forekomme Endumdristigt, men var ikke des mindre temmelig let, saa længe Englænderne var saa rædselsslagne. Eftersom de havde begaaet den uhyre Fejl ikke at lade den unge Henrik den Sjette krone endnu, maatte man komme dem i Forkøbet. Den, der först var salvet, maatte blive Konge. Det var ogsaa en Heltedaad af Karl den Syvende at ride tværs igennem det engelske Frankrig, tage det i Besiddelse og vise, at rundt omkring i Landet var Kongen i sit Hjem.

Pigen var den eneste, der var af den Mening; og denne heltemodige Galskab var det eneste fornuftige. Politikerne og de kloge Hoveder trak paa Smilebaandet ad det; de vilde have, at man skulde gaa langsomt, men sikkert til Værks, det vil sige, at man skulde give Englænderne Tid til at komme sig af deres Skræk igen. Alle de Raad, disse Raadgivere gav, var egennyttige. Hertugen af Alençon vilde have, at man skulde gaa til Normandiet og erobre Alençon tilbage. De andre forlangte og fik sat igennem, at man

skulde holde sig ved Loire og erobre de smaa Fæstninger. Det var de frygtsommes Mening og til Gunst for Husene Orléans og Anjou og la Trémouille fra Poitou, Karl den Syvendes Yndling.

Suffolk havde kastet sig ind i Jargeau; han blev indesluttet, og Fæstningen blev stormet. Beaugency blev ogsaa taget, før Lord Talbot fik den Forstærkning fra Regenten, som Falstaff skulde bringe ham. Connétablen af Richemond havde længe holdt sig hjemme paa sine Len; han kom nu den sejrrige Hær til Hjælp med sine Bretagnere mod Kongens og Pigens Vilje.

Et Slag var nærforestaaende; Richemond kom for at faa Æren derfor. Talbot og Falstaff havde forenet sig; men forunderlig nok, og det er det, som bedst giver en Forestilling om Landets Tilstand og om den planløse Krig, man vidste ikke, hvor man skulde finde den engelske Hær i Beauces Ørken, som den Gang var fuld af Underskov og Krat. Det var en Hjort, der røbede, hvor Englænderne var; de franske Forposter forfulgte den, og den styrtede midt ind i de engelske Rækker.

Englænderne var ved at rykke frem, men mod Sædvane havde de ikke deres Palissaderække foran sig. Talbot var endnu rasende over, at han havde maattet smøre Haser ved Orléans; han vilde for enhver Pris slaas. Falstaff derimod havde vundet Slaget ved Harengs, og behøvede ikke at levere et nyt Slag for at

genvinde sit Ry. Han var en forstandig Mand og ytrede, at med en modløs Hær maatte man ikke gaa angrebsvis frem. Talbot var stædig og holdt paa, at man skulde slaas; han haabede maaske, at det vilde lykkes ham at falde; han naaede kun at blive tagen til Fange. Forfølgelsen kostede en Mængde Mennesker Livet; to tusend Englænderes Lig bedækkede Sletten. Pigen græd ved Synet af alle disse døde; hun græd endnu hæftigere, da hun blev Öjenvidne til Soldaternes Grusomhed, og hvorledes de behandlede de Fanger, der ikke kunde indløses. En af dem blev slaaet saaledes i Hovedet, at han styrtede døende om. Pigen kunde ikke holde det Syn ud; hun sprang ned af sin Hest, løftede hans Hoved op, lod hente en Præst til det stakkels Menneske, trøstede ham og hjalp ham at dø!

Efter dette Slag ved Patay (28de eller 29de Juni) var det Öjeblik kommet, hvor det hed, nu eller aldrig bör man gaa til Rheims. Politikerne mente, at man burde holde sig ved Loire og först sikre sig Cosre og la Charité. Men det nyttede ikke, hvad de saa sagde; der var ikke mere nogen, der lyttede til de fejges Røst. Hver Dag strömmede der Folk til, fordi de havde hørt Tale om Pigens Undergærninger, de troede paa hende og mente, at man maatte skynde sig med at faa Kongen salvet i Rheims. Det var et uimodstaaeligt Udbrud af Begejstring, en Slags Pilgrimsfart, et Korstog. Selv den dvaske unge Konge lod sig rive med af

denne Folkebølge, denne Flod, som voksede hvert Öjeblik og strömmede mod Nord. Alle drog de af Sted, Kongen, Hoffolkene, Politikerne, de begejstrede, enten med eller mod deres Vilje. Da de brød op, var der 12,000 Mennesker, men Skaren voksede hver Dag, man rykkede frem; der kom stadig fler og fler til. De, der ikke havde Rustninger, fulgte med i Køllerter, og selv de fornemste Adelsmænd gik med som Bueskytter og Vaabensmedde.

Hæren brød op fra Gien den 28de Juni, gik forbi Auxerre, men forsøgte ikke paa at komme ind i Byen; den tilhørte Hertugen af Burgund, som man vilde skaane. Besætningen i Troyes bestod af Burgundere og Englændere. Da de fik Öje paa den kongelige Hær, dristede de sig til at göre et Udfald. Der var ingen Sandsynlighed for, at man kunde storme saa stor en By, hvor der blev passet saa godt paa, tilmed da man savnede Artilleri. Men turde man standse for at belejre den? Og kunde man paa den anden Side lade saadan en Fæstning ligge bagved sig? Hæren led allerede Nød. Var det ikke bedst at trække sig tilbage? Politikerne troede allerede, at de havde vundet Spil.

Der var kun en gammel Raadsherre fra Armagnac, Præsident Maçon, der var af en anden Mening. Han indsaa, at man gjorde klogest i at benytte sig af Begejstringen, og at det ikke kan nytte at bruge Fornuftgrunde paa et folkeligt Korstog. »Da Kongen begyndte

paa denne Rejse«, ytrede han, »var det ikke fordi han havde Overflod af Krigsfolk, heller ikke fordi han havde Overflod paa Penge, heller ikke fordi han mente, at Rejsen lod sig gøre; han begyndte paa den, fordi Jeanne sagde til ham, at han skulde gaa fremad og lade sig krone i Rheims, at han ikke vilde støde paa nogen Modstand dér, fordi det var den gode Guds Vilje.«

Nu bankede Jeanne paa Døren til det Værelse, hvor man holdt Krigsraad, og forsikrede, at inden tre Dage vilde man være Herre over Byen. »Vi kan godt vente seks,« svarede Kansleren, »hvis det er sandt, hvad Du siger.« »Seks? I Morgen skal I være derinde.«

Hun griber sin Fane; Alverden følger med hende til Stadsgraven; hun kaster Risknipper, Døre, Bjælker, alt, hvad hun kan finde, ned i den. Og det gik saa hurtigt, at Folkene i Byen blev bange for, at der om en kort Stund ikke mere vilde være nogen Grav. Englænderne begyndte at blændes ligesom ved Orléans; de troede at se en Sværm hvide Sommerfugle, der flagrede om Fanen. Borgerne var paa deres Side meget bange; de drog sig til Minde, at det var i Troyes, man havde undertegnet den Traktat, der gjorde Karl den Syvende arveløs; de var bange for, at man skulde statuere et Eksempel paa deres By; de tog deres Tilflugt til Kirkerne og raabte paa, at man skulde

overgive Byen. Krigsfolkene forlangte heller ikke bedre. De begyndte at underhandle og fik Lov til at drage bort med alt det, de ejede.

Det, de ejede, var fremfor alt Fanger, franske Fanger. Karl den Syvende, som opsatte Betingelserne for Overgivelsen, havde ikke sat noget ind til Gunst for disse ulykkelige. Pigen var den eneste, der tænkte paa dem. Da Englænderne forlod Byen med deres Fanger i Spidsen, satte hun sig ved Porten og udbrød: »Aah Gud! de maa ikke slæbe dem bort med sig!« Hun holdt dem virkelig tilbage, og Kongen betalte Løsepenge for dem.

Han fik Troyes i sin Magt den 9de Juli, den 15de holdt han sit Indtog i Rheims, og den 17de, en Söndag, blev han salvet. Pigen satte efter Evangeliets Bud Forsoning over Offer og dikterede et smukt Brev til Hertugen af Burgund. Hun rippede ikke op i noget, tirrede og ydmygede ingen, hun sagde til ham med en ædel Finfølelse: »Tilgiver hverandre af et ædelt Hjærte, som ærlige kristne bör göra.«

Ærkebispem salvede Karl den Syvende med Olje af den hellige Oljekrukke, som man havde hentet fra Saint-Remi. Overensstemmende med Skik og Brug i de Tider blev han løftet op paa sit Sæde af de højeste gejstlige; men det var verdslige fornemme, der betjente ham ved Salvningen og Festmaaltidet. Derpaa gik han til St. Markushospitalet for at røre ved de

spedalske. Man fulgte alle Ceremonierne og udelod ikke en eneste. Han var nu virkelig Konge og den eneste efter Datidens Opfattelse. Nu kunde Englænderne gjerne lade Henrik den Sjette salve, det vilde i Folkets Öjne kun blive en unyttig Efterabelse.

Da Kongen var salvet, faldt Pigen paa Knæ for ham, omfavnede hans Knæ og græd bitterlig, og Alverden græd med hende. Man forsikrer, at hun sagde til ham: »Oh ædle Konge! nu er der sket Guds Vilje Fyldest; han fordrede, at jeg skulde faa Belejringen af Orléans hævet, føre Dem til Deres By Rheims, for at De kunde blive salvet og vise, at De var den rette Konge, og at Frankrig tilhører Dem.«

Pigen havde Ret; hun havde fuldbragt det, hun skulde udføre. Saaledes havde hun midt i sin Glæde over den sejrrige Höjtidelighed en Forestilling, ja en Anelse om sin nærførestaaende Død. Da hun drog ind i Rheims med Kongen, og hele Folket kom dem i Møde og sang Hymner, sagde hun: »Hvor det er et godt og gudfrygtigt Folkefærd! . . . Skal jeg dø, vilde jeg ønske, at man vilde begrave mig her!« Ærkebispens sagde til hende: »Hvor tror Du, at Du skal dø, Jeanne!« — »Det véd jeg ikke, det staar i Guds Haand. . . . Jeg vilde ønske, at det var hans gode og velbehagelige Vilje, at jeg maatte komme hjem og vogte Faar med min Søster og mine Brødre.

. . . De vilde blive saa glade ved at se mig igen! . . . Men jeg har gjort, hvad Herren befalede mig at gøre.» Og hun hævede Öjnene mod Himlen og takkede ham. Den gamle Krønike siger, at alle de, som saa' hende i dette Öjeblik, troede mere end nogen Sinde tidligere, at hun var et Væsen sendt fra Gud.

Jeanne bliver forraadt og udleveret.

Saa stor var Betydningen af Salvningen og saa mægtig dens Indflydelse i Nordfrankrig, at Toget kun syntes at være en fredelig Tagen i Besiddelse af Landet, et Sejrstog, en Fortsættelse af Festen i Rheims. Vejen jævnedes sig af sig selv for Kongen, Byerne aabnede deres Porte og lod deres Vindebroer gaa ned. Det lignede en kongelig Pilgrimsfart fra Domkirken i Rheims til den hellige Médarduskirke i Soissons og Vor Frue i Laon. Han standsede nogle Dage i hver By, red i al Magelighed, drog ind i Château-Thierry, i Provins, og da han havde hvilet sig og var kommen til Kræfter der, fortsatte han sit Sejrstog til Picardiet.

Var der endnu Englændere i Frankrig? man kunde næsten fristes til at tvivle paa det. Siden Slaget ved Patay hørte man ikke Tale om Bedford. Det var ikke Virkelyst eller Mod, det skortede ham paa, men han havde udtömt sine sidste Hjælpekilder. Man kan dömmе om

den Nød, han var i, af et eneste Træk, men det er ogsaa mere end tilstrækkeligt; han kunde ikke længer betale sit Parlament, og det nægtede at gøre Tjeneste; og da den unge Henrik traadte ind i det, havde man ikke Pergament til at indføre nogle Enkeltheder paa desangaaende.

I den Stilling havde Bedford ikke mange Udveje at vælge imellem. Han maatte ty til den Mand, han holdt mindst af i Verden, den rige og altformaaende Kardinal Winchester. Men denne var ligesaa gærrig som ærgærrig; han maatte prutte med ham, og Kardinalen søgte at vinde ved at trække Sagen i Langdrag. Overenskomsten blev først sluttet den 1. Juli, Tredjedagen efter Slaget ved Patay. Karl den Syvende drog ind i Troyes, i Rheims; i Paris var man urolig, og Winchester var endnu i England. For at sikre sig Paris tilkaldte Bedford Hertugen af Burgund; han kom ogsaa, men saa godt som alene; al den Gavn, Regenten havde deraf, var at han lod ham gøre Figur i en Notabelforsamling, holde en Tale og gentage den sørgelige Historie om sin Faders Død. Da det var gjort, rejste han hjem igen og lod nogle faa Krigsmænd fra Picardiet blive tilbage. Saa maatte man oven i Købet pantsætte Byen Meaux til ham og betalte ham 20,000 Livres til at hverve Tropper for.

Den eneste, Bedford kunde haabe Hjælp hos, var Winchester; denne Præst var den virkelige Hersker i England. Hans Brodersøn

Protektoren, Gloucester, Adelenes Fører, havde ødelagt sig ved sin Uklogskab og sine Gal-skaber. Aar for Aar sank hans Indflydelse i Raadet: Winchester herskede der og gjorde Protektoren til et Nul; ja han kneb endogsaa hvert Aar noget af Protektorens Indtægter. Det var omtrent helt at knuse ham i et Land, hvor en Mand kun værdsættes efter de Penge, han har. Winchester var derimod den rigeste af Englands Fyrster og den Mand i Verden, der havde de største Indtægter af gejstlige Embeder. Magt og Penge følges ad; det er Tilfældet overalt. Kardinalen og de rige Bisper af Canterbury, York, London, Ely og Bath udgjorde Raadet; Lægfolk fik kun Sæde deri paa den Betingelse, at de ikke maatte lukke Munden op, og ved de vigtige Møder tilkaldte man dem slet ikke. Den engelske Regering var bleven biskoppelig; det kunde man forudse, fra det Öjeblik Huset Lancaster kom paa Tronen. Man kan se det af den Tids Aktstykker. I Aaret 1429 aabnede Kansleren Parlamentet med et skrækkeligt Udfald mod Kætteriet.

For at Kardinalen kunde naa den højeste Magt, maatte Bedford göres ligesaa lille i Frankrig, som Gloucester var i England, og nødsages til at tilkalde Winchester, der saa skulde komme med en Hær og lade den unge Henrik den Sjette salve. Denne Hær havde Winchester bragt paa Fode. Paven havde givet ham det Hverv at aabne et Korstog mod

Hussiterne i Bøhmen, og under dette Paaskud havde han hvervet nogle tusind Mand. Paven havde tilstaaet ham Indtægterne af Afladshandelen, for at han kunde føre dem til Bøhmen; det engelske Raad havde givet ham Penge, for at han skulde lade dem blive i Frankrig. Korsfarerne opdagede til deres store Forbavselse, at de vare solgte. Kardinalen fik to Gange Betaling for en Hær, som skulde tjene til at gøre ham til Konge.

Med denne Hær vilde Winchester gaa til Paris; han vilde føre den unge Konge med sig og lade ham salve der. Men denne Salvning kunde ikke sikre Kardinalen Magten, med mindre det kunde lykkes ham at nedsætte Karl den Syvendes Salvning, bringe hans Sejre i Vanry og ødelægge ham i Folkets Bevidsthed. For at naa dette Maal anvendte han et og samme Middel mod Karl den Syvende og Glocester, et Middel, som den Gang havde noget at sige, han anlagde Proces mod dem for Hekseri.

Först d. 25. Juni, den niende Dag efter at Karl den Syvende var rettelig og lovlig salvet, holdt Kardinalen sit Indtog i Paris i Spidsen for Hæren. Bedford spildte ikke et eneste Öjeblik; han drog ud med sine Folk for at iagttage Karl den Syvende. Hans Opfordring til Karl af Valois er skrevet i den gudfrygtige og hykkelske Tone, der er et Særkende for de lancasterske Aktstykker. To Gange var de tæt ved hinanden, og der forefaldt nogle smaa Skær-

mydsler. Bedford frygtede for Normandiet; han dækkede det, og i Mellemtiden gik Karl mod Paris (i August).

Det var ikke Pigens Mening. De himmelske Røster sagde hende, at man ikke skulde gaa længer end til Saint-Denis. De kongelige Graves By var en hellig By ligesom Rheims. Udover denne frembød der sig ikke noget, hun havde Indflydelse paa. Karl den Syvende burde have tænkt paa det samme. Det var farligt at stille denne krigerske Hellighed, denne Kors-togets Poesi, som havde sat Røre i Landbefolkningen, Ansigt til Ansigt med denne snusfornuftige og prosaiske By, dette kritiske Folkefærd, Skolastikerne og »lescabochiens.«

Det var et uklogt Foretagende. Saadan en By stormer man ikke i en Haandevending; man maa udsulte den, men Englænderne var Herrer over Seinen baade oven og nedenfor Byen. De havde Overtallet og støttedes uden af en stor Befolkning, som havde sat alt paa Spil for deres Skyld. Man udsprede for Resten det Rygte, at Folkene fra Armagnac vilde komme og ødelægge den og jævne den med Jorden.

Ikke desto mindre erobrede Franskmændene en Skanse. Pigen steg ned i den første Gray og klavrede over Svineryggen, der skilte den fra den anden. Der opdagede hun, at denne der gik langs med Muren, var fuld af Vand. Uden at bryde sig om den Pileregn, som faldt

omkring hende, raabte hun, at man skulde bringe hende Grene til at fylde Graven med, og samtidig undersøgte hun med sin Lanse, hvor dyb Graven var. Hun stod saa godt som alene som en Skive for alle Pilene; der kom en, som gik hende igennem Laaret. Hun gjorde sig Umage for ikke at lade sig overvælde af Smærten og blev for at opmuntre Folkene til at storme, men til sidst, da Blodtabet blev for stærkt, trak hun sig tilbage i Læ af den første Grav; for Klokken 10—11 om Aftenen kunde man ikke bevæge hende til at tage derfra. Hun syntes at have en Forudfølelse af, at dette højtidelige Nederlag under selve Parises Mure fuldstændig vilde ødelægge hende.

Femten hundrede Mennesker blev saarede ved dette Angreb, som man med Urette beskyldte hende for at have tilraadet. Baade hendes egne og Fjenderne nedkaldte Forbandelser over hende. Hun havde ikke haft Samvittigheds-skrupler over at storme Vor Fruedag, d. 8. September; det fromme Paris tog stor Forargelse deraf.

Karl den Syvendes Hof var ligesaa forarget. De udsvævende, Politikerne, de blinde gudfrygtige, som hænge sig i Bogstaven, men ere svorne Fjender af Aanden — alle erklærede sig frejdig mod Aanden den Dag, den syntes at tabe i Kraft. Ærkebispem af Rheims, Kongens Kansler, som aldrig havde været Pigen god, fik mod hendes Vilje sat igennem,

at man knyttede Underhandlinger. Han kom til Paris for at bede om en Vaabenstilstand; maaske haabede han ogsaa at vinde Hertugen af Burgund, som den Gang opholdt sig i Paris, for Kongen.

I Vinterens Løb belejrede hun Saint-Pierre-le-Moustier og la Charité, sköndt hun ikke var vel set og ikke fik synderlig Understöttelse. Ved den förste stod hun næsten ene, men alligevel stormede og indtog hun den. Belejringen af la Charité trak i Langdrag, sygnede hen, og en panisk Skræk spredte tilsidst Belejrerne for alle Himlens Vinde.

Imidlertid havde Englænderne overtalt Hertugen af Burgund til at hjælpe dem for Alvor. Jo mere svækkede de forekom ham at være, desto större Haab havde han om at kunne beholde de Fæstninger, han kunde tage i Picardiet. Englænderne havde mistet Louviers og stillede sig til hans Raadighed. Denne Fyrste var den rigeste i Kristenheden, og han nølede ikke med at bruge sine Tropper og Penge til en Krig, som han haabede skulde blive til Fordel for ham. For en ringe Sum vandt han Guvernøren i Soissons. Derpaa belejrede han Compiègne, hvis Guvernør just heller ikke var til at stole paa. Men Indbyggerne havde sluttet sig alt for nær til Karl den Syvendes Sag, til at de uden videre skulde overgive deres By. Pigen kastede sig ind i den. Samme Dag gjorde hun et Udfald og var lige ved at overraske Belej-

rerne. Men disse kom snart til sig selv igen og drev de belejrede i største Skynding tilbage til Forskansningerne, ja lige til Broen over Graven. Pigen holdt sig bagved for at dække Tilbageetoget; hun kunde ikke komme ind i rette Tid, enten for det Mylr af Folk, der stimlede sammen paa Broen, eller fordi man allerede havde slaaet Bommen for. Paa hendes Dragt kunde man se, hvem hun var; hun blev snart omringet, greben og reven ned af Hesten. Nogle sige, at det var en Bueskytte, der greb hende, andre, at det var Bastarden af Vendôme; han solgte hende til Jean af Luxemborg. Baade Englændere og Burgundere saa' med den største Forbavselse, at denne Genstand for deres Rædsel, dette Uhyre, denne Djævel, naar det kom til Stykket, kun var en ung Pige paa 18 Aar.

At det vilde komme saa vidt, det vidste hun i Forvejen. Dette gruelige Öjeblik kunde ikke undgaas, ja man kan gjerne sige, at det var nødvendigt. Dersom hun ikke var kommen til at gennemgaa denne Prøvelse, denne sidste og højeste Renselse, vilde der paa denne hellige Skikkelse have været Skyggepletter mellem Lysstraalerne; hun havde ikke blandt Folkets Minder staaet som *Pigen fra Orléans*.

Da man talte om Befrielsen af Orléans og Salvningen i Rheims, sagde hun: »Det er dertil, at jeg er født.« Naar hun havde udført disse to Ting, stod hendes Hellighed i Fare. Krig og Hellighed, det er to Ord, der modsige

hinanden: det ser ud, som om Helligheden staar i fuldstændig Modsætning til Krigen, og at den snarere er Kærlighed og Fred. Kan et ungt og modigt Sind tage Del i Slagene uden at komme til at lide af den Blodrus, som Kampen og Sejren fører med sig? . . . Da hun drog hjemmefra, sagde hun, at hun ikke vilde bruge sin Kaarde til at slaa Folk ihjel med. Senere hen taler hun med Glæde om den Kaarde, hun bar ved Compiègne; »man stak og huggede ganske udmærket med den.« Tyder det ikke paa en Forandring? den hellige er bleven en Befalingsmand. Hertugen af Alençon sagde, at hun havde store Anlæg for Brugen af de ny Vaaben, de morderiske Vaaben, Artilleriet. Som Anfører for tøjlesløse Soldater blev hun hvert Öjeblik bedrøvet og saaret af deres Udskejelser. Hun blev stræng og hæftig og satte dem haardt i Rette. Især vendte hendes Had sig mod de løsagtige Kvinder, de slæbte med sig. En Dag slog hun en af disse ulykkelige med den hellige Katrines Kaarde, rigtignok blot med Fladen af Klingen; men den jomfruelige Kaarde taalte ikke den Berøring; den gik midt over og kunde ikke senere svejses sammen igen.

Kort Tid för hun blev tagen til Fange, havde hun selv fanget en burgundisk Partigænger, Franquet fra Arras, en Svøbe for hele Nordfrankrig. Kongens Foged fordrede ham udleveret, for at han kunde blive hængt. Hun

afslog det i Begyndelsen og tænkte paa at udveksle ham; men derpaa besluttede hun sig til at udlevere ham til Retfærdigheden. Han havde hundrede Gange fortjent Strikken. Men det at have udleveret en Fange, at have overgivet et Menneske til Døden, det satte en Plet paa hendes Hellighed, selv i hendes Tilhængeres Öjne.

Det var uheldige Vilkaar for en Sjæl, der var falden midt ned i Virkeligheden; hver Dag mistede hun saa at sige et Stykke af sig selv. Man bliver ikke ustraffet paa én Gang rig, adelig, æret, en Ligemand af Fyrster og höjtstillede Personligheder. Den smukke Dragt, Adelsbrevet, Kongens Naade vilde uden Tvivl i Længden have gjort det af med hendes heltemodige Jævnhed. Hun havde faaet sat igennem, at hendes Fødesogn ikke skulde betale Grundskat, og Kongen havde givet en af hendes Brødre Overdommerembedet i Vaucouleurs.

Men den störste Fare for den hellige laa i selve hendes Hellighed, i Folkets Ærbødighed og Tilbedelse. I Lagny vilde man have, at hun skulde opvække et Barn; Greven af Armagnac skrev hende til og udbad sig hendes Erklæring om, hvem der var den rette Pave, Dersom man henholder sig til hendes Svar (det er maaske understukket), havde hun lovet i Tillid til den indre Stemme at afgöre det, naar Krigen var forbi.

Og dog var det ikke Hovmod. Hun ud-

gav sig aldrig for hellig; hun tilstod, at hun ikke vidste noget om det, der vilde ske i Fremtiden. Man spurgte hende Aftenen før et Slag, om Kongen vilde vinde; hun svarede, at det vidste hun ikke. I Bourges bad Kvinderne hende om at berøre deres Kors og Rosenkranse. Hun gav sig til at le og sagde til Fru Margrete, hos hvem hun boede: »Berør dem selv, de blive lige gode derfor.«

Vi have allerede sagt, at denne unge Piges ejendommelige Særpræg var den sunde Sans, der laa under hendes religiøse Ophidselse. Vi vil faa at se, at det var det, der gjorde hendes Dommere uforsonlige. Skolastikerne og de selvkløge hadede hende, fordi hun var himmelsendt; og de blev saameget grusommere, som de ikke kunde vise hende deres Foragt ved at erklære hende for gal. Hun fik dem ofte til at holde inde med deres Forklaringer ved at vise dem, hvor tomme og hule de vare.

Det var ikke vanskeligt at indse, at det galdt hendes Liv; det anede hun ogsaa selv. Straks i Begyndelsen ytrede hun: »Man maa drage Nytte af mig, jeg varer kun et Aar og maaske lidt til.« Flere Gange henvendte hun sig til sin Skriftefader Pasquerel og gentog: »Dersom jeg snart skal dø, saa sig Kongen fra mig af, at han skal lade bygge Kapeller, hvor man kan bede for deres Sjæl, der ere faldne for Rigets Forsvar.«

Da hendes Forældre gensaa hende i Rheims,

spurgte de hende, om hun ikke var bange for noget; hun svarede: »Jeg er kun bange for Forrædere.«

Mens hun var i Felten, skete det ofte, naar Aftenen faldt paa, og der var en Kirke i Nærheden, især en af dem, der hørte Tiggermunkene til, at hun gik derind og blandede sig mellem Börnene, som man forberedte til Altergangen. Dersom man kan tro en gammel Krönike, gik hun til Alters i den hellige Jakobs Kirke i Compiègne den Dag, da hun blev tagen til Fange; hun lænede sig sørgmodig til en af Pillerne og sagde til de mange brave Folk og Börn, der var i Kirken: »Mine gode Venner og jer, kære Börn, siger jeg for ramme Alvor, der er en Mand, som har solgt mig, jeg er forraadt, og det vil ikke vare længe, før jeg er død. Jeg anraaber eder om at bede til Gud for mig; nu kan jeg snart ikke længer tjene min Konge og det herlige Kongerige Frankrig.

Det er sandsynligt, at man købslog om Pigen, og at hun blev købt, ligesom man købte Soissons. Englænderne vilde have givet Alverdens Guld for hende i det kritiske Öjeblik, da den unge Konge gik fra Borde i Frankrig. Men Burgunderne vilde have hende, og de fik hende. Det var ikke blot Hertugens og det burgundiske Partis Fordel i Almindelighed, som det drejede sig om; men det var særlig Jean de Lignys; han skyndte sig da ogsaa med at købe hende.

At Pigen var falden i Hænderne paa en adelig Herre af Huset Luksemborg, en af Hertugen af Burgunds Lensmænd, den gode Hertug, som man kaldte ham, var en stor Prøvelse for Tidens ridderlige Aand. Hun var Krigsfange, en ung Pige, endog meget ung, Jomfru, fremfor alt, blandt ædle Riddere; hvad kunde hun have at være bange for? Man talte kun om Ridderpligter, om Beskyttelse for ulykkelig stillede Fruer og Jomfruer. Maréchal Boucicaut havde stiftet en Orden med dette Maal udtrykkelig for Öje. Medlemmerne havde i deres grønne Vaabenskjold en hvid Dame, for det første fordi enhver Ridder rettelig skal tilholdes at bevare og forsvare alle Fruers og Jomfruers Ære, Stilling, Gods, Rygte og Liv etc. Dertil kom, at Dyrkelsen af Jomfru Marie voksede Dag for Dag; den var bleven den mest fremtrædende Del af Religionen. Der blev flere Fester for hende, saasom Bebudelsen, Himmelfarten, Renselsen o. s. v. Allerede i det tolvte Aarhundrede var den ubesmittede Undfangelse næsten bleven en Trossætning. Først i det 17. Aarhundrede begyndte hendes Stjerne at blegne. Af disse Grunde synes Jomfrueligheden at maatte være en ukrænkelig Beskytter for Jeanne.

For at forstaa det følgende maa man kende det ejendommelige Misforhold, der var mellem Tidens Tankesæt og dens Sæder. Vi maa, hvor stødende man end finder Modsætningen, stille Tidsalderens usle Virkelighed frem lige overfor

det højeste Ideal, lige over for Pigen. Vi maa — og jeg beder den kyske unge Pige om Forladelse for det — stige ned i Dybet af denne Verden, fuld af sanseligt Begær og kødelig Attraa. Lære vi den ikke at kende, som den var, kunne vi ikke forstaa, hvorledes Riddere kunde udlevere hende, som var en Levendegörelse af Ridderligheden, hvorledes Jomfruen, der blev Kød, kunde blive saa gruelig miskendt, naar den hellige Jomfrus Magt var saa stor.

Religionen var den Gang ikke saa meget Jomfruen som Kvinden; Ridderligheden var den lille Jehan de Saintrés, kun var Romanen kyskere end Historien.

Fyrsterne foregik med deres Eksempel. Karl den Syvende fik Agnès som en Foræring af sin Svigermoder, den gamle Dronning af Sicilien. Han førte sin Moder, Hustru og Elskerinde med sig langs Loire, og de levede i god Forstaaelse med hverandre.

Englænderne tog Sagen mere alvorlig. De kendte ikke anden Form for Kærligheden end Ægteskabet. Glocester ægter Jacqueline; imellem hendes Damer lægger han Mærke til en, der er ung og vittig; saa gifter han sig ogsaa med hende.

Men Frankrig og England stod heri som i alt andet langt tilbage for Flandern, for Greven af Flandern, for Storhertugen af Burgund. Et Sagn, der er et godt Udtryk for Forholdene, er det om den berygtede Grevinde, som satte 365 Børn i Verden.

Om Landets Fyrster end ikke drev det saa vidt, saa gjorde de sig dog Umage for at komme hende nær. En Greve af Cleve havde 63 uægte Børn. Jean af Burgund, Biskop i Cambrai, holder højtidelig Gudstjeneste med sine 36 uægte Børn og deres Børn igen; de hjalp ham ved Alteret.

Filip den Gode havde kun 16 uægte Børn. Man har endnu en uhyre Mængde Aktstykker, som angaa disse Börns Klæder, Mad og Drikke, Pengebeløb, som deres Mødre og Ammer fik o. s. v. Han havde ikke mindre end 27 Koner, tre i lovligt Ægteskab; de andre var hans Elskerinder. I de sørgelige Aar 1429 og 1430, mens det Sörgespil, Pigen fra Orléans var Hovedpersonen i, blev opført, havde han ikke andet at tænke paa end den højst glædelige Begivenhed, sit tredje Ægteskab. Denne Gang giftede han sig med en portugisisk Infantinde, der ved sin Moder Filippa af Lancaster var beslægtet med det engelske Kongehus. Det var derfor uden Betydning, at Englænderne gav ham Overbefalingen i Paris. Han blev ikke længe i det udsultede Land, men skyndte sig tilbage til Flandern for at modtage sin unge Brud. Bryllupshandlingen, Ceremonierne og de Fester, man holdt, blev afbrudte, begyndte paany og varede Maaneder igennem. Især i Brygge var der uhørte Festforestillinger, fabelagtige Fornøjelser, vanvittig Ødselhed, saa at Adelen blev næsten helt ødelagt, og dog gik Borgerne endnu videre.

De 17 Folkefærd, som havde deres Kontorer i Brygge, udfoldede dér Alverdens Rigdomme. Gaderne vare bedækkede med de smukke og bløde flanderske Tæpper. I 8 Dage og Nætter flød Vinen, og det endda den allerbedste, i Strömme; fra en Løve af Sten løb der Rhinskvin; fra en Hjort Vin fra Beaune, en Enhjörning sprudede under Maaltidet Rosenvand og Malvoisiervin.

Men det, der faldt mest i Öjnene ved disse Fester, var Flamlænderinderne, Brygges straalende Kvindeskikkelser, som Rubens har gengivet i sin Magdalene paa Nedtagelsen af Korset. Portugiserinden havde ikke Grund til at være glad over sine ny kvindelige Undersaatter. Allerede Spanierinden Jeanne af Navarra havde uden at tænke over det sagt: »Jeg ser kun Dronninger her.«

Paa sin Bryllupsdag, d. 10. Januar 1430 stiftede Filip den Gode Ordenen den gyldne Vlies (det gyldne Skind) »som Jason erobrede«, og han tog det ægteskabelige og beroligende Valgsprog: »Autre n'auray« (en anden skal jeg ikke have).

Stolede den ny Hustru derpaa? Det turde være tvivlsomt. Dette Jasons Skind, eller Gideons, som Kirken skyndte sig at døbe det, var, naar alt kom til alt, et *gyldent* Skind. Det mindede om de gyldne Bølger, det flagrende Guldhaar, som Filip den Godes berömte Maler Van Eyck saa forelsket lod bølge ned over

sine helliges Skuldre. Alverden saa' i den ny Orden den Sejr, som den blonde Skönhed, Nordens unge blomstrende Skönhed havde vundet over Sydens mørke Skönheder. Det saa' ud, som om den flamske Prins for at trøste Flandenderne havde henvendt de Ord til dem, der kunde udtydes paa to Maader: »Autre n'auray.«

Under disse ridderlige Former, som var en kejtet Efterligning af Romanerne, var Flanderns Historie i dette Tidsrum i Grunden kun en støjende lystig og raa Kermesse. Under Paaskud af Turneringer, Kamplege og Gæstebud som Ridderne af det runde Bords skjulte der sig i Virkeligheden kun Elskovsæventyr, flygtige og simple Kærlighedsforbindelser og et Fylderi uden Ende. Tidsalderens virkelige Valgsprog var det, som Sire de Ternant vovede at tage ved en Lansebrydning i Arras: »Naar jeg faar alle mine Lyster tilfredsstillet, bryder jeg mig ikke om andre Goder.«

Hvad der overrasker En, er, at under alle disse vanvittige Fester, denne ødelæggende Pragt, stod Greven af Flanderns Sager stedse bedre og bedre: Hvor meget han end gav bort, tabte eller kastede ud af Vinduet, fik han bestandig mere og mere. Han blev tyk og fed midt under den almindelige Ødelæggelse. Kun Holland var ham i Vejen; men uden stor Ulejlighed fik han de to Stillinger, Namur og Peronne, der beherskede Sonne og Maas. Englænderne skænkede ham foruden Peronne endvidere Bar-sur-Seine,

Auxerre, Meaux, Tilgangene til Paris, ja Paris selv.

Det var Lykke over al Lykke; Skæbnen læssede paa ham, stedse mer og mer. Han kunde knapt nok faa Tid til at trække Vejret. Den lod en af hans Lensmænd faa Fingre i Pigen fra Orléans, dette kostbare Pant, som Englænderne vilde købe til enhver Pris. Og i samme Öjeblik rakte Lykken ham atter Haanden, der aabnede sig Udsigter til, at han kunde arve Braband; men han kunde ikke inddrage det, med mindre han först havde sikret sig Englændernes Venskab.

Hertugen af Braband talte om at gifte sig igen. Der var indledet Underhandlinger med René d'Anjou om hans Datter; men han døde allerede d. 4. Avgust i en heldig Stund for Hertugen af Burgund. Han ejede næsten alle de Lande, der laa uden om Braband, nemlig Flandern, Hennegau, Holland, Namur og Luksemborg; men han manglede netop den Provins, der laa midt inde i de andre, det rige Löwen og det mægtige Bryssel. Fristelsen var stor. Han tog ingen Hensyn til sin Tantes Rettigheder, Margrete af Burgund, Grevinde til Hennegau, Datter af Filip den dristige og Margrete af Flandern, ved hvem Arveretten til Braband paa Spindesiden var kommen over til Huset Burgund. Han ofrede endog sine Myndlingers Rettigheder, sin egen Ære, sin Pligt som retskaffen Formynder. Moderen til Karl og Jean

af Burgund, hvis Mand Greven af Nevers faldt ved Azincourt, giftede sig anden Gang med Filip den Gode i Aaret 1424, og han delte med hende Opsynet med sine Stedsöner. Han lagde sin Haand paa Braband, men for at beholde det, for at afslutte Sagen med Holland og Luksemborg, for at drive Lyttikerne tilbage, som belejrede Namur, maatte han staa sig godt med Englænderne, han maatte udlevere Pigen.

Filip den Gode var en skikkelig Mand efter almindelig Talebrug, ömhjærtet, især lige overfor Kvinderne, en god Sön, en god Fader, og havde let ved at græde. Han græd over de faldne ved Azincourt, men ved sit Forbund med Englænderne var han Skyld i mange flere Menneskers Død end dem, der faldt ved Azincourt. Han udgød Strömme af Taarer ved sin Faders Død og Strömme af Blod for at hævne ham. Følsomhed og Sanselighed gaa tidt Haand i Haand. Men Sanselighed og kødelig Attraa kan være meget grusom ved given Lejlighed. Naar det Væsen, man attraar, viger tilbage, naar Begæret ser hende flygte og skjule sig for dets Fangarme — saa bliver det til blindt Raseri . . . Ve den, der lægger det Hindringer i Vejen! . . . Rubens Skole malede gjerne Tigre mellem Satyrerne ved de hedenske Bakkanaler: »Lust hard by hate«.

Han som havde Pigen i sine Kløer, Jean af Ligny, Hertugen af Burgunds Lensmand, befandt sig netop i samme Stilling som sin

Lensherre. Han havde som denne et Anfald af Begær og var i den yderste Fristelse. Han hørte til det berönte Hus Luksemborg. Den Ære, at han var en Slægtning af Kejser Henrik den Syvende og Kong Johan af Böhmen, kunde være Grund nok til at skaane ham. Men Jean de Ligny var fattig; han var en yngre Broders yngre Sön. Han havde været snedig nok til at lade sig udnævne til sin Tantes Universalarving, den rige Frue til Ligny og Saint-Pol. Dette Gavebrev kunde let angribes, og hans ældste Broder gjorde ham det stridigt. I Spændingen var Jean Hertugen af Burgunds, Englændernes og Alverdens lærvillige og skælvende Tjener. Englænderne trængte paa for at faa ham til at udlevere Pigen, og de kunde med Lethed have taget hende i Taarnet i Beaulieu i Picardiet, hvor han havde anbragt hende. Men hvis han paa den anden Side lod dem snappe hende bort, saa kom han paa Kant med Hertugen af Burgund, som var hans Lensherre og Dommer med Hensyn til Arvespörgsmaalet, og som følgelig kunde ødelægge ham med et eneste Ord. Foreløbig sendte han hende derfor til Borgen Beaurevoir ved Cambrai, som laa paa Kejserens Omraade.

Englænderne var ude af sig selv af Had for de Ydmygelser, de havde lidt; de trængte paa, de truede. Deres Raseri mod Pigen gik saa vidt, at de brændte en Kone levende, fordi hun havde talt godt om hende. Blev Pigen ikke dömt og

brændt som Heks, fik Djævelen ikke Æren for hendes Sejre, vilde de staa som Undergærninger, som Guds Værk i Folkets Öjne; men saa stod Vorherre mod Englænderne, da var de blevne slagne paa lovlig Vis; da var deres Sag Djævelens; efter Datidens Opfattelse var der ingen Middelvej. Denne Slutning var utaalelig for den engelske Stolthed, men endnu mere utaalelig for et Præsteregimente, som det engelske den Gang var, for Kardinalen, som styrede det hele.

Winchester havde taget Sagerne i sin Haand; men de stod helt fortvivlet. Gloucester var et rent Nul i England, Bedford ligedan i Frankrig; Kardinalen maatte trække Læsset alene. Han havde haabet, at han vilde rive alle med sig, naar han førte den unge Konge til Calais (d. 23. April); men Englænderne rørte sig ikke af Stedet. Han havde forsøgt paa at vække deres Æresfølelse ved at udstede en Befaling mod dem, »der var bange for Pigens Tryllekunster«; men den gjorde slet ingen Virkning. Kongen blev liggende i Calais som en strandet Skude. Efterat han havde forvandlet Korstoget til det hellige Land til et Korstog mod Bøhmen, havde han indskrænket det hele til et Korstog mod Paris. Den krigerske Prælat havde ladet sig udnævne til Øverstbefalende og faaet sin Myndling kronet i Vor Frue i Paris; men alle Veje var lukkede for ham. Fra Compiègne spærrede Fjenden ham Vejen til Picardiet, fra Lou-

vierte den til Normandiet. Imidlertid trak Krigen i Langdrag; han fik ikke noget for sine Penge, og Korstoget gik op i Røg. Djævelen havde aabenbart sine Fingre med i Spillet. Kardinalen kunde ikke trække sig ud af Sagen uden at anlægge Proces mod den Onde og faa denne djævelske Pige brændt.

Han maatte have fat i hende, rive hende ud af Burgundernes Hænder. Hun blev fangen d. 23. Maj; den 26. afgik der et Bud fra Rouen; i Inkquisitionens Navn skulde det opfordre Hertugen af Burgund og Jean de Ligny til at udlevere denne Kvinde, der var mistænkt for at være en Heks. Inkquisitionen havde ikke synderligt at sige i Frankrig. Overdommerens Stedfortræder var en Munk med et Harehjærte, en Sortebroder og rimeligvis som alle Tiggermunkene gunstig stemt mod Pigen. Men i Rouen nærede han en dyb Rædsel for den almægtige Kardinal, der satte ham Kniven paa Struben. Kardinalen udnævnte Greven af Warwick, den unge Konges Lærer, en daadkraftig Mand, ret en Mand for ham, til Overbefalingsmand i Rouen. Warwick havde to højst forskellige Opgaver, men de afgav begge Vidnesbyrd om den store Tillid, Kardinalen nærede til ham. Den ene var at vaage over Kongen, den anden at passe paa Kongens Fjende; den ene skulde han opdrage, den anden skulde han paaføre Proces.

Munkens Brev var temmelig intetsigende; man skrev samtidig til Universitetet. Det

synes ikke let at forstaa, at Universitetets Professorer af et ærligt Hjærte skulde hjælpe den pavelige Inkquisition til at vinde en Proces i samme Öjeblik, som de i Basel skulde til at bekrige Paven i Anledning af Bispeembedernes Besættelse. Winchester var selv de engelske Bispers Överste, han maatte derfor foretrække, at Bisper skulde afgive Kendelsen, eller — hvis det var muligt — lade Bisper og Inkquisitionen dömmе i Fælleskab med hverandre. Nu havde han i sit Følge og mellem sine Mænd en Bisp, for hvem den Rolle laa udmærket. Det var en Prakker af en Bisp, som spiste ved hans Bord, og som upaatvivlelig vilde sværge paa, hvad det skulde være, og dömmе saaledes, som man ønskede det.

Pierre Cauchon, Bisp i Beauvais, var just ingen Sinke. Han var født i Rheims, nærved Gersons Fødeby; han var en indflydelsesrig Doktor ved Universitetet, en Ven af Clémenges, som forsikrer os, at han var brav og goddædig. Det var ikke til Hinder for, at han var en af de voldsomste i les Cabochiens Parti. Som saadan blev han udvist af Paris 1413. Han kom tilbage i Følgeskab med Hertugen af Burgund. Men det Indfald, som Karl den Syvende gjorde i det nordlige Frankrig, i 1429, blev skæbnesvangert for Cauchon. Han vilde holde Englænderne tilbage i Beauvais, men Indbyggerne jog ham væk. Han kededе sig i Paris ved Siden af den tungsindige Bedford, som ikke

kunde lönne ham for hans Iver. Han søgte derhen, hvor der var Rigdom og Magt at hente, til England for at være i Kardinalens Nærhed. Han gjorde sig til Englænder, han talte Engelsk. Winchester opdagede snart, at han var en Mand, der kunde være ham til stor Nytte. Han knyttede ham til sig og gjorde meget for ham, ja meget mere, end han turde vente. Ærkebispem af Rouen blev forflyttet anden Steds hen; Kardinalen anbefalede Cauchon til Paven, for at han kunde faa dette fede Embede; men hverken Paven eller Domkapitlet vilde vide noget af ham at sige. Rouen var den Gang indviklet i Strid med Universitetet i Paris; man kunde ikke vælge nogen Mand derfra til Ærkebisp i Rouen. Det hele blev skudt ud i Tiden. Cauchon stod med aaben Mund lige overfor dette prægtige Bytte og haabede stedse paa, at den uovervindelige Kardinal vilde kunne rydde alle Hindringer af Vejen. Han nærede den dybeste Ærefrygt for ham og kendte ingen anden Gud.

Det traf sig meget belejlig, at Pigen var bleven fanget paa Grænsen af Cauchons Bispedømme; ganske vist ikke indenfor selve dets Grænser; men man haabede, at man kunde faa Folket til at tro, at det forholdt sig saaledes. Cauchon skrev da til Kongen af England og udbad sig, at denne Proces maatte blive overdraget til ham som den rette Dommer; og d. 12. Juni lod et kongeligt Brev

Universitetet vide, at Bispen og Inkquisitionen skulde dømme sammen og samtidig. Den sidstes Procesføring var ikke ganske den samme som de andre kirkelige Domstoles. Der var dog ingen, der rejste nogen Indvending. De to Domstole vilde arbejde sammen i god Enighed; der var kun én Ting i Vejen, den anklagede var i Burgundernes Vold.

Universitetet stillede sig i Spidsen; det skrev paa ny til Hertugen af Burgund og til Jean de Ligny (den 14. Juli). I sin Iver gjorde Cauchon sig til Mægler for Englænderne, til deres Budbringer; han paatog sig selv at besørge Brevet og overleverede det til begge Hertugerne. Paa samme Tid kom han med en Opfordring om at overlevere en kvindelig Fange til ham som Bisp, da hun hørte under hans Domstol. I dette forunderlige Aktstykke gaar han fra Dommerens Rolle over til Mæglerens og tilbyder Penge. Uagtet denne Kvinde ikke kan betragtes som Krigsfange, vil Kongen af England aarlig give Bastarden af Vendôme to eller trehundrede Livres, og Jean de Ligny 6000 Livres. Ja i Slutningen af Brevet forhøjer han Summen til 10,000; men han viser ogsaa, hvad det er for et Offer. »Det er«, siger han, »ligesaa meget som man giver for en Konge eller Prins efter Skik og Brug i Frankrig.«

Englænderne stoledes ikke fuldstændig paa Universitetet og Cauchon; de greb til kraftigere

Midler. Samme Dag eller Dagen efter, at Cauchon havde afgivet sin Opfordring, forbød Kongen af England de engelske Købmænd at komme paa Markederne i Nederlandene (d. 19. Juli) og særlig paa det i Antwerpen; han forbød endvidere at købe Lærred og andre Genstande, for hvilke de gav deres Uld i Bytte. Det var at ramme Hertugen af Burgund, Greven af Flandern paa et meget føleligt Sted gennem de to væsentligste Grene af den flanderske Værkflid, Lærred og Klæde. Englænderne købte ikke længer det første og afgav ikke længer Stof til det andet.

Mens Englænderne virkede saa kraftig for at ødelægge Pigen, gjorde saa Karl den Syvende noget for at frelse hende? Det ser ud, som om han ikke gjorde noget; og dog havde han Fanger mellem sine Hænder; han kunde beskytte hende, true med at øve Gengældelse. For nylig havde han endnu underhandlet ved sin Kansler, Ærkebiskoppen af Rheims; men denne Ærkebisp og de andre Politikere var ikke gunstig stemte mod Pigen. Partiet Anjou-Lothringen, den gamle Dronning af Sicilien kunde ikke gøre noget for hende for Öjeblikket hos Hertugen af Burgund. Hertugen af Lothringen skulde til at dø; man stredes allerede om Arven, og Filip den Gode understøttede en Medbejler til René d'Anjou, Hertugen af Lothringens Svigersön og Arving. Saaledes var de to interesserede og begærlige Lejre fjendtlig stemte

eller i det mindste ligegyldige lige overfor Pigen. Den gode Karl den Syvende gjorde ikke noget for hende, den gode Hertug Filip udleverede hende. Huset Anjou vilde have Lothringen, Hertugen af Burgund Braband; han vilde fremfor alt have, at de flamske Købmænd skulde kunne handle med Englænderne. De smaa saa' ogsaa paa deres Fordel, Jean de Ligny vilde arve Saint-Pol, Cauchon vilde være Ærkebisp i Rouen.

Forgæves kastede Jean de Lignys Hustru sig for hans Fødder, forgæves bönfaldt hun ham om ikke at vanære sig. Han var ikke længer fri, han havde taget mod de engelske Penge; han udleverede hende, rigtignok ikke ligefrem til Englænderne, men til Hertugen af Burgund. Denne Familie de Ligny og de Saint Pol med sine Storhedsminder og tøjlesløse Ærgærrighed løb Linen ud, til den endte paa Grévepladsen i Paris, hvor en Brodersön af Jean blev henrettet 1475, fordi han vilde oprette et selvstændigt Rige mellem Husene Frankrig og Burgund.

Han, der udleverede hende, havde dog en Følelse af, hvor nederdrægtigt han havde baaret sig ad. Paa sit Vaabenskjold lod han male en Kamel, der segner under sin Byrde, med det sørgelige Valgsprog, som Mænd med Hjærtet paa det rette Sted ikke kender noget til: »Ingen kan göra det umulige.«

Processen. Jeanne nægter at underkaste sig Kirken.

Hvad bestilte imidlertid Fangen? Hendes Legeme var i Beaurevoir, hendes Tanker i Compiègne. Hun kæmpede med Sjæl og Hjærte for Kongen; men han lod hende i Stikken. Hun følte, at uden hende vilde denne trofaste By gaa til Grunde, og samtidig dermed den kongelige Sag i Nordfrankrig. Hun havde prøvet paa at knibe ud af Fangetaarnet i Beaulieu. I Beaurevoir følte hun sig endnu mere fristet dertil. Hun vidste, at Englænderne gjorde Paastand paa at faa hende udleveret; hun gyste ved Tanken om at falde i deres Hænder. Hun søgte Oplysning hos sine hellige, men fik ikke andet Svar, end at hun maatte finde sig i at lide, »at hun ikke vilde blive befriet, før hun havde set Kongen af England«. »Men«, tænkte hun ved sig selv, »mon Gud virkelig vilde lade de stakkels Mennesker i Compiègne omkomme?« Netop for denne levende Medfølelses Skyld fik Fristelsen Bugt med hende. Denne Gang talte de hellige forgæves; hun tog ikke Hensyn til, hvad de sagde. Hun styrtede sig ned fra Taarnet og blev liggende halvdød ved Foden af det. De gode Fruer i Ligny bar hende op og passede og plejede hende; men hun vilde dø; i to Dögn spiste og drak hun ikke.

Efter at hun var bleven udleveret til Hertugen af Burgund, blev hun først ført til Arras og derpaa til Fangetaarnet i Crotoy; det er senere blevet tilsandet af Flyvesandet. Derfra saa hun Havet, og en Gang imellem kunde hun skimte Klitterne paa den engelske Kyst; hun havde haabet at kunne føre Krigen derover og befri Hertugen af Orléans. En fangen Præst læste hver Dag en Messe i Taarnet. Jeanne bad inderlig, hun bad og blev bönhørt. Hun var rigtignok i Fængsel, men aandelig virkede hun ligesaa stærkt som tidligere; saa længe hun var i Live, trængte hendes Bön gennem Murene og splittede Fjenderne ad.

Compiègne blev befriet den Dag, hun havde forudsagt i Følge en Aabenbaring af Ærkeenglen den 1. November. Hertugen af Burgund var rykket frem til Noyon, som for at komme Beskæmmelsen i Møde og tage imod den i egen Person. Han led endnu en Gang et Nederlag ved Germiny (den 20. Novbr.). Ved Péronne tilbød Saintrailles ham Slag, men han tog ikke imod Tilbudet.

Disse Ydmygelser styrkede upaatvivlelig hans Forbund med Englænderne og fik ham til at udlevere Pigen. Men Truslen om at afbryde Handelsforbindelsen med Flanderne havde i og for sig været nok. Hvor ridderlig end Greven af Flandern bildte sig ind at være, og hvormeget han endog gjorde for at kalde

den gamle Ridderaand til Live, saa var han i Grunden fuldstændig afhængig af sine Haandværkere og Købmænd. Bybefolkningen, som vævede Klæde, og Landbefolkningen, som spandt Hör, vilde i Længden ikke have fundet sig i, at de ikke kunde handle med Englænderne, og at alle Arbejderne gik ledige; der kunde let bryde et Oprør ud.

Da nu Englænderne endelig havde faaet Pigen i deres Magt og kunde begynde Processen, stod deres Sager kun meget daarlig. Det var saa langt fra, at de havde kunnet tage Louviers tilbage, at de endog mistede Châteauguillard. La Hire tog den med Storm, fandt Barbazan siddende som Fange dér og løste denne frygtede Anfører af Lænkerne. Byerne gik af sig selv over til Karl den Syvende, Borgerne jog Englænderne bort. Melun, tæt ved Paris, satte sin Besætning paa Porten.

Der maatte en kraftig Maskine til for at stoppe Englændernes Sag, der stedse gled længer og længer ned ad Bakke. Winchester havde saadan en Maskine, og han forstod at sætte den i Gang, det var Processen og Henrik den Sjettes Salvning. Disse to Ting maatte virke samtidig; men egentlig var de et og det samme, nemlig at vanære Karl den Syvende, bevise, at det var en Heks, der havde ført ham til Rheims for at salves, det var at give Henrik den Sjettes Salvning et mere guddommeligt Præg. Blev man enig om, at den ene

var Djævelens salvede, maatte den anden være Guds salvede.

Henrik drog ind i Paris den 2. December. Allerede den 21. November havde man ladet Universitetet skrive til Cauchon og beskyldte ham for at gaa alt for langsomt til Værks og for at bede Kongen om at paabegynde Processen. Cauchon forhastede sig ikke; han fandt det öjensynlig haardt at skulle tage fat paa Sagen, för han vidste, hvad han skulde have for det. Det var allerede en Maaned, siden Domkapitlet havde bemyndiget ham til at føre Processen paa dets Omraade. Straks udstedte Winchester en Forordning, hvori han lod Kongen sige: »at efter Bispen af Beauvais Opfordring, som yderligere blev opfordret dertil af hans kære Datter Universitetet, befalede han Vagten *at føre* den anklagede til Bispen.« Man brugte Udtrykket *føre*, man overlod ikke den anklagede til den gejstlige Domstol; man nöjedes med at laane den hende, idet man forbeholdt sig at tage hende tilbage, hvis hun ikke blev overbevist. Englænderne vovede ikke stort; hun kunde ikke undgaa Døden; glippede Baalet, havde man Øksen.

Den 9. Januar 1431 aabnede Cauchon Processen i Rouen. Han lod Storinkvisitorens Stedfortræder sætte sig ved sin Side og begyndte med at spørge otte graduerede Personer til Raads. Han viste dem de Oplysninger, han havde indhentet om Pigen. Disse Oplysninger

de havde den anklagedes Fjender besörget i Forvejen, men de lovkyndige i Rouen fandt ikke, at de sagde nok. De havde virkelig ogsaa saa lidt at betyde, at Processen, der blev bygget paa dem, blev fra en Sag om Hekseri til en Sag om Kætteri.

For at faa disse stædige Normanner til at give efter og for at gøre dem mindre nøje-regnende med Hensyn til Formen udnævnte han en af dem, Jean de Fontaine, til Forhørsdommer. Men den virksomste Rolle, den at fremme Processen, overdrog han en vis Estivet, en Kanonikus fra Beauvais, som var fulgt med ham. Med alle disse Forberedelser spildte Cauchon en hel Maaned. Den 13. Januar forsamlede Cauchon nogle Abbeder, Doktorer og Magistre og sagde, at man af de indhentede Oplysninger kunde fremdrage nogle Punkter til Grundlag for Forhøret. Der hengik en halv Snes Dage, inden man blev færdig med dette Uddrag; det blev vedtaget den 23. Januar, og Cauchon overdrog en normannisk Licentiat i den kanoniske Ret at optage et foreløbigt Forhør, en Undersøgelse af den anklagedes Liv og Sæder, som Skik og Brug var ved de gejstlige Processer. Men Winchester havde endelig faaet den unge Konge til London i god Behold (den 9. Februar); nu var han rolig fra den Kant og kunde sætte al sin Kraft ind paa Processen. Han stolede ikke paa, at nogen kunde føre den efter hans Hoved; han troede

med Rette, at Herrens Öje ser bedst, og bosatte sig i Rouen for at se, hvorledes Cauchon vilde bære sig ad.

Det første, man havde at gøre, var at sikre sig Munken, som repræsenterede Storinkvisitoren. Da Cauchon havde samlet sine Assessorer, normanniske Præster og Doktorer fra Paris, stævnedes han ham og opfordrede ham til at slutte sig til ham. Munken svarede, at »hvis man fandt, at hans Fuldmagt var i Orden, skulde han gøre sin Pligt.« Bispen tøvede ikke med at erklære, at Fuldmagten var i Orden. Men Munken kom endnu med den Indvending, »at han foreløbig vilde holde sig tilbage dels af Samvittighedsskrupler, dels for at sikre Processens Gang;« at Bispen hellere maatte sætte en anden i Steden for ham, indtil han fik Vished for, at Fuldmagten var i Orden.

Men alt dette nyttede ham ikke, han kunde ikke komme ud af Klemmen, han maatte dømme, enten han vilde eller ikke. Hvad der især hjalp til at faa Tag i ham, var, at Winchester tilkendte ham 20 Guldsols for hans Ulejlighed. Tiggermunken havde sandsynligvis aldrig set saa meget Guld i sit Liv.

Den 21. Februar blev Pigen ført frem for sine Dommere. Bispen af Beauvais formanede hende med Mildhed og Barmhjærtighed og bad hende ikke at sige andet, end hvad der var sandt i det, man vilde spørge hende om, for at

man kunde faa Ende paa Processen, og at hun kunde lette sin Samvittighed. Hun maatte paa ingen Maade komme med Udflugter. Hendes Svar lød: »Jeg véd ikke, hvad I vil spørge mig om; I kunde gjerne falde paa at spørge om Ting, som jeg ikke vilde svare paa.« Imidlertid samtykkede hun dog i at aflægge Ed paa at sige Sandhed i alt det, som ikke angik hendes Syner, »men hvad det sidste angaar, da maa I för hugge Hovedet af mig.« Ikke destomindre fik man hende dog til at sværge paa, at hun vilde svare paa det, der »angik Troen.«

Man trængte ind paa hende næste Dag, 22. Febr. og igen 24. Febr. Men hun stod tappert imod. »Smaabörnene siger, *at man hænger Folk, fordi de siger Sandheden.* »Tilsidst blev hun dog træt af Kampen og indvilligede i at aflægge Ed paa, at hun vilde sige alt det, hun vidste *med Hensyn til Processen*, men ikke alt det, hun vidste.

Da hun blev spurgt om sin Alder, sit Navn og sit Tilnavn, svarede hun, at hun var henved 19 Aar. »I min Hjemstavn kaldte man mig Jehanette, men i Frankrig Jeanne . . .« Men med Hensyn til Tilnavnet (Jomfruen) lod det til, at hun i et Anfald af kvindelig Beskedenhed vilde sno sig fra at sige det. Hun omgik Spørgsmaalet ved en Lögn, som udsprang af hendes Blufærdighed: »Tilnavn har jeg ikke.«

Hun klagede over, at hun havde Lænker

om Benene. Bispen svarede, at man havde været nødt til at lægge hende i Lænker, da hun flere Gange havde prøvet paa at knibe ud. »Ja, det er sandt,« sagde hun, »men det er enhver Fanges lovlige Ret. Om jeg ogsaa prøvede paa at knibe ud, har jeg ikke brudt mit Ord; for jeg har ikke lovet noget.«

Man befalede hende at fremsige *Fadervor* og *Ave Marie*. Det kom rimeligvis af den Overtro, at, hvis hun var et Djævelens Barn, kunde hun ikke fremsige disse Bønner. »Jeg skal gjerne fremsige dem, hvis Hans Højærværdighed Bispen vil høre mit Skriftemaal.« Det var et snildt og rørende Forlangende; hun viste derved sin Dommer og Fjende sin Tillid; hun vilde have gjort ham til sin aandelige Fader, til Vidne til hendes Uskyld.

Cauchon afslog det, men jeg er ikke langt fra at tro, at han blev rørt derover. Han hævede Mødet for den Dag, og den næste Dag udspurgte han hende ikke selv, men overlod det til Assessorerne.

Ved det fjerde Møde var hun i en usædvanlig Grad livlig. Hun lagde ikke Dølgemaal paa, at hun havde hørt de himmelske Røster. »De vækkede mig,« sagde hun; »jeg foldede mine Hænder og bad dem give mig et godt Raad; de svarede mig: Spørg Herren! — Og hvad sagde de saa? — At jeg skulde svare Eder frejdig.«

» Jeg kan ikke sige alting; jeg er

snarere bange for at sige Eder noget, som kunde mishage dem, og som jeg ikke behøver at svare Eder paa For i Dag beder jeg Eder om ikke at spørge mig om mere.«

Bispen trængte paa, da han saa', at hun var rørt: »Men Jehanne, mishager man da Herren, naar man siger, hvad der er sandt? . . .«

»Mine Røster har sagt mig visse Ting, som ikke angaar Eder, men Kongen.« Og hun föjede livligt til: »Aah! Hvis han vidste det, vilde han være mere glad, naar han gaar til Bords i Dag . . . Gid han blot vidste, at han ikke maa drikke Vin fra nu af og til Paaske.«

Midt i alle sine troskyldige Svar kom hun med ophøjede Ytringer: »Jeg kommer fra Gud og maa gøre, hvad han siger; send mig tilbage til Gud, fra hvem jeg er udgaaet.«

»I siger, at I er mine Dommere; tag Jer vel i Agt, for hvad I gör! Jeg er virkelig sendt fra Gud, og I udsætter Jer for store Farer.«

Dommerne bleve uden Tvivl forbitrede over disse Ord; for de rettede til hende et snedigt og troløst Spørgsmaal, et Spørgsmaal, som det er en Forbrydelse at rette til noget levende Menneske: »Jehanne! tror du, at du er i Naadestanden?«

De troede, at de havde opstillet en Snare for hende, som hun ikke kunde slippe ud af. Sagde hun nej, saa tilstod hun, at hun havde været uværdig til at være et Redskab for Gud.

Men hvorledes kunde hun paa den anden Side sige ja? Tör vi skrøbelige Væsener hernede sige, at vi staar i Naaden? Nej, det gör kunde opblæste og indbildske, de, der under alle Omstændigheder er allerlængst derfra.

Hun huggede Knuden over med heltemodig og kristelig Enfold:

»Staar jeg der ikke, vil jeg haabe, at Gud vil sætte mig der. Staar jeg deri, saa haaber jeg, han vil bevare mig i den.« Fari-sæerne sad som himmelfaldne.

Men med alt sit Heltemod var hun dog kun en Kvinde. Efter denne ophøjede Udtalelse faldt hun tilbage, blev rørt, tvivlede om, hvorvidt hun var i Naadestanden, prøvede sig selv og søgte at komme til Ro: »Men, hvis jeg vidste, at jeg ikke var i Naadestanden Men, hvis jeg var i den ubodfærdige Stand, vilde Røsterne sikkerlig ikke komme til mig Gid enhver maatte kunne høre dem, som jeg kan.«

Dommerne fik her et Udgangspunkt, hvorfra de kunde faa Tag i hende; de kom tilbage til deres Hverv med fordoblet Had og overdængede hende med Spørgsmaal, som maatte bringe hende i Ulykke. Havde Røsterne ikke sagt til hende, at hun skulde *hade* Burgunderne? Gik hun ikke i sin Barndom til *Feernes* Træ? De brændte allerede af Lyst til at faa hende brændt som Heks.

I det femte Møde angreb de hende sindrig fra en farlig Side, nemlig fra Aabenbarelsene.

Bispen blev paa én Gang velvillig og honning-sød og lod rette det Spørgsmaal til hende: »Jehanne, hvorledes har du befundet dig siden sidste Lördag?» — »Som I ser,« sagde den siakkels Fange i Lænker, »saa godt jeg har kunnet.« — »Jehanne, faster du hver Fastedag?» — »Kommer det Processen ved?» — »Ja, det gör det rigtignok.« — »Naa saa, ja jeg har altid fastet.«

Nu kom man med en Mængde Spørgsmaal om Syerne, om et Tegn, der havde vist sig for Krolprinsen, om den hellige Katrine og den hellige Mikael. Blandt andre fjendtlige og usømmelige Spørgsmaal gjorde man ogsaa det, om den hellige Mikael *havde været nogen*, da han aabenbarede sig. Hun forstod ikke det afskyelige i dette Spørgsmaal, men svarede med himmelsk Renhed: »Tror I da ikke, at Vorherre har noget at give ham paa?»

Den 3. Marts kom man med andre löjerlige Spørgsmaal for at faa hende til at tilstaa noget Djævelskab, noget Maskepi med den Onde. »Havde den hellige Mikael og Helgenerne Krop, havde de Lemmer, havde de Engleaasyn? — Ja det tror jeg ligesaa sikkert paa, som jeg tror paa Gud«. Det Svar blev nöjagtig optegnet.

Derpaa gik de over til Mandsdragten og Fanen: »Lod Krigsfolkene sig ikke gøre Standarter, der lignede din? Fornyede de dem ikke en Gang imellem? — Jo, naar de havde knækket

deres Lanser. — Sagde Du ikke, at disse Standarter vilde bringe dem Lykke? — Nej, jeg sagde blot: Rask ind paa Englænderne, jeg skal gøre det samme«.

Men hvorfor blev din Fane bragt med ind i Kirken i Rheims ved Salvningen fremfor de andre Feltherrers? — Den havde været med under Ulykken; derfor var det billigt, at den fik sin Del af Æren.«

»Hvad tænkte egentlig de Folk paa, som kyssede dine Fødder, Hænder og Klædebon? — De stakkels Folk kom gærne til mig, fordi jeg aldrig gjorde dem Fortræd; jeg hjalp og forsvarede dem, saa godt jeg kunde.«

Der var ikke en Mand med Hjærte, uden at disse Svar rørte ham. Cauchon mente derfor, at det vilde være klogest for Fremtiden at føre Processen med nogle faa paalidelige Mænd og med saa lidt Opsigt som muligt. I Begyndelsen af Processen ser man, at Assessorernes Antal veksler ved hvert Møde, nogle gaa, andre komme til. Ved det første var der 39, ved det andet 47; den 24. var der 40, den 27. 53 og den 3. Marts 38 o. s. v. Selve Stedet, hvor man holdt Forhøret, vekslede ogsaa. Fra først af blev det holdt i Riddersalen paa Slottet i Rouen, nu i Fængslet. »For ikke at trætte de andre« tog Cauchon kun to Assessorer og to Vidner med sig fra 10.—17. Marts. At han saaledes dristede sig til at føre Processen for lukkede Døre, kom rimeligvis af, at han nu

var sikker paa Inkquisitionens Støtte. Stedfortræderen havde endelig faaet Storinkvisitorens Bemyndigelse til at dømme tilligemed Bispen.

»Havde Røsten befaleet Dig at gøre det Udfald fra Compiègne, hvor du blev taget?« Hun svarede ikke lige rent ud. »De hellige havde sagt til mig, at jeg vilde blive fangen för Sankthansdag, at det maatte ske saaledes, at jeg ikke maatte undre mig derover, men optage alt i bedste Mening, og at Gud vilde hjælpe mig. Eftersom det er Guds gode og velbehagelige Vilje, maa det være til det bedste, at jeg blev fangen.«

»Tror Du, at Du handlede ret i at tage af Sted uden dine Forældres Tilladelse? Skal man ikke ære sin Fader og sin Moder? — De have tilgivet mig det. — Tror Du ikke, at Du syndede ved at bære Dig saaledes ad? — Gud befalede mig det; om jeg havde haft hundrede Fædre og Mødre, kunde jeg ikke have handlet anderledes.«

»Har Røsterne ikke kaldt Dig Guds Datter, Kirkens Datter, Pigen med det store Hjærte. — För Belejringen af Orléans blev hævet og siden hen, har de kaldt mig og kalder mig endnu Johanne: Møen, Guds Datter.«

»Var det rigtigt at angribe Paris paa Vor Frues Dag? — Det er rigtigt at höjtideligholde Vor Frues Höjtidsdage, det vilde min Tro være rigtigt at holde dem hver Dag.«

»Hvorfor sprang du ned fra Taarnet i

Beaurevoir? (De vilde lokke hende til at sige, at hun havde gjort det for at tage Livet af sig). — »Jeg havde hørt sige, at man vilde dræbe alle de stakkels Folk i Compiègne indtil Börn paa 7 Aar; desuden vidste jeg, at jeg var solgt til Englænderne, og jeg vilde hellere dø end falde i deres Hænder.«

»Hader den hellige Katrine og den hellige Margrete Englænderne? — De elsker det, Herren elsker, og hader det, han hader. — Hader Gud Englænderne? — Gud hader eller elsker Englænderne, eftersom de sørge for deres Sjæle; men derom véd jeg ikke noget; men det véd jeg, at de skulle blive kastede ud af Frankrig med Undtagelse af dem, der lade deres Liv dér.«

»Er det ikke en Dødssynd at fange en Mand mod Løsepenge og saa at overgive ham til Døden? — Det har jeg ikke gjort. — Led Franquet fra Arras ikke Døden? — Jeg gav mit Samtykke dertil, da jeg ikke kunde udveksle ham mod en af mine Mænd; han har tilstaaet, at han var en Røver og Forræder. Processen mod ham varede 14 Dage for Domstolen i Senlis. — Har du ikke givet ham Penge, som fangede Franquet? — Jeg er ikke Frankrigs Skatmester og har ingen Penge at give af.«

»Tror Du, at din Konge har handlet rigtig i at dræbe Hertugen af Burgund, eller at lade ham dræbe? — Det var en stor Ulykke, men

hvad der end har været mellem dem, saa sendte Gud mig for at hjælpe Kongen af Frankrig.«

»Jehanne, har Du nogen Aabenbarelse om, hvorvidt Du vil slippe derfra med Livet? — Det kommer ikke eders Proces ved. Vil I virkelig forlange, at jeg skal tale mod mig selv? — Har Røsterne ikke sagt Dig noget derom? — Det kommer ikke Processen ved; jeg henholder mig til Vorherre; han vil gøre, hvad ham behager. . . . Og efter et Öjeblik Tavshed: »Jeg kender paa min Tro hverken Dagen eller Timen. Guds Vilje ske! — Have Røsterne ikke sagt dig noget ganske i Almindelighed? — Jo vist, ja, de have sagt mig, at jeg vil blive befriet, og at jeg skal være lystig og ved frejdigt Mod.«

En anden Gang föjede hun til: »De hellige siger mig, at jeg skal blive befriet og komme til stor Ære, og de siger endvidere: Optag alt som Herrens velbehagelige Vilje; bryd dig ikke om Bloddaaben, Du vil tilsidst komme i Paradis. — Og efter at de har sagt det, er Du vis paa at være frelst og ikke at komme til Helvede. — Ja jeg tror saa sikkert paa, hvad de har sagt mig, som om jeg allerede var frelst. — Dette Svar er af stor Betydning. — Ja, for mig er det en stor Skat. — Du tror, at Du ikke mere kan begaa nogen Dødssynd? — Derom véd jeg ikke noget; jeg henholder mig i alt til Herren.«

Nu var Dommerne endelig komne til det,

som det egentlig kom an paa ved Anklagen, de havde faaet godt Hold i hende. Der var ingen Mulighed for at lade hende gaa og gælde for en Heks, for en Djævelens Tilhænger, denne kyske og hellige Pige; det maatte man give Afkald paa; men i selve denne Hellighed, i alt det mystiske var der en Side, hvorfra hun kunde angribes. Den hemmelige Røst, som hun stillede lige med eller over Kirkens Lærdomme, over Myndighedens Hævd, det fri Kald fra Himlen, Aabenbarelsen, men kun den personlige, Lydigheden mod Gud; hvilken Gud? den i det indre levende Gud?

Man sluttede disse første Forhør med at spørge hende, om hun vilde underkaste sig Kirkens Afgørelse med Hensyn til alt, hvad hun havde sagt og gjort. Hun svarede hertil: »Jeg elsker Kirken og vilde gøre alt, hvad der staar i min Magt for at støtte den. Hvad de gode Gærninger angaar, som jeg har gjort, henholder jeg mig til Herren, som har sendt mig«.

Da man gentog Spørgsmaalet, gav hun ikke noget andet Svar, men tilføjede blot: »Vorherre og Kirken er ét«.

Saa sagde man til hende, at man maatte skelne derimellem, at der var en *sejrende Kirke*, Gud, alle Helgenerne og de frelste Sjæle, og en *stridende Kirke*, det vil sige Paven, Kardinalerne, Gejstligheden, de gode kristne, naar denne Kirke bliver *lovlig samlet*, kan den

ikke tage fejl, og den bliver styret af den Hellig-Aand. »Vil Du da ikke underkaste dig den *stridende Kirke*? — Jeg er kommen til Kongen af Frankrig, sendt af Gud, Jomfru Marie, Helgenerne og den *sejrende Kirke*. Denne Kirke underkaster jeg mig, mine Gærninger, det jeg har gjort, og det jeg fremdeles vil gøre. — Og den *stridende Kirke*? — Nu vil jeg ikke give noget andet Svar«.

Hvis man kan tro en af Assessorerne, skal hun have sagt, at i visse Tvivlsspørgsmaal troede hun hverken paa Bispen, Paven eller nogensomhelst anden; det, hun havde, havde hun fra Vorherre selv.

Hovedspørgsmaalet i Processen stillede sig nu ganske simpelt i al sin Storhed; den egentlige Drøftelse begyndte først nu. Paa den ene Side stod den synlige Kirke og Myndigheden, paa den anden Side den guddommelige Meddelelse, der gav Vidnesbyrd om den usynlige Kirke. Den var usynlig for almindelige Öjne; men den fromme Pige saa' den tydelig, hun betragtede den uophørlig og fornam dens Røst i sig selv; hun bar disse Helgener og Engle i sit Hjærte. Dér var Kirken for hende, dér straaledede Gud; hvor det dog saa mørkt ud alle andre Vegne!

Saaledes stod Sagerne; der var ingen Udvej, den anklagede havde selv nedkaldt Straffen over sig. Hun kunde ikke træde tilbage, hun kunde ikke uden at lyve tilbagekalde og nægte

det, hun saa tydelig havde set og hørt. Paa den anden Side (kunde man sige) vilde saa Myndigheden vedblive at være en Myndighed, hvis den opgav sin Ret til at dömmе, hvis den ikke straffede? Den stridende Kirke er en væbnet Kirke; den har et tveægget Sværd; mod hvem? rimeligvis mod de opsættige.

Denne Kirke var skrækkelig i Vrövehovedernes, i Skolastikernes Hænder, fjendtlig stemte som de var mod Troen paa de guddommelige Aabenbarelses; skrækkelig og uforsonlig var den, naar den blev repræsenteret af Bispen af Beauvais. Men var der da ikke andre Dommere over Bispen? Det biskoppelige Parti og Universitetspartiet prækede jo, at Kirkeforsamlingerne stod over Paven; kunde det da ikke i dette Tilfælde anerkende Kirkeforsamlingen i Basel, som nu skulde aabnes, for den højeste Domstol? Kunde paa den anden Side den pavelige Inkquisition, Sortebroderen, som var dens Stedfortræder, ikke hævde den Paastand, at Pavens dömmende Myndighed stod over hans, som udgik fra den.

En lovkyndig i Rouen, den samme Jean de Fontaine, som var Cauchons Ven og Pigens Fjende, troede ikke at kunne forsvare for sin Samvittighed at skjule for den anklagede, der ingen Forsvarer havde, at der gaves en højere Domstol, og at hun uden at bringe noget Offer kunde tage sin Tilflugt dertil. To Munke troede ogsaa, at man burde forbeholde Paven

sin Ret. Hvor lidt det end stemmede med Skik og Brug, at Assessorerne i Smug besøgte den anklagede og gav hende Raad, saa nølede disse tre hæderlige Mænd ikke med at overtræde Formen, da de saa', at Cauchon krænkede den, for at Uretfærdigheden kunde sejre. De gik uforfærdet hen til Fængslet, lod det aabne og raadede hende til at indanke sin Sag for den højere Domstol. Næste Dag skød hun sig ind under Paven og Kirkeforsamlingen. Cauchon blev rasende, lod Vagten hente og spurgte, hvem der havde besøgt Pigen. Den lovkyndige og de to Munke var i den yderste Livsfare. Fra den Dag af forsvandt de, og med dem forsvandt al Skygge af Retfærdighed.

Cauchon havde fra først af haabet at kunne faa de lovkyndige paa sin Side, og dem var der nok af i Rouen. Men han indsaa temmelig snart, at han ikke kunde vente Hjælp fra den Kant. Da han meddelte en af disse værdige lovkyndige, Mester Jean Lohier, de første Procesakter, svarede denne ham rent ud, at Processen ikke betød det allermindste, at man ikke overholdt Formerne, at Assessorerne ikke var fri, at man procederede for lukkede Døre, og at den anklagede, et enfoldigt Pige-barn, ikke var i Stand til at svare saadanne Doktorer paa saa alvorlige Ting. Tilsidst vovede Lovens Mand at svare Kirkens Mand: »Det er en Proces, som strider mod den Fyrstes Ære, til hvis Parti denne Pige hører; man

burde kalde ham til Hjælp for hende og give hende en Forsvarer.« Denne uforfærdede Alvor, som minder om Papinianus overfor Caracalla, kunde let være kommen denne normanniske Papinianus dyrt at staa; men han oppebiede ikke som hin Papinianus Døden paa sit Senatorsæde, han drog straks til Rom.

Man skulde formode, at Cauchon blev bedre støttet af Theologerne. Da de første Forhør var forbi, lukkede han sig inde med nogle af sine fortrolige, væbnet med de Svar, hun havde givet til Skade for sig selv. Han benyttede sig især af en dygtig Mands Pen fra Universitetet i Paris. Han uddrog af hendes Svar et lille Antal Artikler, om hvilke man kunde æske de vigtigste Doktorers og gejstlige Korporationers Mening. Det var en afskyelig Skik; men, hvad man saa end siger, den sædvanlige og regelmæssige Fremgangsmaade ved Inkquisitionens Processer. Disse Artikler, som man havde uddraget af Pigens Svar og opskrevet ganske i Almindelighed, saa' tilsyneladende meget upartiske ud. I Virkeligheden var de kun en Forvanskning; og de Doktorer, som man spurgte til Raads, maatte nødvendigvis stille dem i det rette Lys og vise, at de var udgaaede af den ubillige Redaktørs fjendtlige Sindelag. Først meddelte Cauchon dem til nogle af de Assessorer, som han troede at kunne stole mest paa. Disse tilføjede imidlertid den formildende Bemærkning: »Hun under-

kaster sig den stridende Kirke, forudsat at denne Kirke ikke fordrer noget af hende, som strider mod de Aabenbaringer, hun har faaet og vil faa. Cauchon troede, rigtignok heller ikke uden Grund, at saadan en betinget Underkastelse ikke kunde kaldes en Underkastelse, og tog sig paa at slette den.

Hvorledes nu end Artiklerne var opsatte, hvor stærkt end Frygten tyngede paa Doktorerne, saa var det langt fra, at de stemmede overens. Imellem alle disse Doktorer kunde de virkelige Theologer, de sande troende, de, som havde bevaret Middelalderens stærke Tro, ikke saaledes forkaste Synerne og Aabenbaringerne. Saa maatte man ogsaa tvivle om alle de Vidundere, de hellige havde udført, underkaste alle de hellige Sagn en Kritik. Den ærværdige Bisp af Avranches blev spurgt til Raads og svarede, at efter den hellige Thomas' Læresætninger var det ingenlunde umuligt, hvad denne Pige paastod, og at man ikke turde forkaste det hen i Vejret.

Bispen af Lisieux tilstod, at Jeannes Aabenbaringer kunde være blevne hende dikterede af Djævelen, men tilføjede menneskekærlig, at de ogsaa kunde være *de bare Lögne*, og at, hvis hun ikke underkastede sig Kirken, burde hun dömmes som en Sektererske, og at man maatte nære *Mistanke til hendes Rettroenhed*.

Flere lovkyndige svarede paa godt normannisk, at de fandt hende skyldig, ja endog

meget skyldig, *med mindre Gud havde befalet hende det.* En Bakkalaureus gik endnu videre; han fordömte hende, men forlangte, at man af Hensyn til hendes Köns Skrøbelighed *skulde oplæse de 12 Artikler for hende igen;* han formodede med Rette, at man ikke havde gjort hende bekendt med dem, og at man derpaa skulde henvise hende til Paven. Men det var det samme som at skyde Sagen ud i al Evighed.

Assessorerne, som var forsamlede i Ærkebispens Kapel, var aabenbart imod hende paa Grund af Artiklerne. Domkapitlet i Rouen blev ogsaa raadspurgt; det gav sig god Tid; det vilde ikke give Sejren i den Mands Haand, som det afskyede, som det skælvede for at faa til Ærkebisp. Kapitlet havde villet afvente Pariser-Universitetets Svar; man havde nemlig spurgt det om dets Mening. Svaret fra Paris havde al ønskelig Tydelighed. Det gallikanske og skolastiske Parti ved Universitetet kunde ikke være gunstig stemt mod Pigen; en Mand af dette Parti, Bispen af Coutances, overgik alle de andre ved sit haarde og löjerlige Svar. Han skrev til Bispen af Beauvais, at han ansaa hende for en Djævelens Udsending, »fordi hun ikke havde de to Egenskaber, som den hellige Gregor fordrer, Dyden og Menneskekærligheden,« og at hendes Paastande var i den Grad kætterske, at man maatte holde hende i Bevogtning, selv om hun skulde genkalde dem.

Det vigtige Spörgsmaal, om de indre

Aabenbaringer bör tie og fornægtes, naar Kirken befaler det, dette Spörgsmaal blev drøftet udenfor og vakte stor Opsigt; mon det ikke ogsaa rørte sig i Tavshed i hendes Sjæl, som troede saa fast? Mon ikke denne Troskamp fandt Sted i selve Troens Helligdom, dette ærlige og enfoldige Hjærte? . . . Jeg har nogen Grund til at tro det.

Snart erklærede hun sig villig til at underkaste sig Paven og forlangte at blive sendt til ham. Snart skelnede hun mellem Tro og Gærninger og paastod, at i Trossager stod hun under Paven, Prælaterne og Kirken, men med Hensyn til sine Gærninger henholdt hun sig til Vorherre. Snart holdt hun ikke de to Ting ude fra hverandre, men henholdt sig til sin Konge, Jordens og Himmels Dommer.

Hvor megen Umage man end har gjort sig med at forplumre disse Ting for at skjule denne menneskelige Side af en Skikkelse, som man helst vilde gøre helt guddommelig, kan man ikke benægte, at disse hendes Svar var forskellige. Med urette har man paastaaet, at det var lykkedes Dommerne at lede hende paa Vildspor med Hensyn til disse Spörgsmaal. »Hun var dygtig spidsfindig«, siger med Rette et Vidne, »det var et Fruentimmers Spidsfindighed.« Jeg er tilbøjelig til at tro, at disse indre Kampe var Skyld i den Sygdom, hun faldt i, og som nær havde faaet en dødelig Udgang. Hendes Helbredelse fandt först Sted

paa det Tidspunkt, da hendes Aabenbaringer slog om, i det Öjeblik da Slagenes Engel Mikael ikke støttede hende mer, men gav Plads for Gabriel, Naadens og den guddommelige Kærligheds Engel.

Hun blev syg i den stille Uge. Fristelsen begyndte uden Tvivl Paaskesöndag. Hun var en Landsbypige, født ved Skovbrynet, og havde levet et Friluftsliv; nu maatte hun tilbringe den smukke Palmesöndag i det mørke Taarn. *Den store Hjælp*, som Kirken anraaber Himlen om, kom ikke til hende den Dag. *Porten aabnede sig ikke.*

Den aabnede sig om Tirsdagen, men det var for at føre hende hen i den store Ridder-sal, Ansigt til Ansigt med hendes Dommere. Man læste de Artikler for hende, man havde uddraget af hendes Svar, og foreløbig gjorde Bispen hende opmærksom paa, »at disse Doktorer alle var Kirkens Mænd, lærde i guddommelig og menneskelig Ret, at de vilde tage læmpelig paa hende og hverken kræve Hævn eller *legemlig Straf*; men at de vilde oplyse hende og bringe hende ind paa Sandhedens og Frelsens Vej; da hun ikke var tilstrækkelig inde i saa ophøjede Materier, saa tilstod Bispen og Storinkvisitorens Vikar hende Ret til at vælge en eller flere af de tilstedeværende til Raadgiver.« Den anklagede saa' ikke et venligsindet Ansigt i hele dette Mylr og svarede blidt: »Jeg takker Dem for det, De der paa-

minder mig om med Hensyn til mit Vel og min Tro. Hvad Raadgiveren angaar, som De tilbyder mig, er jeg ikke til Sinds at give Slip paa Vorherre som Raadgiver.«

Den første Artikel handlede om et Hovedpunkt, nemlig om Underkastelsen. Hun svarede: »Jeg tror, at den hellige Fader, Bisperne og Kirkens andre Mænd ere til for at beskytte *Kristentroen* og at straffe dem, der opgive den. Hvad mine *Gærninger* angaar, underkaster jeg mig kun den himmelske Kirke, Gud, den hellige Jomfru og de hellige Mænd og Kvinder i Paradiset. Jeg har ikke opgivet *Kristentroen* og vil aldrig gøre det.«

Og senere hen: »Jeg vil hellere dø end genkalde det, jeg har gjort efter Guds Befaling.«

Man faar ikke noget bedre Tidsbillede eller Syn paa, hvor tykpandede disse Doktorer var, og hvor blindt de hang ved Bogstaven og fornægtede Aanden — end deraf, at de betragtede det som hendes største Synd, at hun havde anlagt Mandsklæder. De beviste hende ud af de kanoniske Bøger, at de, der saaledes aflægge deres Köns Dragt, ere forkastelige i Guds Öjne. Först vilde hun ikke svare rent ud, men udbad sig Betænkningstid til næste Dag. Dommerne trængte imidlertid ind paa hende for at faa hende til at lægge Manddragten. Hun svarede: »Det beror ikke paa mig at sge, naar jeg kan gøre det.« — »Men dersom man nægter dig Ret til at høre Mes-

sen?« — »Saa kan min himmelske Fader lade mig høre den uden Eders Hjælp.« — »Vil Du tage Kvindedragt paa for at kunne faa den hellige Nadvere til Paaske?« — »Nej, jeg vil ikke lægge denne Dragt for at gaa til Alters; jeg tillægger ikke Dragten nogen Betydning.« — Derpaa saa' det ud, som om hendes Standhaftighed blev rokket; hun bad om, at man i det mindste vilde lade hende høre Messen, og tilføjede: »Ja, dersom I endda vil give mig en Dragt som den, Borgernes Døtre bærer, en rigtig lang.«

Man saa' godt, at hun rødmede, da hun udviklede sine Grunde. Den stakkels Pige vovede ikke at udtale sig om, hvordan hun havde det i Fængslet, og hvilken Fare hun stedse svævede i. Man maa nemlig vide, at der altid sov tre Soldater i hendes Fængsel, tre af de Røvere, man kaldte *Fyldebøtterne*. Man maa fremdeles vide, at de kunde gøre ved hende, omtrent hvad de vilde, da hun var lænket til en Bjælke ved en tyk Jærnlænke; hun havde ikke anden Beskyttelse end de Mandsklæder, man vilde tvinge hende til at lægge Hvad skal man tænke om saadan en Dommers bestialske Dumhed eller afskyelige Forstaaelse med Soldaterne?

Hun maatte ikke alene finde sig i at leve under Öjnene af disse Soldater, at høre paa deres Forhaanelser og kaade Spot; hun blev ogsaa udspejdet ude fra. Winchester, Stor-

inkvisitorens Stedfortræder, og Cauchon havde hver sin Nögle til Taarnet, og de saa' til hende hver Time paa Dagen; man havde udtrykkelig af den Grund ladet Muren gennembryde. I dette djævelske Fængsel havde hver Sten Öjne.

Hendes eneste Trøst fra först af var, at man lod hende komme sammen med en fangen Præst, som hørte til Karl den Syvendes Parti. Han hed Loyseleur, var fra Normandiet og stod saaledes under Englænderne. Han havde vundet Jeannes Fortrolighed; for ham skriftede hun, og samtidig sad der nogle Skrivere og lyttede og opskrev, hvad hun skriftede Man paastaar, at Loyseleur opmuntrede hende til ikke at give efter, for at faa hende dræbt. Man drøftede, om hun burde lægges paa Pinebænken, noget, der for Resten var ganske overflødigt, da hun hverken nægtede eller skjulte noget; der blev kun afgivet to, tre Stemmer for denne Grusomhed, og blandt dem var Skriftefaderens.

Fangens beklagelsesværdige Tilstand forværredes i den stille Uge, fordi man berøvede hende Religionens Trøst. Skærtorsdag kom hun ikke til Alters; den Dag, da Kristus gör sig til Vært for Alverden og kalder paa dem, der arbejde og ere besværede, var hun den eneste, der blev glemt.

Langfredag, den stille Dag, da al Støj hører op, og enhver kun lytter til sit Hjærte,

lader det til, at Dommernes Hjærter har talt, og at en Straale af Menneskelighed og Religion har glimtet i disse gamle skolastiske Sjæle.

Hun derimod havde fattet Mod igen; hun havde knyttet sine Lidelser til Kristi og mandet sig op. Hun svarede paa ny, »at hun vilde henholde sig til den stridende Kirke, *naar den ikke befalede hende noget, der var umuligt.*« — »Tror Du da ikke, at Du staar under den Kirke, som er paa Jorden, vor hellige Fader Paven, Kardinalerne, Ærkebisperne, Bisperne og Prælaterne?« — »*Ja, uden Tvivl, dog Vorherre ufortalt.*« — »Forbyder dine Røster Dig at underkaste Dig den stridende Kirke?« — »Det forbyder de ikke, *dog Vorherre først ufortalt.*«

Fristelsen.

Om Lördagen holdt hun sig tappert; men hvorledes stod det til med hende den næste Dag, om Söndagen, den höje Paaskesöndag? Hvad gik der for sig i dette stakkels Hjærte, da den almindelige Glædesstemning bragte Røre i Byen, da Rouens 500 Kirkeklokker lod deres lystige Kimen høre, da den kristne Verden stod op med sin Frelser, og hun alene blev ladet tilbage som død?

Hvor var det dog ikke grusomt at staa saa ene paa saadan en Dag? Hvad maatte det dog ikke være for en ung Sjæl, som hidtil havde næret sig af Troen? for hende som midt

i det indre Liv, saa rigt paa Syner og Aabenbaringer, ikke desto mindre trolig havde overholdt Kirkens Bud, hun som troskyldig havde antaget, at hun var Kirkens lydige Datter, »den gode Datter,« som hun kaldte sig selv — kunde hun uden Rædsel tænke sig, at Kirken var fjendtligsindet mod hende? hun skulde være ene, medens alle andre samledes med Gud, ene og unddraget Menneskenes aandelige Fryd, den fælles Altergang; den Dag, da Himlens Port aabner sig for Menneskeheden, skulde hun stænges ude!

Og var denne Stængen ude alligevel uretfærdig? Den kristnes Sjæl er altfor ydmyg til, at den skulde tro, den har Krav paa at tage mod sin Gud Hvad var hun, at hun skulde turde sige disse Prælater og lærde Mænd imod? Var det ikke Indbildskhed og uværdig Selvfølelse, naar hun, den uvidende, satte sig op mod de lærde, den enfoldige Pige mod de Mænd, der var oplærte til Myndighed Uden Tvivl var hun bange herfor.

Var paa den anden Side denne Modstand Jeannes eget Værk, var det ikke snarere Helgenerne og Englene, som havde dikteret hendes Svar og støttet hende indtil denne Dag? Ak! hvorfor kom de saa sjældent nu, da hun trængte saa haardt til dem? Hvorfor viste disse trøsterige, hellige Ansigter sig nu i et tvivlsomt Lys, der hver Dag blev svagere og svagere? Hvorfor blev hun ikke udfriet,

saaledes som man havde lovet hende? Der kan ikke være Tvivl om, at Fangen tidt gjorde sig selv disse Spørgsmaal; at hun ganske sagte og blidt har indladt sig i Kæremaal med disse Helgener og Engle. Og Engle, som ikke holder deres Løfter, er det virkelig Lysets Engle? Man maa haabe, at disse Tanker ikke fór hende gennem Sjælen.

Hun havde én Bagdör, ad hvilken hun kunde slippe ud. Det var ikke ligefrem at tilbagekalde, hvad hun havde sagt, ikke at holde fast ved sine Paastande, men at sige: »Det forekommer mig.« Lovens Mænd fandt det ganske i sin Orden, at hun sagde dette lille Ord, det var Lohiers Mening. Men kunde hun udtale en saadan Tvivl? Var det i Grunden ikke det samme som at fornægte, at afsværge den smukke Dröm om de himmelske Venner, at forraade de kære Søstre der oven-til? Nej, saa maatte hun hellere dø Og den ulykkelige, som var forstødt af den synlige Kirke og forladt af den usynlige, af Menneskene og af sit eget Hjærte, gav virkelig fortabt . . . Og det gik med Legemet som med den sig selv svigtende Sjæl.

Det hændte sig netop den Dag, at hun havde spist af en Fisk, som den barmhjærtige Bisp af Beauvais havde sendt hende; hun havde Grund til at tro, at den var forgiftet. Bispen kunde kun vinde ved hendes Død; saa var den indviklede Proces sluttet, og Dommeren

var bleven fri for Sagen. Men Englænderne var af en anden Mening. Lord Warwick blev helt urolig og sagde: »Kongen vil paa ingen Maade, at hun maa dø en naturlig Død, han har købt hende, og hun staar ham dyrt. Hun maa dø i Følge Dom, hun skal brændes, . . . Sörg for, at hun kommer sig.«

Og man tog sig virkelig af hende; hun blev undersøgt, aareladt; men hun blev ikke bedre deraf. Man frygtede for, at hun skulde slippe dem ud af Hænderne og dø, uden at hun havde genkaldt, eller man haabede, at det svækkede Legeme skulde faa Aanden til at give Køb, nok sagt, man gjorde et Forsøg den 18. April. De kom ind i Værelset til hende og beviste hende, at hun var i stor Fare, hvis hun ikke tog en Raadgiver og sluttede sig til Kirkens Mening. »Det forekommer mig virkelig«, sagde hun, »at jeg er i Dødsfare, naar jeg ser hen til min Sygdom. Dersom det forholder sig saaledes, saa lad Gud gøre med mig, hvad ham behager; jeg vilde gjerne skrifte, nyde min Frelses Legeme og hvile i kristen Jord.« — Vil Du have Del i Kirkens Naademidler, maa Du gøre som de gode Katoliker og underkaste Dig Kirken.« Hun svarede ikke. Derpaa gentog Dommeren de samme Ord, og hun sagde: »Hvis jeg dør i Fængslet, haaber jeg, at I vil begrave mig i kristen Jord; gör I det ikke, klager jeg til Herren.«

Hun havde allerede under Forhørene ud-

talt sin sidste Vilje. Spørgsmaal: »Du siger, at Du bærer Mandsdragt efter Guds Befaling, og dog ønsker Du en Fruentimmersærk, hvis Du skal dø?« — Svar: »Naar den blot er lang nok.« Dette rørende Svar viste, at hun paa sine sidste Dage sørgede mindre for sit Liv end for sin Blufærdighed.

Doktorerne prækede længe for den syge, og den af dem, der særlig havde paataget sig at formane hende, sluttede med at sige helt arrig: »Adlyder Du ikke Kirken, vil Du blive forstødt af den som en Sarracener.« — Jeg er en god Kristen, svarede hun, jeg har modtaget Daaben og vil dø som en god Kristen.

Englænderne var nær ved at tabe Taalmodigheden over dette Smøleri. Winchester havde haabet, at han kunde afslutte Processen, faa Fangen til at tilstaa og Karl den Syvende vanæret, før Felttoget begyndte. Naar dette Slag havde ramt, vilde han tage Louviers tilbage, sikre Normandiet og Seine; saa kunde han gaa til Basel, begynde en anden Krig, den theologiske Krig, trone som Kristenhedens Voldgiftsmand, indsætte og afsætte Paver. Med alle disse store Syner for Öje maatte han sidde örkesløs og vente paa, hvad denne Pige vilde sige.

Den ubehændige Cauchon havde lagt sig ud med Domkapitlet i Rouen, af hvem han forlangte en Udtalelse mod Pigen. Han lod sig allerede kalde Hans Højvelbaarenhed Ærkebisp. Da besluttede Winchester, at han

ikke vilde lade sig standse af disse Normanner; man skulde henvende sig ligefrem til den store theologiske Domstol, Universitetet i Paris.

Mens man ventede paa Svar herfra, gjorde man ny Forsøg paa at bryde den anklagedes Modstand. Man anvendte List og søgte at indjage hende Skræk. I en anden Advarselspræken foreslog Prædikanten, Mester Châtillon hende at overgive Afgörelsen af, hvorvidt Aabenbaringerne vare sande eller ikke, til Mænd af hendes eget Parti, men hun gik ikke i Fælden. Hun svarede: »Jeg henholder mig til min Dommer, Himlens og Jordens Konge.« Denne Gang sagde hun ikke som tidligere: »Til Gud og *Paven*.« — »Nu, saa opgiver Kirken Dig og udsætter baade dit Legeme og Din Sjæl for at blive brændt.« — »I kan ikke göre det, I der siger, uden selv at tage Skade baade paa Legeme og Sjæl.«

Nu holdt man sig ikke længer til tomme Trusler. Den tredje Advarsel fandt Sted i hendes Fangecele, og man lod Mestermannen staa hos. Man forsikrede, at alt var i Orden til Pinebænken . . . Det havde ikke den ringeste Virkning. Det traf sig tværtimod, at hun havde faaet sit gamle Mod igen, og at hun var saa vel til Pas, som hun aldrig havde været för. Nu havde Fristelsen ikke længer Magt over hende, og hun var rykket Naadens Kilde ligesom et Trin nærmere. »Engelen Gabriel har været her for at styrke mig,«

sagde hun, »det var virkelig ham, det har de hellige forsikret mig. Alt, hvad jeg har udrettet, har Gud gjort ved mig, Djævelen har aldrig haft Magt over mig. Om I ogsaa rev Lem paa Lem af mig, om I pinte mig Sjælen ud af Livet, kunde jeg ikke sige andet.« Aanden var i den Grad over hende, at selv Châtillon, hendes nyeste Modstander, blev rørt og blev hendes Forsvarer; han erklærede, at en Proces, der blev ført paa den Maade, var aldeles betydningsløs. Cauchon blev helt ude af sig selv og betydede ham, at han skulde tie stille.

Endelig kom Svaret fra Universitetet. Det erklærede, at i Følge de 12 Artikler var denne Pige Djævelens Udsending, havde opført sig ugudelig mod sine Forældre, tørstet efter Kristenblod o. s. v. Det var Theologernes Udtalelse. Det retsvidenskabelige Fakultet var mere maadeholdent; det erklærede, at hun var strafskyldig, men med to Forbehold: 1) dersom hun var forhærdet, og 2) dersom hun var ved sine fulde fem.

Paa samme Tid skrev Universitetet til Paven, Kardinalerne og til Kongen af England, roste Bispen af Beauvais og erklærede, »at det forekom det, at Processen var ført med stor Alvor, paa en hellig og retfærdig Maade, saa at alle kunde være veltilfredse dermed.«

Da man havde faaet dette Vaaben i Hænde, var der nogle, der mente, at man burde brænde hende paa staaende Fod. Dermed havde de

lærde Theologer, hvis Myndighed hun havde afvist, været fornøjede; men det gik ikke saaledes med Englænderne; de maatte have en Tilbagekaldelse, som kunde *vanære* Kongen af Frankrig. Man prøvede det med en ny Advarsel, med en ny Prædikant, Mester Pierre Maurice; men han havde ikke bedre Held med sig. Han kom ingen Vegne ved at pukke paa Universitetet i Paris, »dette den samlede Videnskabeligheds Lys.« — »Selv naar jeg ser Mestermannen og Baalet, kan jeg ikke sige andet end det, jeg har sagt.«

Man var naaet til den 23. Maj, Dagen efter Pintse. Winchester kunde ikke blive længer i Rouen; han maatte have Ende paa det. Saa bestemte man sig til at møde op med en stor og skrækkelig offentlig Forestilling, som enten kunde jage den forhærdede en ordentlig Skræk i Blodet eller lede Folket paa Vildspor. Aftenen i Forvejen sendte man Loyseleur, Châtillon og Maurice ind til hende; de lovede, at hvis hun vilde give efter og lægge sin Mandsdragt, skulde hun igen blive overgivet til Kirkens Mænd og slippe ud af Englændernes Hænder.

Man spillede denne skrækkelige Komædie paa Saint-Ouens Kirkegaard bag den smukke og alvorlige Klosterkirke, som allerede var bygget den Gang. Paa et Stillads sad Kardinal Winchester, de to Dommere og 33 Assessorer; flere af dem havde deres Skrivere siddende ved

Fødderne. Paa et andet Stillads mellem Retsbetjentene og dem af Mestermændens Folk, der havde med Pinebænken at gøre, stod Jeanne i Mandsklæder; dér sad endvidere Notarer, som skulde nedskrive hendes Svar, og en Præst, som skulde paamine hende. Nede ved Foden deraf og i Stimmelen sad en löjerlig Tilhører; det var Mestermændene paa sin Karre, hvis hun skulde blive ham tilkendt.

Dagens Prædikant, en berömt Doktor, Guillaume Erard mente, at han i Dagens Anledning burde give sin Veltalenhed slappe Töjler, men ved sin altfor store Nidkærhed ødelagde han det hele. »Oh, du ædle franske Kongehus,« ytrede han, »du har altid været Troens Beskytter; hvorledes har man dog kunnet vildlede Dig til den Grad, at Du er gaaet Haand i Haand med en Kætter og Sekterer!« Den anklagede havde hidtil hørt paa ham med Taalmodighed, men nu vendte Prædikanten sig til hende, truede ad hende med Fingeren og sagde: »Det er Dig, Jehanne, jeg taler til, og jeg siger Dig, at din Konge er en Kætter og Sekterer.« Da den beundringsværdige Pige hørte dette, glemte hun al sin Fare og udbrød: »Paa min Tro og i al Ærbødighed siger og tilsværger jeg Eder, om jeg ogsaa skal lade Livet derfor, at Kongen er den ædleste af alle Kristne, at han af alle mest ærer Troen og Kirken, og at han slet ikke er, som I siger.« — »Stop Munden paa hende,« raabte Cauchon.

Saaledes var alle disse Anstrængelser, alt dette Arbejde spildt, alle disse Penge givne ud til ingen Nytte. Den ank!agede blev ved det, hun havde sagt. Man opnaaede ikke andet hos hende denne Gang, end at hun vilde *underkaste sig Pavens* Dom. Cauchon svarede: »Paven er for langt borte herfra.« Saa gav han sig til at oplæse Dommen, som man havde affattet i Forvejen. Blandt andet forekom ogsaa den Sætning deri: »Den forhærdede har endvidere vægret sig ved at *underkaste sig den hellige Fader* og Kirkeforsamlingerne o. s. v.« Imidlertid besvor Loyseleur og Erard hende at have Medlidenhed med sig selv; Bispen begyndte at fatte Haab og holdt inde med Oplæsningen. Men da blev Englænderne rasende; en af Winchesters Skrivere sagde til Cauchon, at man nok kunde se, han holdt med denne Pige; og hans Kapellan sagde det samme. »Du lyver,« raabte Bispen. — »Og Du,« sagde den anden, »forraader Kongen.« Disse alvorlige Personer var paa Nippet til at komme i Haarene paa hinanden.

Erard tabte imidlertid ikke Modet, han truede, han bad. Snart sagde han: »Vi har saadan en Medynk med Dig,« og snart: »Genkald, eller Du bliver brændt. Alverden blandede sig i det, indtil en skikkelig Retsbetjent af Medynk med hende indstændig bad hende om at give efter og lovede for sikkert, at hun da skulde blive reven ud af Englændernes Hænder og

overgivet til Kirken. Da sagde hun: »Nuvel! lad mig saa skrive under.« Da vendte Cauchon sig til Kardinalen og spurgte i dyb Ærbødighed, hvad man nu skulde gøre. »Lad hende gøre Bod,« svarede den gejstlige Fyrste.

Nu trak Winchesters Skriver en ganske lille Genkaldelse paa 6 Linjer ud af sit Ærme; den, man senere offentliggjorde, var paa 6 Sider. Han gav hende Pennen i Haanden, men hun kunde ikke underskrive; hun smilede og tegnede en Rundkreds. Skriveren greb hendes Haand og malede et Kors.

Bodstraffen var haard nok; den lød saaledes: »Jehanne! vi dömmen Dig af Naade og Barmhjærtighed til i hele dit Liv at holdes i Fængsel og at spise Smærtens Brød og drikke Hjærteangstens Vand, for at Du kan begræde dine Synder.«

Hun fik af Kirken Tilladelse til at gøre Bod, rimeligvis i et af Kirkens Fængsler. Hvor haard end Kirkens Straf var, saa slap hun dog ud af Englændernes Hænder, blev fri for deres Forhaanelser og frelst sin Ære. Man kan derfor fatte hendes Overraskelse og Fortvivlelse, da Bispen ganske koldt sagde: »Før hende derhen, hvor I har hentet hende.«

Hun havde altsaa ikke opnaaet noget; hun havde derfor intet andet at gøre end at tage sin Genkaldelse tilbage. Men selv om hun havde staaet herpaa, vilde Englænderne i deres Raseri ikke have givet deres Minde dertil. De var

komne til Saint-Ouen i Haab om at faa Heksen brændt. De ventede helt aandeløse herpaa, og nu troede man, at man kunde spise dem af saaledes, betale dem med et Sykke Pergament, en Underskrift, noget Skaberi! I samme Öjeblik, som Bispen holdt op med at oplæse Dommen, fløj der Sten op paa Stilladset, uden at man tænkte paa, at Kardinalen sad der. De lærde Herrer var nærved at miste Livet, da de steg ned paa Pladsen; overalt, hvor de kom hen, satte man dem dragne Kaarder for Brystet. De mest maadeholdne Englændere nøjedes med at skælde dem ud. »I Præster fortjener ikke Kongens Penge,« hed det. De lærde Herrer skyndte sig at komme af Sted og sagde med Angst og Bæven: »Vi skal nok faa Fingre i hende igen.«

Og det var ikke blot den engelske Soldateske, den engelske king mob, som viste sig saa blodtörstige. De hæderlige Mænd, de fornemme, Lorderne vare ligesaa forbitrede. Kongens Mand, hans Opdrager Lord Warwick talte ligesom Soldaterne: »Det staar snavs til med Kongens Sag, den Pige bliver ikke brændt.«

Warwick var netop en hæderlig Mand, en fuldkommen Englænder, en fuldendt *gentleman* efter engelsk Tankesæt. Tapper og gudfrygtig som hans Herre, Henrik den Femte, ivrig Forkæmper for den urokkelige Kirke, havde han gjort en Pilegrimsfart til det hellige Land og mange andre ridderlige Farter, og han var ikke

bleven borte fra nogen Turnering under Vejs. Selv havde han holdt en af de mest glimrende og mest beröimte ved Calais Porte, og havde der udfordret hele det franske Ridderskab. Den Fest blev længe mindet og tjente ikke lidt til at bane Vejen for *Kongelaveren* Warwick.

Trods al denne Ridderlighed bestræbte Warwick sig af alle Kræfter for at faa Livet af en Kvinde, en Krigsfange. Selv de bedste og agtværdigste Englændere mente ikke, at det gjorde noget Skaar i deres Ære efter en Dom af Præster at faa hende dræbt, som havde ydmyget dem ved Sværdet.

Det store engelske Folk har ved Siden af sine mange gode og solide Egenskaber en Last, som ophæver Virkningen af dem. Denne uhyre, dybt indgroede Last er deres Indbildskhed. Det er en fæl Sygdom, men den er ikke desto mindre deres Livsprincip, Forklaringen til alt det modsigende i deres Væsen, Hemmeligheden ved al deres Færd. Laster og Dyder stammer hos dem altid fra denne Indbildskhed; selv deres Latterlighed har sin Rod deri. Denne Indbildskhed er vidunderlig følsom og ömtaalig; de lider ganske forfærdeligt af den, men sætter deres Stolthed i at skjule disse Lidelser. Al ligevel kommer de frem for Dagen; deres Sprog har de to betegnende Ord: *disappointment* (Skuffelse) og *mortification* (Ydmygelse, Krænkelser).

Denne Selvforgudelse, denne indre Dyrkelse af Skabningen, som om denne kun var til for

sin egen Skyld — er den Synd, som fik Satan til at falde, det er den største Ugudelighed. Trods saa mange menneskelige Dyder, denne Alvor, denne ydre Hæderlighed, dette bibelske Sving er der ikke noget Folkefærd, der staar fjærnere fra Naaden. Fra Shakspeare til Milton, fra Milton til Byron er deres skønne og jævne Literatur skeptisk, jødisk, satanisk. En Lovlærd siger meget rigtig, at med Hensyn til Love og Rettergang er Englænderne Jøder, Franskændene Kristne. Hvad han har sagt om Lov og Ret, vil en Theolog kunne sige om Troen. Indianerne i Nordamerika kunne ofte komme med noget dybsindigt og ejendommeligt nyt; de udtalte denne Forskel mellem de to Folk paa følgende Maade: »Kristus var en Franskmand, som Englænderne korsfæstede i London; Pontius Pilatus var en Officer i engelsk Tjeneste.«

Jøderne var ingensinde saa ophidsede mod Kristus, som Englænderne mod Pigen.. Hun havde rigtignok saaret dem paa deres ömmeste Sted, i deres naive og dybe Selvagtelse. Ved Orléans maatte de uovervindelige Krigere, de beröimte Bueskytter med Talbot i Spidsen smöre Haser. I Jargeau, i en Fæstning og bag sikre Mure, lod de sig tage; ved Patay løb de alt, hvad Benene kunde bære dem, løb for en ung Pige . . . Det var haardt at mindes alt dette; de tavse Englændere tyggede i deres Indre Drøv herpaa . . . En ung Pige havde jaget Skræk

i Livet paa dem, og det var ikke utroligt, at det kunde ske igen; rigtignok laa hun i Lænker, men kunde hun ikke gøre det, saa kunde Djævelen, hvis Udsending hun var. De gjorde sig i det mindste Umage for at tro paa det og at udsprede denne Tro.

Der var imidlertid én Vanskelighed derved; det var den, at man sagde, hun var Jomfru; det var vitterligt og fuldstændig godtgjort, at Djævelen ikke kunde indgaa Pagt med en Jomfru. Englændernes bedste Hoved, Regenten Bedford, besluttede at bringe Klarhed herover. Hans Hustru, Hertuginde, sendte Koner hen i Fængslet, og de erklærede, at hun virkelig var Mø. Denne gunstige Erklæring vendte man pludselig mod hende; man tyede til en anden Overtro. Man uddrog den Slutning, at det netop var denne Jomfrulighed, som udgjorde hendes Styrke og Magt. At frarøve hende den var at afvæbne hende, bryde Trolddommen, sætte hende ned i Klasse med andre Kvinder.

I denne Fare havde den stakkels Pige ikke andet Forsvar end sin Mandsdragt; men det var löjerligt, det var aldrig faldet nogen ind, hvorfor hun vilde beholde den paa. Baade Venner og Fjender var forargede derover. Lige i Begyndelsen af sin Fremtræden havde hun været nødt til at gøre Rede for sine Grunde over for Kvinderne i Poitiers. Da hun blev fangen, og de gode Damer i Luksemborg tog sig af hende, bad disse Damer hende om at

klæde sig saaledes, som det sømmede sig for en hæderlig Pige. Englænderne gör jo altid stort Væsen af Kyskhed og Blufærdighed, derfor maatte en Paaklædning som hendes forekomme dem særlig afstikkende og utaalelig upassende. Hertuginde af Bedford sendte hende en Fruentimmerdragt, men ved hvem? Ved en Mand, en Skrædder. Denne næsvis og paatrængende Mand vilde prøve Kjolen paa hende; og da hun viste ham væk, lagde han uden videre Haand paa hende, sin Skrædderhaand paa hendes, der havde baaret Frankrigs Fane . . .; hun gav ham et Ørefigen.

Naar Kvinder ikke kunde forstaa noget af dette Kvindespörghemaal, hvor meget mindre da Præsterne! . . . De anførte en Bestemmelse fra en Kirkeforsamling i det fjerde Aarhundrede, der lyste Ban over dem, der klædte sig i et andet Köns Dragt. De kunde ikke indse, at denne Banlysning kun fandt Anvendelse i et Aarhundrede, da man endnu ikke havde frigjort sig helt for den hedenske Urenhed. De lærde Mænd blandt Karl den Syvendes Tilhængere og de, der ene optraadte som Forsvarere af Pigen, have været i stor Forlegenhed med at retfærdiggøre hende med Hensyn til denne Side af Sagen. En af dem forudsætter uden Grund, at hun tog Fruentimmerklæder paa, naar hun var stegen af Hesten. Han tilstaar, at Esther og Judith have anvendt langt simplere og mere kvindelige Midler for at faa

Sejr over Guds Folks Fjender. Disse Theologer beskæftigede sig kun med Sjælen og brød sig kun lidet om, hvorledes det gik med Legemet. Naar man blot fulgte Bogstaven, den skrevne Lov, blev Sjælen frelst, og saa maatte det gaa med Legemet, som det kunde. . . . Man maa tilgive en stakkels jævn og enfoldig Pige, at hun ikke havde saa let ved at skelne.

Det er haarde Vilkaar for os hernede, at Sjæl og Legeme er saa nøje sammenknyttede, at Sjælen maa bære paa dette Legeme, at den maa underkaste sig Farerne, og at den er ansvarlig for, hvorledes den slipper fra det. . . . Denne ubönhørlige Lov har altid tynget paa den, men allermest under det religiøse Bud, som paalægger den at taale Krænkelserne, men som ikke tillader Æren, som er i Fare, at aflægge det jordiske Klædebon og at søge Tilflugt i Aandernes Verden.

Døden.

Hvilken Angst maatte den stakkels Fange ikke udstaa Fredag og Lördag, efter at man havde taget hendes Mandsdragt fra hende. De nederdrægtiges raa Natur, rasende Had og Tørst efter Hævn kunde let drive dem til at vanære hende uden at tage Livet af hende, at tilsøle hende, för de lagde hende paa Baalet. Desuden kunde de fristes til at dække deres

Æreløshed med en *politisk Grund* efter Datidens Tankesæt. Naar man berøvede hende hendes Jomfrulighed, vilde man upaatvivlelig tilintetgøre den skjulte Kraft, som Englænderne var saa bange for. De vilde maaske fatte Mod igen, naar de fik at vide, at, naar alt kom til alt, saa var det kun en Kvinde. Efter Sigende af hendes Skriftefader, hvem hun aabenbarede det, havde en Englænder, ikke en simpel Soldat, men en *gentleman*, en Lord, paataget sig det Hværv af Kærlighed til sit Fædreland; han havde modig prøvet paa at voldtage en lænket Kvinde, og da det ikke lykkedes ham, gennempryglede han hende.

Söndag Morgen, Trinitatis Söndag, da hun skulde staa op — som hun aabenbarede for Skriftefaderen — sagde hun til de engelske Vagter: »Tag Lænkerne af mig, at jeg kan staa op.« En af dem tog de Fruentimmerklæder af hende, som hun havde paa, tömte Sækken, hvori hendes Mandsdragt var, og sagde: »Staa op.« — »Mine Herrer«, sagde hun, »I véd, at det er forbudt mig; med min gode Vilje gör jeg det ikke.« Denne Strid varede lige til Middag; tilsidst maatte hun af Hensyn til sit Legeme gaa ud og tage Mandsdragten paa. Da hun kom tilbage, vilde de ikke give hende nogen anden, hvor ynkelig hun end bad dem derom.

Det laa egentlig ikke i Englændernes Interesse, at hun fik Mandsdragt paa igen, og at

hun saaledes tog sin Genkaldelse tilbage, som man havde haft saadant et Besvær med at fravriste hende. Men i dette Öjeblik kendte Raseriet ingen Grænser. Saintrailles havde gjort et dristigt Forsøg paa at overrumple Rouen. Havde Karl den Syvende sendt ham for at befri Pigen? Det findes der ingen Antydninger af. Saintrailles fik en lille Hyrde fra Gascogne til Fører. Overrumplingen mislykkedes, og Hyrden blev tagen til Fange. Det havde været en smuk Streg at gribe Dommerne paa deres Dommersæde og at føre Bedford og Winchester til Poitiers. Den förstnævnte var lige ved at blive tagen til Fange paa Hjemvejen mellem Rouen og Paris: Englænderne var ikke sikre, saalænge denne fordömte Pige levede; hun blev uden Tvivl ved med sine Misgærninger i Fængslet. Der var ikke andet for, hun maatte dø.

Assessorerne fik at vide, at de öjeblikkelig maatte komme op paa Slottet for at se, at hun igen havde skiftet Dragt. I Slotsgaarden stødte de paa et Hundrede Englændere, som spærrede dem Vejen; de var bange for, at disse lærde Mænd igen kunde forspilde alt, hvis de kom ind. Derfor løftede de deres Sværd og Økser mod dem, jog efter dem og kaldte dem Forræderne fra Armagnac. Cauchon slap med Nød og næppe ind, spillede den muntre for at behage Warwick og sagde: »Nu har vi hende.«

Om Mandagen kom han tilbage med Storinkvisitorens Stedfortræder og otte Assessorer

for at forhøre Pigen og spørge hende, hvorfor hun igen havde taget Mandsdragten paa. Hun gav ingen Undskyldning, men trodsede modig Faren og sagde, at denne Dragt passede bedst for hende, saalænge hun blev bevogtet af Mænd, og at man iøvrigt havde brudt det Ord, man havde givet hende. De hellige havde sagt til hende: »at det var et stort Misgreb af hende, at hun havde afsvoret for at redde sit Liv.« Hun vægrede sig for Resten ikke ved at tage Fruentimmerklæder paa igen. Hun sagde: »Giv mig et ordentligt og sikkert Fængsel, saa skal jeg være god og gøre alt, hvad Kirken byder.«

Da Bispen gik ud, mødte han Warwick og en hel Skare Englændere, og for at gøre sig lækker for Englænderne sagde han paa deres Sprog: »Farewell, farewell!« Dette lystige Farvel var omtrent det samme som at sige: »God Nat, god Nat! nu blev vi endelig færdige.«

Om Tirsdagen samledes Dommerne i Ærkebispens Palads. Der var Assessorer, som kun havde bivaanet de første Retsmøder, andre, som aldrig havde været der, for Resten alle Slags Folk, Præster, Lovkyndige, ja endog tre Læger. Man gjorde dem Regnskab for alt, hvad der var sket, og spurgte om deres Mening. Denne var ganske anderledes, end de havde ventet; den gik ud paa, at man skulde indstævne Fangen endnu en Gang og forelæse hende, hvad hun havde afsvoret. Det er imidlertid tvivl-

somt, om det stod i Dommernes Magt. Der var i Grunden hverken Dommere mer eller Mulighed for at fælde en Dom midt imellem alle disse rasende Soldater og dragne Kaarder. Der maatte flyde Blod; selve Dommernes var maaskø ikke langt fra at blive udgydt. De opsatte skyndsomst en Stævning, som först skulde forkyndes næste Dag Klokken 8. Da hun mødte næste Gang for Dommerne, var det for at bestige Baalet.

Om Morgen sendte Cauchon hende en Skriftefader, Broder Martin Ladvenu: »for at forkynde hende, at hun skulde dø, og for at lade hende göre Bod« Og da den stakkels Kvinde hørte sin Dødsmaade, og at hun skulde dø den Dag, begyndte hun at skrigе ynkelig op, at falde sammen og at rive Haaret af sig: »Ak,« sagde hun, »behandler man mig saa skrækkelig og grusomt; skal mit Legeme, som jeg hidtil har holdt i Ære og bevaret ufordærvet, nu i Dag fortæres af Ilden og blive til Aske? Ha, ha! Jeg vilde foretrække at halshugges syv Gange, om det kunde lade sig göre, fremfor at brændes! — Aah! Jeg appellerer til den store Dommer al den Uret og Uskikkelighed, man har begaaet imod mig.«

Efterat hun saaledes havde givet sin Smærte Luft, kom hun til sig selv igen, skriftede og forlangte at nyde Nadveren. Munken kom i Forlegenhed; han spurgte Bispen til Raads, og denne svarede, at man godt kunde

give hende Sakramentet og alt, »hvad hun ellers maatte ønske sig.« Saaledes gav man hende i samme Öjeblik, som man dömte hende for Kætteri og som frafalden og skar hende fra Kirken som et skadeligt Lem — alle de Goder, som Kirken skænker sine troende. Maaske blussede der en Gnist af menneskelig Følelse op i den onde Dommers Hjærte; maaske tænkte han, at det var nok med at brænde den stakkels Skabning, at han ikke burde gøre hende helt fortvivlet ved at nægte hende Kirkens Trøst. Maaske havde den onde Præst et let Stænk af Fritænkeri og tillod hende at nyde Nadveren som en Sag uden Betydning, der dog, naar alt kom til alt, kun kunde tjene til hendes Beroligelse og faa hende til at tie Iøvrigt prøvede man först paa at gøre det med saa liden Opsigt som muligt. Man bragte det hellige Legeme uden Messehagel og Lys. Men Munken beklagede sig derover; Kirken i Rouen blev lovlig underrettet derom og behagede at vise, hvad den mente om Cauchons Dom; den sendte Jesu Legeme med en Mængde Fakler, et talrigt Præsteskab, som sang Litaniet og sagde til Folket, der laa paa Knæ langs ad Gaden: »Beder for hende!«

Efter Nadveren, som hun nød under mange Taarer, fik hun Öje paa Bispen og tilkastede ham de Ord: »Bisp, det er Eders Skyld, at jeg maa lide Døden,« og saa ytrede hun endvidere: »Havde I sat mig i Kirkens

Fængsel og givet mig gejstlige Vogtere, var dette ikke sket Derfor appellerer jeg fra Eder til Gud!»

Da hun saa fik Öje paa Pierre Maurice, en af dem, der havde præket for hende, sagde hun til ham: »Mester Pierre, hvor er jeg henne i Aften?» — »Har Du ikke godt Haab til Herren?» — »Aah jo, med Guds Hjælp vil jeg være i Paradiset!»

Da Klokken var 9, fik hun Fruentimmerklæder paa og blev sat paa en Karre. Paa den ene Side af hende sad Skriftefaderen, Broder Martin Ladvenu, paa den anden Retstjeneren Massieu. Augustinermunken, Broder Isambart, som allerede havde vist saa megen Barmhjærtighed og saa meget Mod, vilde ikke forlade hende. Man forsikrer, at den elendige Loyseleur ogsaa kom hen til Karren og bad hende om Forladelse. Englænderne vilde have slaaet ham ihjel uden Grev Warwicks Mellemkomst.

Indtil det Öjeblik havde Pigen ikke fortvivlet; undtagen maaske under Fristelsen i den stille Uge. Hun sagde rigtignok undertiden: »Disse Englændere vil tage Livet af mig«; men i Grunden troede hun det ikke. Hun kunde ikke forestille sig, at hun kunde blive ladet helt i Stikken. Hun stolede paa Kongen og det gode franske Folk. Hun havde udtrykkelig sagt: »I Fængslet eller for Domstolen vil der opstaa en Forvirring, og saa vil jeg blive befriet befriet med stor Vælde! Og

selv om Kongen og Folket svigtede hende, havde hun en anden Støtte, der var ganske anderledes mægtig og paalidelig; hendes Venner her oventil, de gode og kære Helgener. Da hun belejrede Saint-Pierre, og hendes egne Folk lod hende i Stikken under Stormen, sendte Helgenerne hende en usynlig Hær til Hjælp. Hvorledes kunde de nu svigte hende, deres lydige Datter? de havde jo saa tidt lovet hende *Redning* og *Befrielse!*«

Hvad maatte hun da tænke nu, da det virkelig gik til Døden, da hun var kommen op paa Karren og kørte gennem den skælvende Folkestimmel under Bevogtning af 800 Englændere med Lanser og Sværd? Hun græd og jamrede sig, men der hørtes alligevel ikke af hendes Mund nogen Anklage mod Kongen og de hellige Der undslap hende kun et Ord: »Aah Rouen, Rouen! skal jeg dø her?

Maalet for den sørgelige Rejse var Gammeltorvet, hvor Fiskehandelen gik for sig. Der var rejst tre Stilladser der; paa det ene var Bispens Sæde og den kongelige Tronstol for Kardinalen af England; rundt om dem sad Prælaterne. Det andet var bestemt for de Personer, der skulde optræde i dette sørgelige Drama, Præsten, Dommeren, Fogden og endelig den dødsdømte. Afsides stod et stort Stillads af Gibs, bedækket, ja overlæst med Ved; der var ikke noget at udsætte paa Baalet; det gjorde En ganske bange, saa højt var det. Det var ikke blot for at gøre

Udførelsen af Dødsstraffen mere höjtidelig, man havde en bestemt Hensigt dermed. Man havde stabet Veddet saa höjt op, for at Mestermændene ikke skulde kunne naa det uden forneden, naar han skulde til at tænde det, og han saaledes ikke kunde forkorte den pinlige Død ved at tage Livet af den dönte, som han gjorde ved andre forat skaane dem for Ilden. Her gik det ikke an at besvige Retfærdigheden og brænde et afsjælet Legeme; man forlangte, at hun skulde brændes levende, at hun, naar hun sad paa Toppen af dette Bjærg af Brænde og ragede frem over Lanterne og Sværdene, kunde ses fra hele Pladsen. Naar hun saaledes blev brændt langsomt og i lang Tid for Öjnene af en nysgærrig Skare, havde man Grund til at tro, at hun vilde give efter for en eller anden Svaghed, at der vilde undslippe hende et eller andet Ord, som man kunde udgive for en Tilbagekaldelse, eller i det mindste nogle forvirrede Ord, som man kunde udtyde efter Behag; maaske endog nogle lave Bönner, eller ydmygende Raab om Naade som fra en Kvinde, der var ude af sig selv.

En Krønikeskriver, en Ven af Englænderne, tillægger dem her en grusom Lumpenhed. Hvis han staar til Troende, vilde de have, at, naar Kjolen var brændt, skulde den dönte ligge der nøgen »for at betage Folket enhver Tvivl«, at, naar Ilden var slukket, kunde enhver komme og se »enhver Hemme-

lighed, som kan og bör være paa en Kvinde«, og at efter denne gemene og unaturlige Udstilling »skulde Mestermannen antænde et uhyre Baal ovenpaa det stakkels Aadsel.«

Den grufulde Ceremoni begyndte med en Præken. Mester Nikolaj Midy, et af Pariser-Universitetets Lys, prækede over den opbyggelige Tekst: »Naar et af Kirkens Lemmer er sygt, er hele Kirken syg.« Denne stakkels Kirke kunde ikke heles, uden at et Lem blev bortskaaret. Han sluttede med den Sætning: »Jeanne, *gaa bort* i Fred, Kirken kan ikke forsvare *dig*.«

Derpaa opmuntrede Kirkens Dommer, Bispen af Beauvais, hende velvillig til at beskæftige sig med sin Sjæl og at mindes sine Misgærninger, for at faa hende til at angre. Assessorerne havde ment, at det var det rigtigste, at man oplæste hendes Genkaldelse; men Bispen tog ikke noget Hensyn hertil. Han var bange for, at hun skulde komme med Indsigelser og gøre hans Ord til Lögn. Men det faldt ikke den stakkels Pige ind at kæmpe for sit Liv med den Slags Kneb, hun havde andre Ting at tænke paa. För man endnu havde opfordret hende til at angre, havde hun kastet sig paa Knæ, paakaldte Gud, den hellige Jomfru, Sankt Mikael og Sankt Katrine, tilgav alle, bad alle om Tilgivelse og sagde til de omstaaende: »Beder for mig!« Hun bad indstændig hver Præst om at læse en Messe

for hendes Sjæl . . . Alt dette gjorde hun paa saa gudfrygtig, ydmyg og rørende en Maade, at efterhaanden alle blev bevægede og ikke længer kunde holde sig. Bispen af Beauvais græd, Bispen af Boulogne hulkede, ja selv Englænderne græd og jamrede sig; Winchester ligesaa godt som alle de andre.

Mon det var i dette Öjeblik, da alle vare rørte, da Taarerne flød, da den enes Svaghed smittede den anden, at den ulykkelige blev blødgjort, ikke blev andet end simpelt hen en svag Kvinde — at hun skal have tilstaaet, at hun indsaa, hun havde Uret, og at man kun tilsyneladende havde skuffet hende ved at love at udfri hende? Man kan ikke fæste for stor Lid til de engelske Beretninger, de havde altfor stor Interesse af at paastaa det. Paa den anden Side skulde man daarlig kende den menneskelige Natur, naar man kan tvivle om, at hendes Tro har begyndt at vakle, da hun saa sig skuffet i sit Haab . . . Har hun sagt Ordet? Derom véd ikke en levende Sjæl noget; men jeg er sikker paa, at hun har tænkt det.

Men om Dommerne end et Öjeblik tabte deres Fatning, saa kom de snart til sig selv igen. Bispen af Beauvais törrede sine Öjne og gav sig til at oplæse Dødsdommen. Han mindede den skyldige om alle hendes Misgærninger, hendes Kætteri, Billeddyrkelse, Paakaldelse af Dæmonerne, hvorledes hun var stedet til Bod, men forført af Lögnens Fyrste — var det

ikke smærteligt at tænke sig det — igen var falden tilbage, som *Hunden vender tilbage til det, den har brækket op*. . . . Saa udtale vi da her, at du er et raaddent Lem og som saadant skal bortskæres af Kirken. Vi overgive dig til den verdslige Magt, *men bede den dog om at mildne sin Dom og at lade dig slippe for at dø og at blive lemlæstet paa dine Lemmer*.

Da hun saaledes var skilt fra Kirken, vendte hun hele sin Hu til Gud. Hun bad om et Kors. En Englænder rakte hende et Kors, som han havde dannet af en Stok. Hun tog ligefuldt med Ærefrygt mod det, kyssede det og lagde det indenfor sine Klæder paa den bare Krop . . . Men hun ønskede saa inderligt at faa et Kors fra en Kirke for at holde det for Öje, til hun døde. Den rettænkende Retsbetjent Massieu og Broder Isambart fik sat igennem, at man skaffede hende et fra vor Frelses Menighed. Mens hun omfavnede dette Kors, og Isambart satte Mod i hende, begyndte Englænderne at ytre, at det trak for længe ud; Klokken maatte være henad 12 nu. Soldaterne knurrede, og Førerne sagde: »Hvad tænker I paa, I Præster, skal vi holde Middag her?« . . . Saa tabte de Taalmodigheden, og uden at afvente Fogdens Befaling, sköndt han var den eneste, det kunde sende hende i Døden, skikkede de to Sergeanter op for at tage hende ud af Præsternes Hænder. Ved Foden af Stilledset greb de bevæbnede hende, slæbte hende

hen til Mestermændene og overgav hende til ham med de Ord: »Gör din Pligt!« Dette Soldaternes Raseri vakte almindelig Afsky; flere af de tilstedeværende, ja selv af Dommerne løb deres Vej for ikke at se mere.

Da hun befandt sig nede paa Pladsen mellem disse Englændere, som lagde Haand paa hende, blegnede det skrøbelige Legeme, og hendes menneskelige Natur kom i Oprør. Hun raabte paa ny: »Du skal altsaa være mit sidste Opholdssted, Rouen!« . . . Hun sagde ikke mere og *syndede ikke med sine Læber* i dette rædselsfulde Öjeblik.

Hun anklagede hverken sin Konge eller sine hellige; men da hun kom øverst op paa Baalet og saa' den store By, den tavse og ubævegelige Folkestimmel, kunde hun ikke lade være at sige: »Aah Rouen, Rouen! jeg er alvorlig bange for, at min Død vil komme til at gaa ud over Dig!« Hun, som havde frelst Folket, og som Folket lod i Stikken, følte i sin sidste Time kun den største Medynk med det. Kan man tænke sig et blidere Sind!

Hun blev bunden under en Indskrift med en Bispehue oven over. Der stod at læse: »Kætterske, frafalden, tilbagefalden, Billeddyrkerske. . . .« Saa stak Mestermændene Ild i Veddet. Hun saa' det ovenfra og gav et Skrig fra sig. . . . Da saa den Munk, der trøstede hende, ikke gav Agt paa Ilden, blev hun bange paa hans Vegne og bad ham stige ned.

Et Bevis for, at hun til det Öjeblik ikke havde genkaldt noget, er, at den ulykkelige Cauchon — rimeligvis nødt dertil af den djævelske Vilje, der stod over hans — maatte stille sig ved Foden af Baalet og stirre sit Offer lige ind i Ansigtet for muligvis at lokke et eller andet Ord ud af hende. Han fik kun ét, men det maatte ogsaa være nok til at bringe ham til Fortvivlelse. Hun sagde blidt, hvad hun allerede én Gang för havde sagt til ham: »Bisp, det er din Skyld, at jeg dør!« Man havde uden Tvivl haabet, at hun skulde anklage Kongen og tale ilde om ham, naar hun troede, at han havde ladet hende i Stikken; men hun forsvarede ham fremdeles. »Hvad enten jeg har handlet godt eller slet, saa har min Konge ingen Del deri, det er ikke ham, som har raadet mig.«

Imidlertid blussede Ilden op. . . . Da den naaede den ulykkelige, skælvede hun og forlangte *Vivand*, *Vand*. Det var aabenbart et Skrig, som Skrækken afpressede hende. . . . Men hun kom snart til sig selv igen, og fra nu af nævnte hun kun Guds, Englenes og Helgenernes Navne. Hun gav dem det Vidnesbyrd: »Ja mine Røster vare af Gud, mine Røster have ikke bedraget mig.« . . . Da al hendes Tvivl forsvandt i Luerne, har man Ret til at tro, at hun optog Døden som *Befrielse* og ikke længer opfattede Frelse i den jødiske, bogstavelige Betydning, som hun havde gjort hidtil, at hun

saa' tydelig, og at hun, da hun traadte ud af Skyggen, fik det Lys og den Hellighed, hun endnu manglede.

Dette store Ord har det nødtvungne og edsvorne Vidne bekræftet, Graabroderen, der steg op paa Baalet med hende, som hun fik til at stige ned, men som nedefra talte til hende, hørte paa hende og holdt Korset.

Vi have et andet Vidne til denne helliges Død, et alvorligt Vidne. Denne Mands Navn bör Historien bevare; det var den tidligere omtalte Augustinermunk Isambart de la Pierre; under Processen havde han nær mistet Livet, fordi han havde givet Pigen et godt Raad; men sköndt han saadan var en Skive for Englændernes Had, satte han sig ved Siden af hende paa Karren, sørgede for, at hun fik Korset fra Vor Frelseres Sogn, og midt i den rasende Skare stod han hende bi baade paa Stilladset og paa Baalet.

Tyve Aar efter meddelte to simple Munke, der havde aflagt Løftet om Fattigdom og ikke mere havde noget at vinde eller at frygte i denne Verden, den Beretning, man har læst her. »Vi hørte,« sagde de, »hvorledes hun midt i Ilden paakaldte sine Helgener, sin Ærkeengel. Hun gentog Frelserens Navn. . . . Til sidst böjede hun Hovedet og udraabte med høj Røst: Jesus!«

Ti tusende Mennesker græd. . . . Kun nogle Englændere lo, eller prøvede paa at le.

En af dem, en af de mest rasende, havde svoret, at han vilde lægge et Risknippe paa Baalet. Hun udaandede i samme Öjeblik, han lagde det derpaa, og han fik ondt. Hans Kammerater bragte ham hen til en Kro og sørgede for, at han fik noget at drikke, for at han kunde komme til Kræfter igen. Men han kunde ikke komme sig. »Jeg saa'« sagde han ude af sig selv, »at der fløj en Due ud af hendes Mund, da hun drog sit sidste Suk.« Andre saa' i Luerne Ordet: »Jesus«, som hun gentog flere Gange. Mestermannen gik om Aftenen hen og opsøgte Broder Isambart; han var aldeles sønderknust, han skriftede, men troede ikke, at Gud nogen Sinde vilde kunne tilgive ham. . . . Da en af Kongen af Englands Skrivere kom tilbage, sagde han höjt og lydelig; »Vi er fortabte, vi har brændt en Helgen!«

Anmærkninger.

Agnes - Agnes Sorel, den vidunderlig smukke Kvinde, som Karl den Syvende fik af sin Svigermoder, blev hans Elskerinde. I Modsætning til saamange andre kongelige Elskerinder brugte hun sin Indflydelse til at gøre godt. Efter hendes Lystslot »la Beauté« fik hun Tilnavnet »la dame de beauté« (Skönhedens Frue).

Armagnakerne have Navn efter Landskabet Armagnac, en Del af det nuværende sydvestlige Frankrig. Dets Fyrster udmærkede sig ved Grusomhed og Tøjlesløshed, og Folket gav dem ikke noget efter. Den omtrent samtidige Johan den Femte levede saaledes i Blodskam med sin smukke Søster Isabella og havde to Börn med hende; senere hen lykkedes det ham endog at faa en Præst til at vie ham til hende ved at forevise en falsk pavelig Bulle. I Krigen med Englænderne tog Armagnakerne Parti mod Burgunderne for Karl den Syvende. Efter Krigen vilde de ikke igen beskæftige sig med fredelige Sysler, men fortsatte deres vilde og tøjlesløse Liv. Det lykkedes Kongen at faa dem anbragte i Kejserens og Pavens Tjeneste; den første vilde undertvinge Svejtserne, den anden jage Kirkeforsamlingen i Basel fra hverandre; men i Slaget ved Basel, hvor der stod 30,000 Armagnakere mod 1500 Svejtsere, faldt disse rigtignok alle paa 10 Mand nær; men 8000 Armagnakere mistede ved samme Lejlighed Livet. Andre 20,000 drog mod Tyskland, men efterhaanden opløstes de; Karl den Syvende tog nogle af dem i fast Tjeneste og gav saaledes Stødet til Oprettelsen af staaende Hære.

Cabochiens var et Parti i Paris, der var opkaldt efter en Mand ved Navn Simonet Caboche. Han kaldtes *écorcheur* (Rakker) formodentlig Garver. I Spidsen for 500 Slagtere tiltvang han sig Ret til at forsyne Byen med Kød, og kuede og beherskede Byen; de støttedes til Dels af Borgerne, der fandt et stort Oprør Sted, og det kongelige Slot blev angrebet. De optraadte som Frihedens Forsvarere og anlagde ligesom disse hvide Kapper. De tvang Kongen til at udstede *l'ordonnance cabochienne*, hvori han lovede Reformer. Hertugen af Burgund, Johan den Uforfærdede, aftvang Parises Borgere et stort Laan til Fordel for Partiet, som nu udfoldede en stor Ødselhed. Tilsidst gik deres Frækhed saa vidt, at de ved en uretfærdig Dom fik en Foged, Pierre Desessart henrettet. Endelig blev Borgerne kede af deres Voldsomheder, greb til Vaaben og forjog dem. Der blev sluttet Fred i Pontoise, og Burgundernes Parti syntes tilintetgjort; de dukkede dog siden frem igen og foranledigede et nyt blodigt Oprør. Man véd ikke, hvad der blev af Caboche.

Karl den Sjette besteg Tronen 1380 efter sin Fader Karl den Femtes (den Vises eller Lærdes) Død; hans tre Farbrødre stredes om Formynderskabet. Han var gift med den for sine Udsvævelser bekendte Isabella af Bajern, en unaturlig Moder, som bekæmpede sin egen Søn og erklærede ham for uægte. Paa et Tog mod Bretagne blev han vanvittig, og nu indtraadte de sørgeligste Forhold og en Tid, rig paa Snigmord o. s. v. Da Hertugen af Burgund var bleven myrdet ved en Sammenkomst med Kronprinsen, lod hans Søn, Philip den Gode i Forbindelse med Dronningen den engelske Konge Henrik den Femte, som giftede sig med den preussiske Kongedatter Katrine, udraabe til Konge i Frankrig. Denne døde imidlertid i sin kraftigste Alder, og syv Uger efter døde Karl den Sjette 1422.

Karl den Syvende havde ved Faderens Død kun ringe Udsigt til at blive Konge, da han havde sin

egen Moder, Burgunderne og Englænderne, som lod den knap et Aar gamle Prins Henrik af England udraabe til Konge — mod sig. Ved Jeanne d'Arcs Hjælp lykkedes det ham imidlertid, og tilsidst ejede Englænderne kun Byen Calais. Hans sidste Regeringtid løb fredelig af. Han ordnede Pengevæsenet og Retsplejen, men hans Hovedfortjeneste er den »pragmatiske Sanktion«, en Overenskomst med Paven, hvorved der sikredes den franske Kirke store Friheder. Hans sidste Aar formørkedes ved hans Søn, Ludvig den Ellevtes Anslag imod ham. Han døde 1461.

Dominikanerne, i Danmark kaldet Sortebrødrene efter deres Ordensdragt. Denne Munkeorden er stiftet af en fornem Spanier Dominikus 1215 og havde meget strænge Bestemmelser for Brødrene, saasom stadig Tavs-
hed og Faste, fuldstændig Afholdenhed fra Kødspiser. Den skulde tillige præke for Folket; endnu i Dominikus' Tid blev det bestemt, at Medlemmerne slet intet maatte eje, men at de skulde leve af Tiggeri. Paa Grund af disse to Bestemmelser fik de meget stor Indflydelse paa Befolkningen. Ordenen har virket meget paa den ydre Mission; men én Forbandelse klæber ved den, nemlig at den skulde opspore Kætterier; den kom derved til at staa i Spidsen for Inkquisitionen, en af Middelalderens værste Svøber.

Franciskanerne, i Danmark Graabrødre efter deres Dragt, er stiftet omtrent samtidig med Dominikanerne af Franciscus af Assisi; deres Ordensregler var endnu strængere end hines; de maatte ikke en Gang røre ved Penge. Ligesom Dominikanerne kom de dog snart i Forfald i saa Henseende. Hvad der er sagt om D. gælder i det væsentlige ogsaa om F.

Guise (den Store). Hertugerne af Guise var en mægtig Slægt, en Sidelinie af det lothringske Hus. Ved personlig Skönhed, ubetvingeligt Mod og trofast Vedhængen ved den katolske Religion have de snart som ansete gejstlige, snart som Statsmænd og Krigere spillet en vigtig Rolle i Frankrigs Historie i det 16. Aarhundrede og ofte haft næsten større Magt end

Kongen selv. Ved den store Guise tænkes rimeligvis paa Henrik den Første, Hertug af Guise, som havde væsentlig Skyld i Bartolomæusnattens Rædsler. Under Henrik den Tredje blev hans Magt saa stor, at Kongen, uagtet han kendte hans Planer om yderligere Magtforøgelse, ikke turde lægge Sag an mod ham, men paa Rigsdagen i Blois i December 1588 lod ham dræbe af 8 Adelsmænd, da han indfandt sig i Kongens Værelse.

Hussiterne. Dette Religionsparti har Navn efter Bøhmeren Johannes Huss, en Bondesøn, født omkring 1370. Ved at læse Englænderen Wycliffs Skrifter blev han opmærksom paa Pavedømmets Vildfarelser. Han lærte, at Kirken ikke havde andet Overhoved end Kristus, og fordrede, at Lægfolk ligesaavel som Gejstligheden skulde have Ret til at nyde Nadveren i begge Skikkelser. Han revsede endvidere Gejstlighedens forargelige Levned og vandt mange Tilhængere. Kejser Sigismund indbød ham under givet Lejde til at møde ved Kirkeforsamlingen i Kostnitz 1414—1418; men trods dette blev han brændt 1415, og samme Skæbne fik hans Ven, Adelsmanden Hieronymus senere. Man fortæller, at, da Huss gik til Baalet, saa' han en Bonde komme slæbende med en stor Dragt Brænde som sit Bidrag til Baalet; han udbrød da smilende: o sancta simplicitas (oh, du hellige Enfoldighed). Efter hans Død udbrød den skrækkelige Hussiterkrig, der ligesom alle Religionskrige førtes med en uhørt Grusomhed. Den endte med Hussiternes fuldstændige Undertrykkelse; nu er Bøhmen et ærkekatolsk Land.

Karmeliterne ere stiftede af en Korsfarer Berthold fra Syditalien. De bosatte sig som Eneboere i Profeten Elias' Hule paa Bjærgtet Karmel. De vare underkastede de samme strænge Regler som de tidligere nævnte Munke, saasom Gudstjeneste Dag og Nat, Faste etc. Da de bleve fordrevne fra det hellige Land, drog de til Europa og fik her stor Udbredelse. De kom til Danmark 1410 og tog sig meget af Ungdommens Undervisning. Jævnside med Munkene af

de tre omtalte Ordener var der ogsaa Nonner. Efter deres Dragt kaldtes de her de hvide Brødre. Povl Eliesen (Povl Vendekaabe) og Frands Vormordsen, bekendte fra vor Reformationshistorie, hørte begge til denne Orden.

Kirkeforsamlinger (concilia). Fra Oldkirken gik disse Forsamlinger over i Kirken, men da den lutherske og reformerte Kirke udskilte sig fra den katolske, optog de dem ikke. De kaldes økumeniske, fordi de skulde være et Udtryk for den hele kristne Verden. Deres Beslutninger vare ufejlbare, da de vare vedtagne under den Helligaands Medvirkning; og de kunde derfor ikke modsige hverandre. En af de berömteste af dem er den i Basel fra 1431—43. Den skulde reformere Gejstligheden, sætte en Stopper for dens Udskejelser og gøre Ende paa den Skandale, at flere Paver gensidig forkætrede hverandre, men den gav ikke noget virkeligt Udbytte.

Papinianus, en lærd romersk Jurist, af hvis Lovfortolkninger flere endnu findes i den saakaldte Romerret, levede under Kejser Marcus Aurelius Antoninus Bassianus, mere bekendt under Spotnavnet Caracalla, som man gav ham, fordi han gik i den galliske Dragt af dette Navn. Denne Kejser er ligesaa berygtet for sin Grusomhed som for sine Udskejelser. Han regerede fra 211—217 og blev myrdet paa et Tog mod Partherne af Livvagtens (Prætorianernes) Anfører Macrinus. Blandt andre Grusomheder begik han ogsaa den, at han lod sin Broder Geta myrde i Moderen Julias Arme. Han forlangte nu, at Æmilius Papinianus skulde forsvare ham, og da denne nægtede det, lod han ham dræbe.

Dansk Folkebibliothek.

Udkommet er:

- Nr. 1. **Ludvig Holberg**: Don Ranudo.
- 2. **Heinrich Heine**: Harzreisen.
- 3. **Jens Baggesen**: Komiske Fortællinger.
- 4. **Lamartine**: Graziella.
- 5. **Chr. Olufsen**: Gulddaasen.
- 6. **George Eliot**: Amos Barton
- 7. **Shakspeare**: Hamlet.
- 8. **Hackländer**: To Fortællinger.
- 9. **Garschin**: Fortællinger.
- 10. **Johannes Ewald**: Balders Død.
- 11. **Diderot**: Rameaus Brodersøn.
- 12. **Ludvig Holberg**: Abracadabra.
- 13. **Goethe**: Werther.
- 14. **Jules Michelet**: Jeanne d'Arc.
- 15. **Ludvig Holberg**: Jeppe paa Bjærget.
- 16. **Goethe**: Egmont.

